Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP 74. évfolyam, 37. szám ■ 2009. szeptember 13. ■ Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap Ára: 250 Ft

„Hogyan merészel egyáltalán prédikálásra vállalkozni az, aki az emberi élet és magatartás, gondolkodás és reakcióképesség legelemibb ismereteivel nem rendelkezik? Ezeket pedig csak nagyon szoros és szorgalmas kapcsolatteremtéssel lehet elsajátítani. Ha a fiatal prédikátorokat már tanulmányi idejükben legfeljebb doktoranduszságra és nem a családlátogatások elemi ismereteire tanítják meg, s ha mint gyakorló lelkészek többet ülnek a számítógép előtt, mint gyülekezeti tagjaik otthonában, akkor tényleg »unalmas közhelyre« redukálják igehirdetői szolgálatuk termékét.”

Gémes István stuttgarti levele ▶ *9. oldal*

„A boldogság érzését annak köszönhetjük, hogy Isten nehézségeket is ad nekünk, amelyeket le kell küzdenünk, és egy-egy ilyen, a nehézségek feletti győzelem feltétele a boldogságunknak.”

Finn egyházi napok ▶ *10. oldal*

A népi vallásosság nyomai Váci Mihály költészetében ▶ *6. oldal*
Emil B. Lukáč emlékezete ▶ *7. oldal*
150 éves a protestáns pátens ▶ *8. oldal*
Milyenek a finnek? ▶ *10. oldal*
Megvendégelt angyalok ▶ *13. oldal*

SEMPER REFORMANDA

„Türelemre van szükségünk. Mert aki hisz, Istenben bízik, felebarátja felé szeretettel fordul, és ezt nap mint nap gyakorolja, az ugyan nem fogja elkerülni az üldöztetéseket, hisz az ördög nem alszik, hanem sok gondot okoz neki; de a türelem reménységet ad, ami fölszabadít, és Isten felé emel. Így a megkísértéseken és botránkozásokon keresztül növekszik a hit és erősödik napról napra. Az ilyen erénynyel áldott szív soha nem nyughatik, s nem tudja önmagát mérsékelni, hanem újra meg újra kiárasztja magát a testvérek hasznára és javára, ahogy Isten is cselekedte vele.”

▶ Luther Márton: Nyolc böjti prédikáció
(Szebik Zsófia fordítása)

A győri Luther-olvasókör által kiírt Luther és a Biblia *gyermekrajzpályázatra készült* Czenthe Annának *és testvéreinek – a csoportos kategóriában I. helyezett – rajza. A gyermeki fantázia a Luther-rózsa egy-egy szirmába képzelt egy-egy jelenetet Luther életéből.*

Vének vagy elöljárók?

■ Korányi András

Evangélikus presbitereink első országos találkozója nem pusztán hagyományos, egy napra szóló egyházi megmozdulás. A rendszerváltozás óta eltelt közel két évtizedben folyamatosan szembesültünk azzal, hogy presbitereink és gyülekezeti tisztségviselőink szolgálatának, feladatainak és felelősségének kereteit határozott és a mai életkörülmények között jól érthető, konkrét tartalommal kell megtölteni. Konferenciák, tanulmánykötet, munkaprogramok és előadások taglalják a megváltozott elvárásokat és kihívásokat – de vajon elég-e ez az egyházi támogatás ahhoz, hogy a presbiteri szolgálatban állók lelkesen elkötelezettnek és lelkesítően megbecsültnek érezzék magukat?

A presbiteri szolgálat mibenlétéről is érdemes az újszövetségi alapról kiindulva beszélgetni. A szó eredeti, kettős értelmét már a címben is igyekeztem visszaadni: elöljáró, gyülekezeti „vén”. A két, eredetileg egymásból következő jelentés – azaz nagy tapasztalattal rendelkező s ezért nagyobb terhet vállaló testvér – mára mintha feszültségbe került volna egymással. Nem is az érintettek életkora, hanem inkább az egyházról alkotott általános vélekedés miatt: az egyház – legalábbis a történelmi egyházak – valamiféle kivénhedt fára emlékeztetnek, amely régi, már letűnt idők gyümölcstelen maradványa.

Valljuk meg, nemcsak a teljesen kívülállók gondolják így, hanem egyre gyakrabban a saját környezetünkben élők is, különösen a fiatalok. Sűrűn kapjuk azt a kritikát – s csak részben jogosan –, hogy mondanivalónk, igehirdetésünk, társadalmi szerepvállalásunk avítt, miközben a minket tápláló és ránk bízott ige evangéliumi, erkölcsi, társadalmi-közösségi tartalmának meghirdetése és megélése forradalmi méretű felfordulást okozhatna – és kellene, hogy okozzon – a mai megfásult világban, mindennapi életünkben. Úgy is mondhatjuk: a meghökkentően fiatalos és zavarba ejtően konkrét életújulásra szólító bibliai üzenet, amelyből a motivációtól duzzadó keresztény elöl járás fakadhatna, szinte a hallás pillanatában erős „szklerózison” megy keresztül bennünk, elvénül a szíveinkben.

Gyülekezeteinken, egyházunkon valóban gyakran mutatkoznak az elöregedés tünetei. Biztosan nem az evangéliumból, sőt nem is csupán közösségeink elöregedést mutató korfájából következően. Régi viselkedésformák, megszokások, sztereotip sóhajtozások, túlméretezett struktúrák, életveszélyessé vált műemlékek foglyai lettünk. A változtatni, mozdulni nem akarás apostolai. Mindennapi kísértésünk, hogy – gyakran évszázados szokásjogokon nyugvó – kényelmünket ne cseréljük mindenki számára jól érthető szolgálatra Jézus nyomában.

A presbiter ezért a megújulást munkáló Isten természetes szövetségese a gyülekezeti munkában, a keresztény kisközösségek életében. Évszázadok óta az egyetemes papság tagja, aki a lelkésszel együtt gyötrődve keresi a továbbvezető utat: megtanul a lelkésszel együtt gyötrődni, s megtanítja a lelkészt is együtt gyötrődni, ha kell.

Elöl jár a munkában, az adakozásban, a magánélet rendezettségében. Nem külső tanácsadói megbízása van, nem a társadalom, a falu körében presbiter, hanem saját gyülekezeti közösségében. Tudja, hogy másoktól sem várhat vagy követelhet többet, mint amit maga is megcselekszik – hiszen nem a világ, hanem a kereszténység mércéje szerint szolgálunk. Nem elsősorban a „fizetség” kedvéért dolgozik, hanem magának az Úrnak. Valamikor ebből a közösségi bölcsőből növekedett fel a kereszténység az újszövetségi idők kezdetén.

Vének vagy elöljárók közössége? – ez a mai magyarországi evangélikusság kérdése. Vajon mi ébreszthet rá bennünket erre: a veszélybe került állami támogatások nyomán előre látható súlyos működési zavarok? Az egyháztagság elmúlt évtizedekben erősen megcsappant létszáma? Az állami kezdeményezésű falupusztítás nyomán végútjukra induló vidéki gyülekezeteink? Az, hogy presbiteri családokban sem mindig tudjuk a hitet, a rendszeres templomjárást és az elkötelezett egyházi szolgálatot továbbadni a következő nemzedéknek? Az a jól ismert, magányos érzés, hogy az aratnivaló sok, de a tettre kész munkás kevés? Az az önmagunkban sem ismeretlen élmény, hogy úgy érezzük, megfáradt szívünkben és tagjainkban öregszik el néhány perc, néhány nap alatt az igehirdetés, a jó szándék, a közös cselekvés lelkesedése?

Gyülekezeti elöljárók, példaképek, lelki és anyagi támaszok, cselekvésre elszánt munkatársak nélkül az egyházunk közösségi alapját jelentő gyülekezeteink nem lehetnek, nem maradhatnak életképesek. Elhivatott elöljárók bátoríttatnak szólásra, cselekvésre, toborzásra: mert aki presbiteri szolgálatot kíván, jó szolgálatot kell, hogy kívánjon magának!

Vigyázz, a tetőn dolgoznak!

Újra biztos fedél alatt a miskolci gyülekezet

▶ **Az üdvösséget nem lehet félvállról venni, minden kegyelem – hangsúlyozta *Fabiny Tamás,* az Északi Egyházkerület püspöke szeptember 6-án Miskolcon. A belvárosi evangélikus gyülekezet istentiszteleten adott hálát azért, hogy megújulhatott a templom tetőzete.**

FOTÓ: HORVÁTH-HEGYI ÁRON

A templom Isten eszköze, az üdvösség háza és annak jele, hogy Isten köztünk és velünk van. Hálásak lehetünk, hogy a kegyelem Istene lehetőséget adott a miskolci gyülekezetnek, hogy összegyülekezésük helyét megerősítsék és felújítsák, még mielőtt bekövetkezik a visszafordíthatatlan katasztrófa, a tetőszerkezet összeroppanása – állapította meg Fabiny Tamás. Ami végérvényesen vigasztalhat minket, az az, hogy Isten örök országában nem lesznek rozsdás szögek vagy omladozó épületek, viszont lesz egy világméretű asztalközösség, mely a keskeny utat választókra és a mindvégig kitartókra vár. „Legyünk mindhalálig az ő tanítványai!” – zárta igehirdetését a püspök.

Az istentiszteletet követően az éppen aznap tizenkét éve beiktatott gyülekezeti lelkész és esperes, *Sándor Frigyes* – közgyűlés keretében – adott sorra szót azoknak a szakembereknek, akik a felújítási munkálatok kigondolói, megvalósítói és jóváhagyói lehettek: mérnököknek, kivitelezőknek, műszaki ellenőröknek. Így a több mint két évig tartó munkálatokról rövid és lényegre törő áttekintést kaphattak a jelenlévők.

A legmeglepőbb hír talán a beruházás magas, több mint ötvenmillió forintot kitevő költségvetése és az egyéves előkészületi munka volt, de a szakemberek, a „szellemi motorok” beszámolója nyomán világossá vált, mennyire összetettnek bizonyult az a munka, mely a precíz és konstruktív együttműködéssel megvalósulhatott.

Először a templom történetét ismertette röviden *Krähling János,* a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem docense, majd *Laczkovics János* tervezőmérnök és *Sugár Gábor* statikus kapott szót. Szemléltető példájuk szerint olyan volt ez a munka, mint amikor egy rogyadozó és saját súlyát is alig bíró létra lábait akarjuk kicserélni – elég egy rossz mozdulat és minden borul.

A munkálatokat felügyelő építészmérnök, *Szász József* egyrészt dicsérte a kétszáztizenkét éves templom szerkezetének precizitását, másrészt beavatta az érdeklődőket a sorra jelentkező váratlan nehézségekbe, melyek a tíz hónapig tartó felújítás alatt jelentkeztek. A legnagyobb kihívást a három és fél mázsás tartógerendák beemelése, valamint a szűk tetőtérben való mozgás jelentette. A fáradozás mindenesetre nem volt hiábavaló.

▶ *Folytatás a 3. oldalon*

„Isten munkatársai vagyunk.” (1Kor 3,9)

EPOT

Köszöntjük az evangélikus presbiterek országos találkozóját!

2009. szeptember 12. – pestszentimrei Sportkastély

Oratio œcumenica

Uram! Kemény a szavad – értetlenségünk miatt. A Lélek és élet szavával közelítesz felénk, és mi mégis sokszor lélektelenül futunk utunkon – a halál felé. Hozzád szeretnénk jutni, de a kereszt botránya és a szabad világ csábítása visszatart minket. Szabadíts fel minket bátor hitre, hogy a tőled kapott szeretettel tudjunk fordulni felebarátaink felé – magunkról megfeledkezve.

Távoztasd el tőlünk a sötét és rossz indulatokat, amelyek megmérgezik az életünket, és indíts a Lélek gyümölcseinek termésére. Ne hagyj el, amiképpen Jákóbot vezetted, úgy vezess minket is! Formáld bennünk Péter vallástételét és Pál eltökéltségét, hogy minden bukdácsolásunk ellenére eljuthassuk a menny kapujáig, és bejuthassunk a te hajlékodba, a békesség és öröm teljességébe.

Kérünk, óvj meg minket és a ránk bízottakat a bajtól, veszedelemtől, balesettől, szerencsétlenségtől, bűntől, kísértéstől. Járj előttünk, készítsd elő utunkat, és add, hogy mi is veled járjunk, és ne hagyjunk el téged, mint annyian! Légy velünk várható és váratlan eseményekben egyaránt! Áldd meg, amit végzünk, bocsásd meg, amit vétkezünk!

Légy teremtett világod őrizője, közösségeink erősítője! Áldd meg gyülekezetünket, egyházunkat, az anyaszentegyházat! Áldd meg népünket, hazánkat, sokat szenvedett és nélkülözött magyar testvéreinket szerte a világban! Add vissza, kérünk, a méltóságunkat, hogy egyenrangú félként élhessünk a Kárpát-medencében élő népek között és szerte a világban.

Áldd meg egyházi és világi vezetőinket, te adj nekik bölcsességet, higgadt beszédet és a te akaratodat betöltő felelős tevékenységet!

Kérünk, hallgass meg és segíts meg minket, sokkal inkább, mint ahogy azt mi kérhetjük, vagy elgondolhatjuk. Tiéd a dicsőség az egyházban Krisztus Jézus által nemzedékről nemzedékre, örökkönörökké. Ámen.

HIRDETÉS

„Megőriz az Úr jártodban-keltedben, most és mindenkor.”
(Zsolt 121,8)

Meghívó

Örömmel adunk hálát Istennek az Irsai Evangélikus Egyházközség Mustármag Óvodája felszentelésének 15. évfordulója és ismételt bővítése alkalmából a szeptember 20-án tartandó gyülekezeti napon, melynek keretében 10 órától hálaadó istentiszteletet tartunk. Igét hirdet *dr. Fabiny Tamás* püspök.

További programok: 11 órától emlékezés az elmúlt tizenöt évre a Mustármag Óvodában. 12 órától óvodás és hittanos gyermekek szolgálata. 13 órától közös ebéd a parókia kertjében. 14 órától *Róka Szabolcs* mesemondó szórakoztat kicsiket és nagyokat. 15 órától fórumbeszélgetés *Süveges Gergővel* családról, kereszténységről, közéletről. 16 órától záróáhítat; igét hirdet *Krámer György* esperes.

Az istentiszteletre, valamint a nap további programjaira szeretettel hívunk mindenkit!

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 14. VASÁRNAP – JN 6,60–66

A VASÁRNAP IGÉJE

A végső boldogságra éhesen

Fordulat – ezzel a szóval summázta bibliaismeret-tanárunk jelen szakasz lényegi mondanivalóját a szinoptikusokhoz képest oly sok ponton „más” *János evangéliumát* megismerni vágyó teológushallgatóknak. Sokunk Bibliájában talán még mindig ott van a ceruzás bejegyzés…

A mai textus némileg rövidebb, mint ameddig a fordulat(ok) sora tart. E szakasz vége a Jézusnak a tanítványaihoz intézett kérdésére adott péteri vallástétel, amelyet valószínűleg fejből is tudunk idézni: *„Uram, kihez mennénk? Örök élet beszéde van nálad.”* (6,68b) Bár igénknek nem része ez a vers, annál inkább az a jelenben minket is döntésre felszólító, döntésünket türelmesen váró Jézus szavai nyomán kialakuló feszültség. Amelyből a fordulat is fakad. A dialógus, amelyben meg kell szólalnunk nekünk is.

Jézus népszerű, vonzó személyiség. Sokan keresik társaságát, hallgatják szavait, ámulnak csodáin. Ki látni, ki tapintani akarja, ki a könnyen kapott eledel reményében ered utána. Ki a sosem látott csodákat és jeleket fürkészi. Mások pedig egy benső, megmagyarázhatatlan késztetésből fakadó lelki vonzalommal egész lényét és azzal azonos tanítását kívánják minél teljesebben, mélyebben megismerni.

Mindig is így volt, így van ez Jézus körül, s ezt ő tudván tudja: éhezők követik – van, aki jóllakottan elmegy, és van, aki *jóllakva is boldogságosan éhezve* követi tovább. Van, aki tele hassal, mégis nagy ürességgel, csalódottan távozik. Saját döntése ez, *hiszen nem Jézus taszítja el magától!* S van, aki gazdagnál is gazdagabb lesz a találkozás után: megnyílt lelkébe erő, felismerés, öröm, hit, remény költözik. Miért így az egyik, úgy a másik? Talán az „eledel” nem volt ugyanaz? Vagy van, ki méltó rá, míg a másik nem? S egyáltalán, „ki hallgathatja őt?” Mennyi válaszra váró kérdést vet fel a textus…

A fejezet elején Jézust népszerűsége csúcsán látjuk. Ötezer embert vendégel meg, kenyeret ad nekik, majd a fellelkesült sokaság – mi mással is jutalmazhatná őt – királlyá akarja koronázni. Teljes félreértés – nem ilyen trónra szól a küldetése. Bár nemcsak lelki táplálékkal – tanító, gyógyító szóval – szolgál, hanem kézzelfogható eledellel is: Jézus nem ennyiért jött (6,26–27)!

A keresztről szóló beszédbe sokan beleütköznek. Ha a „kicsin” (Mózes, manna, amely csak e földi életre elegendő táplálék) megbotránkoznak, a „naggyal”, Jézus halálával szembesülve hogyan fog hitük megállni?!

A hit Isten ajándéka. Azé, akinek megadja az Atya. De mindenkinek megadja, aki nem gőggel, kemény szívvel, saját erejébe vetett bizalommal közeledik! A kemény szavakat, a világ- és istenképükbe, az önképükbe beillesztethetetlen információkat hallva sokan mégis felhördülnek: „Lélek és élet? Teste és vére az örök élet, ő és csak ő, és senki más? S aki vagyok, aki eddig voltam, az senki és semmi, az mit sem számít? Ugyan már. S mi az, hogy a hit ilyen bizonytalan dolog, még hogy az egyik megkapja, a másik meg nem? Ez nem tetszik. Hát most kuncsorogjak, mikor tulajdonképpen így is megvagyok, és fut a szekér, ha döcögve is, de van élet?” Megtörténik a fordulat: hátat fordítanak Jézusnak, elmennek.

Ma is sokan elmaradoznak. A harangzúgás csak egy szép hangeffektus a vasárnapi reggelben, és közömbös, hogy az istentiszteletre hívogat minden élő lelket. A megfeszített Krisztus nem kell. A tanítványhoz illő életfolytatás igen nehéz: következetességet, lemondást kíván. Nem hasznos. Nem trendi. „Sokkal okosabban és ügyesebben meg tudom oldani én a magam életét, a magam istenét a magam módján imádva.”

Az elmenőknek, a többé vele nem járóknak valóban Jézus okoz csalódást? Nem inkább a róla alkotott elképzeléseik, a vele szemben támasztott elvárásaik, amelyeknek Jézus nem felel meg? Ám Istennél még az is lehetséges, hogy a csalódottan elkullogó tékozló fiúként megtérjen. Azért lehetséges, mert nem a jobbé és a méltóbbé a hit, hanem mindenkié. Ingyen. Ezért – amíg tart a kegyelem ideje – bármikor újra odamehetünk Jézushoz. A megingót is tárt karral fogadja, és nem veti a szemére a bűnösnek, hogy miért csak most jön – hanem magához öleli.

Csak mi zárhatjuk ki magunkat az örök élet ajándékából, a hitből, a Lélek által nekünk naponta adott éltető erőből, amely táplál és megtart – ő nem taszít el egyetlen lelket sem. Teste és vére azért adatott a Golgota keresztjén, és azért lett miénk e szentség, az úrvacsora, hogy ne maradjon fogoly egy sem, aki bűnéből, reménytelen sorsának szakadékából utána kiált.

Mindig vannak, akik úgymond a „kor nehézségei” miatt Jézus és egyháza ellen döntenek. Minden kornak vannak küzdelmei, válságai. A gond az, hogy azoknak az embereknek valójában nem kell ilyen Isten. Nekik nem ilyen Isten kell.

„…meginognak a tanítványai is, akiket egyáltalán nem óhajt olcsó módon megnyugtatni, hogy azért nem kell azt olyan komolyan venni, ahogy mondom.” *(Gyökössy Endre)* De kell. Komolyan kell venni minden szót. Jézus nem hajlítja mondanivalóját hallgatói igényei szerint. Kinek kemény beszéd, kinek az új élet első napja. Kinek botrány, bolondság, kinek az élet ereje lesz. Ugyanaz a szó, ugyanaz a tanítás! Az ítélet, ami jogos, de amire kész a megoldás, amihez hozzátenni semmit nem lehet és nem szabad.

Micsoda kegyelem az Isten adta hit! A perc, amikor fordulat lesz a találkozásból, és a hit útján aztán sorra jövő döntési szituációkban, a megtorpanásoknál, a hitmegingásoknál, az elbukásoknál is ugyanez a Jézus van ott, hogy továbbvigyen igéjével, Lelke megelevenítő erejével és szent testével, vérével. Az óegyházi evangélium (Lk 17,11–19) tíz leprásából kilenc csupán elfogadta a gyógyítás ajándékát, csak egy tért vissza hálát is adni érte: ő az igazi Jézust is éhezte. A hite megtartotta őt, mondja rá Jézus. Pedig, lám, semmi extrát nem tett, csak…

■ Kőháti Dóra

Imádkozzunk! Úr Jézus, add meg nekem a hit ajándékát, lágyítsd meg kemény szívemet, tölts be Lelkeddel, őrizz meg bukásaimban, és végül végy magadhoz, jóságodra nem méltó gyermekedet. Ámen.

ZSOLTÁRSZERŰ ÉNEK A GONOSZT LEGYŐZŐ ERŐRŐL

CANTATE

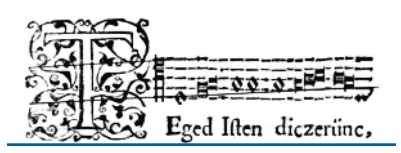

Megszégyenülni ne hagyd, Uram Isten!

A *Gyülekezeti liturgikus könyv* a „Megszégyenülni ne hagyd, Uram Isten” (GyLK 819) kezdetű éneket a *Keresztyén életünk* főcím alatt jelentette meg. Evangélikus énekeskönyvünkben a *Keresztyén élet* cím alatt körülbelül harminc ének szerepel (EÉ 433–464.) A téma sokoldalúsága, megváltozott életkörülményeink és mai kihívásaink kétségkívül szükségessé teszik, hogy minél gazdagabb lehetőség álljon a rendelkezésünkre, amikor ki kell választanunk, mely énekeinkben fogalmazhatjuk meg leghitelesebben mindennapi keresztény életünkkel kapcsolatos imádságainkat.

Mai énekünk szövegének szerzője, Johann Heermann (1585–1647) egyáltalán nem ismeretlen énekeskönyvet használó gyülekezeteink és általában az evangélikusok körében, hiszen olyan népszerű énekeink szövegei fűződnek a nevéhez, mint az „Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél” (EÉ 198) vagy az „Isten, ó szent Isten” (EÉ 436).

Johann Heermann nemcsak lelkész volt, hanem „koszorús költő” (*poeta laureatus* – 1608) is. Élete megpróbáltatásai hűen tükrözték a kort, amelyben élt: már gyermekkorában betegségek kínozták, első házassága gyermektelen volt, felesége meghalt, s 1638-ban köbeni lelkészi állásáról is betegség miatt volt kénytelen lemondani.

Gondolkodását a lutheránus ortodoxia szemlélete és eszméi határozták meg. Költészetére – a *Martin Opitz*-féle német irodalmi megújulási mozgalom hatására is – négysoros, jambikus versszakok, a stíluseszközök művészi alkalmazása, világos gondolatmenet és személyesség a jellemzők. Énekszövegei – többek között a most bemutatott ének szövege is – az 1630-ban kiadott *Devoti musica cordis* (Az alázatos szív zenéje) című gyűjteményben jelentek meg.

A GyLK „zsoltárszerű ének”-ként jellemzi Johann Heermann versének és *Matthäus Apelles von Löwenstern* (1644) dallamának párosítását. Valóban igaz, hogy az ének formailag – négy egyforma hosszúságú sorával, soronkénti lezárásaival s némileg még szövegével is – a genfi zsoltárokra emlékeztet; ilyeneket a GyLK-ban is találunk (például 684, 690, 693). Az eredeti versnek öt versszaka van, ezt a GyLK teljes terjedelemben közli – szemben például a német evangélikusok énekeskönyvével (EG), amelyben csak négy versszak szerepel.

Az ének szövege Istent, mindenek Urát helyezi a középpontba, aki hatalmát ellenségei ellen felhasználja ugyan, de az őt szeretőkhöz szeretettel fordul, és a békességet munkálja. Az énekben ember és Isten bizalmas kapcsolata bontakozik ki előttünk. A szerző keresztény imádságformába foglalja az emberi kéréseket. Ez leginkább abban mutatkozik meg, hogy Heermann az 5. versszakot – az összes előzőre vonatkozóan is – a „Bízva kiáltunk a Jézus nevében (…) ámen” formulával zárja.

Ettől eltekintve azonban az egyes versszakok témái ugyancsak az ószövetségi zsoltárokra emlékeztetnek, és konkrétan is megjelenítik azok meghatározó témáit. Ilyenek például: az ellenséget megszégyenítő Isten (2. versszak), Isten mint menedék az ellenségek ellen (3. versszak), Isten mint akiben egyedül bízni lehet, és akivel a harc eredményes lesz (4. versszak), a népéért fáradozó Isten, aki oltalmazza és megmenti az övéit (5. versszak).

Ha Johann Heermann személyes élettapasztalataira tekintünk, akkor nem csodálkozhatunk, hogy nem az önfeledt, kitörő öröm – például a hallelujazsoltárok – hangja szólal meg ebben az énekben, sokkal inkább a panasz, illetve a nehéz helyzetben lévő ember feltétlen bizalma Isten iránt. Éppen ezért nem kérdőjelezhető meg az ének GyLK-ba való felvételének helyessége. Tagadhatatlan ugyanis, hogy éppen egy ilyen tartalmú ének tudja hűen kifejezni mai korunk emberének szorult helyzetét és az abból való szabadulás egyetlen lehetőségét, az Istenbe vetett, tapasztalatokon alapuló, töretlen bizalmat.

■ Wagner Szilárd

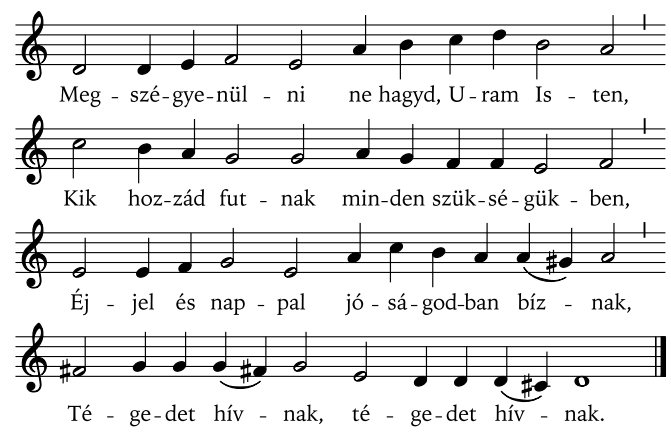

2. Mind szégyenítsd meg, aki gyűlöl téged, S önhatalmától remél segítséget! Térj kegyelmeddel hozzánk, szegényekhez, Nékünk kegyelmezz, nékünk kegyelmezz!
3. Légy menedékünk ellenségünk ellen, Szólj csak egy szót, és barátunk lesz menten, Úgy a kezéből kiesik a fegyver, Mozdulni sem mer, mozdulni sem mer.
4. Akiben bízzunk, senki, Uram, nincsen; Hiába várnánk, hogy ember segítsen. Ha veled küzdünk, úgy leszünk erősek Ellenség felett, ellenség felett.
5. Te vagy a hős, te, aki értünk fárad, Mert te mented meg a te kicsiny nyájad. Bízva kiáltunk a Jézus nevében: Oltalmazz, ámen, oltalmazz, ámen!

Miskolci tetőfedés

Folytatás az 1. oldalról

„Az új acélszerkezet minket is túl fog élni” – tette hozzá *Kovács István,* a kivitelezésért felelős szakember.

A felújítás utolsó fázisát vezető műszaki ellenőr, *Tirpák Bálint* szerepe semmivel sem volt kisebb, mint az előtte dolgozóké. Ilyen volumenű beruházásoknál elengedhetetlen a szakszerű és minden apró részletre kiterjedő áttekintés. Minél hamarabb derül fény a hibákra, annál könnyebb a helyreállításuk.

A hálaadó istentisztelet az *Örök Isten, áldj meg minket…* kezdetű ének felcsendülésével zárult, emlékeztetve a jelenlévőket Isten embert és épületet egyaránt megtartó szeretetére és gondoskodására.

Vigyázz, a tetőn dolgoznak! Az Úr gondoskodik az övéiről onnan föntről.

■ Horváth-Hegyi Áron

(Fa)soros iskolalelkész

Mint lapunk is beszámolt róla, *dr. Ódor László* igazgató augusztus 31-én közös megegyezéssel távozott a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium éléről. Az új megbízott igazgató, *dr. Roncz Béla* szerette volna, ha továbbra is *Győri Tamás* látja el az iskolalelkészi szolgálatot, de ő erről a korábbi igazgató távozásával egy időben lemondott. Így helyére a kórházlelkészi szolgálatot (is) teljesítő *Balogh Éva* kerül, aki – a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség lelkészének, *Aradi Györgynek* a segítségével – egy évre szóló megbízatással látja el az iskolalelkészi feladatokat.

Új mag *Vető* Cinkotán

A mai Budapest legrégebbi templomában, a főváros legelső evangélikus gyülekezetének számító Cinkotai Evangélikus Egyházközségben szeptember 5-én ünnepi istentisztelet keretében iktatta be hivatalába *Győri Gábor,* a Pesti Egyházmegye esperese *Vető Istvánt.* A szlovák gyökerű gyülekezet újonnan megválasztott lelkésze a Cinkotán tizennégy éven át munkálkodó *Blatniczky János* nyugdíjba vonulását követően a munkaév első vasárnapján kezdte meg szolgálatát.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Győri Gábor igehirdetésében Jézusnak a gazdag ifjúhoz intézett szavait állította a jelenlévők figyelmének középpontjába: *„…add el minden vagyonodat, oszd szét a szegényeknek, és kincsed lesz a mennyben; azután jöjj, és kövess engem.”* (Lk 18,22) Vető István gazdagon megáldott lelkész – fogalmazott az esperes. A lelkipásztor édesapa példája, a kántorképző intézet magával ragadó szellemisége, a klasszikus egyházi és keresztény könnyűzenében való jártasság, a Vasi Egyházmegyében szerzett esperesi tapasztalatok, majd a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökhelyettesi feladatai, az Alsóságon végzett tizenhét évnyi lelkészi szolgálat és nem utolsósorban a boldog családi élet mind olyan kincs, melyekről Jézus most azt mondja: *„oszd szét a szegényeknek”,* vagyis gazdagíts vele másokat. E felszólításnak engedelmeskedve folytatódjon a megválasztott lelkész életében a kereszt felé induló Úr követése! – mondta Győri Gábor.

Vető István beköszöntő igehirdetésében ugyanazzal az igével üdvözölte a cinkotaiakat, mint amellyel Alsóságon búcsúzott el volt gyülekezetétől. Az immár új szolgálati helyére beiktatott lelkész Zsid 13,8 alapján Krisztus időbeli és térbeli korlátokat nem ismerő kegyelméről vallott. Elmondta: újat kezdeni sohasem könnyű, sőt néha beláthatatlan feladat, Jézus igéje mégis erőt ad. Ahogyan elődjének szolgálata is Krisztusról tanúskodott – nem sajátjának, hanem az élő Úr tulajdonának tekintve a gyülekezetet –, úgy ezután is szüntelenül a megfeszített Krisztusról kell bizonyságot tenni.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen *Radosné Lengyel Anna,* a Déli Egyházkerület felügyelője, *Győri Elemér,* az alsósági egyházközség felügyelője, *dr. Koltai Jenő* celldömölk-alsósági esperes-plébános, *Krizsán Zoltán,* a cinkotai egyházközség felügyelője, *Mosonyi János,* a mátyásföldi gyülekezet gondnoka, valamint az esperes köszöntötte az új lelkészt.

Az ünnep – melyen közreműködött a helyi gyülekezet énekkara és felnőtt ifjúsága is – az iktatást követően szeretetvendégséggel folytatódott: az idén tavasszal felszentelt gyülekezeti házban terített asztalok mellett további köszöntésekre és kötetlen beszélgetésre nyílt lehetőség. Az alkalmon részt vett a szlovákiai Micsinye (Horná Mičiná, Dolná Mičiná) község – innen érkeztek Cinkotára az első, szlovák ajkú evangélikusok – küldöttsége is.

■ Smidéliusz András

Nem vendégként, hanem otthon

Beiktatták az új német lelkészt Budavárban

A magyar- és a németországi evangélikus egyház képviselőinek jelenlétében a budavári gyülekezet kápolnájában szeptember 5-én, szombaton ünnepélyesen beiktatták hivatalába a budapesti német ajkú evangélikus gyülekezet új lelkészét. *Johannes Erlburch* a Németországi Evangélikus Egyházban szolgált idáig. Hat évre (2009–2015) választotta meg őt a gyülekezet ez év tavaszán.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Johannes Erlburch 1968-ban lelkészcsaládban született. Tübingenben és Erlangenben tanult teológiát. Ismereteit egyéves jeruzsálemi tanulmányúton mélyíthette el. Erlangenben ismerkedett meg *Fabiny Tamással,* az ő hatására vállalt segédlelkészi szolgálatot 1995–1997 között Szekszárdon. Itt alkalma volt megtapasztalni a magyarországi viszonyokat, illetve barátkozni a magyar nyelvvel, és itt ismerkedett meg *Hidasi Judittal,* akivel aztán házasságot kötöttek. (Három gyermekük van: *Dávid, Krisztina* és *Zsófia.*) 1997 óta segédlelkészként, majd 2001 óta ordinált pásztorként a németországi brüggei gyülekezetben szolgált.

A budavári beiktatást végző Fabiny Tamás püspök a jó pásztor feladataira hívta fel a figyelmet.

Az új lelkésznek – a német előírásoknak megfelelően hat évre szóló – hivatalos kiküldetési levelét (Entsendungsbrief) *Michael Hübner,* a kiküldő Németországi Evangélikus Egyház (EKD) hannoveri központjának közép- és kelet-európai referense adta át. *Dr. Blázy Árpád* kelenföldi lelkész a Budai Egyházmegye nevében köszöntötte az új kollégát, aki ezentúl az egyházmegye lelkészének is számít. A jelen levő lelkipásztorok a hagyományos – énekelt – lelkészi áldással kívánták Isten áldását Johannes Erlburch szolgálatára.

A beiktatási liturgiát követően az új lelkész prédikációjában Jézus szőlőtőpéldázata kapcsán arról beszélt, hogy a keresztényeknek Jézushoz illő életre kell törekedniük. A nyitott, közvetlen hangulatú igehirdetés jól tükrözte a fiatal lelkipásztor kedvességét és közvetlenségét.

Számos jókívánság és köszöntés hangzott el ezután. Hogy milyen szívélyes fogadtatásban részesült Johannes Erlburch, arra példa *Balicza Ivánnak,* az egyházközség egyik lelkészének a megállapítása: a német gyülekezet nem vendég Budavárban – jelentette ki –, hanem otthon van. Végül a német gyülekezet nevében *Albrecht Friedrich,* a presbitérium elnöke biztosította az új lelkészt arról, hogy amilyen közel került elődje, *Andreas Wellmer* a gyülekezethez, ugyanolyan nyitottsággal és szeretettel fogadják őt is.

■ Czenthe Miklós

Nyelvbotlások

ÉGTÁJOLÓ

Sohasem gondoltam volna, hogy a világhírű *Thomas Alva Edison* és a kevésbé híres kolozsvári illetőségű *Cristina Corches* hatvanöt év körüli háziasszony – egymástól teljesen függetlenül – közös nyelvészeti felismerésre jut. Márpedig Thomas Alva Edison 1911-ben Budapesten, Corches asszony 2009-ben Kolozsváron arra a felismerésre jutott, hogy a magyar nyelv nagyon nehéz, és rajtunk – mármint a magyarokon – kívül kevesen tudják megtanulni.

Csakhogy amíg Edison kijelentése sokakat fellelkesített, a Szörényi–Bródy szerzőpárost például az *1911-ben…* című sláger megírására inspirálta, addig Corches asszony *Sorin Apostut,* Kolozsvár – újfent állítólag Moldvából nemrég „honosított” – polgármesterét inspirálta utcanévváltoztatás sürgős indítványozására.

Ezúttal a Hajnal negyed (kiejtés és nyelvtörvény miatt Zorilor negyed) *Dsida Jenőről* elnevezett jelentéktelen mellékutcájának névtáblája esett áldozatul. A tíz családi házból, két tömbházból álló, aszfaltozatlan, kikövezetlen város széli utcácska viselje inkább *Pablo Picasso* nevét, mondták jelentőségteljesen a városatyák.

Corches asszony nem sokat körtönfalazott, neki Pablo Picasso, Dsida Jenő egyre megy, egyformán ismeretlen, „idegen” csodabogarak, keresztrejtvénybe illő nevek. Ami végül is számít, az, hogy az előbbit ő maga és európai polgár utódai is, latinos hangzása miatt legalább ki tudják ejteni. Ami az utóbbit illeti, ez amolyan nyelvtörő név, ami azért is méltán felháborító, mert „csak a magyarok” tudják kiejteni, másrészt az AIDS-re, azaz románul a SIDA-ra emlékeztet, ami miatt mindig meggyűlt a baja Corches asszonynak hol a taxisokkal, hol a mentősökkel, hol a vele rokon lelkűnyelvű és fülű hivatalnokokkal.

Nem csoda, ha néhány felelősen és hazafiasan gondolkodó Dsida utcai polgár kezdeményezte a gyors névváltoztatást. Meg nem erősített sajtóhírek szerint lehettek akár öten is. Apostu polgármester mint gondos és szintén hazafias városgazda pedig, féltve polgárai nyelvének épségét – szükséges, hogy e nemes szerv, mely annyi mindenre alkalmas, ne törjön és ne ficamodjon –, gyorsan a tettek mezejére lépett, békés polgárainak jogos igényére tekintettel Dsida Jenő helyett máris Pablo Picassót javasolta.

Jogosnak tartom jelenlegi polgármesterünk *Gheorghe Funaréra* – ő 2004-ig volt Kolozsvár polgármestere – emlékeztető építő intézkedését, teljesen egyetértek vele. Nem szabad veszélyeztetni a polgárok, adófizetők, hazafiak és egyéb élőlények nyelvi épségét. Miután kincses városunk minden gondja, baja, nyomorúsága megoldva, városunkban mennyei béke, harmónia és leírhatatlan jólét uralkodik, már csak néhány apróság vár megoldásra, mint például utcanevek, emléktáblák, feliratok, turistatájékoztatók nyelvtörő magyar mondatainak sürgős eltávolítása, mielőtt a kincses Kolozsváron újra divatba jönne a magyar nyelv vagy az átkos többnyelvűség, mint a 19. században vagy a 20. század első felében.

Ilyesmi meg kinek használna – érvelt továbbá Apostu polgármester –, hiszen a magyar nem világnyelv, a Kolozsváron és környékén élő közel kilencvenezer magyarért és az évente idelátogató néhány százezer magyarországi vendégért kár festéket, bádogot, papírt és egyéb anyagokat pazarolni az adófizetők pénzéből. Másrészt óvni kell a többség nyelvi épségét, és figyelemmel kell lenni a többségi érzékenységre is.

Egyes „elemzők” szerint ez az egész egyszerűen egy „kommunikációs zavar” miatt keletkezett, egy véletlen „kommunikációs nyelvbotlás” miatt veszett el újra egy magyar utcanév. Dsida Jenőről, a „szépség” lírikusáról, a román költészet legnagyobb tolmácsolójáról – ezért vagy azért – nem lehet utcát elnevezni Kolozsváron.

Magyarázat, magyarázkodás volt, van és lesz bőven – kommunikációs zavar, félreértés, véletlen, építő jóindulat, átszervezés, népakarat, demokrácia, testvériség, multikulturalitás, európai közös otthon. Itt a szép európai közös álom, s közben születik a szlovák nyelvtörvény, „kommunikációs zavarok” miatt és egyéb praktikus indokból átalakulgatnak történelmi helységnevek, utcanévtáblák, városrendezési okból eltűnnek magyar vonatkozású épületek, szobrok, szimbólumok, s így épülget a népek közös otthona.

1920 óta mi, erdélyi magyarok tanúi lehettünk és lehetünk egy kitartó, céltudatos, szívós magyartalanítási folyamatnak. Így tűnt el Kolozsváron szépen, lassan a testvériség, egyenjogúság nevében a többnyelvűség, eltűntek a magyar feliratok, hirdetőtáblák, cégnevek, reklámok. Eltűnt a Bocskay tér, a Deák Ferenc utca, a Kossuth Lajos utca. Aztán következett egy hullámban a Bethlen Gábor, Báthory István, Vörösmarty, Jókai, Petőfi utca. Ez utóbbinak a nevét azért változtatták meg, mert viselője állítólag „romángyilkos” volt, *Kossuthtal* együtt. Természetesen mindenre van magyarázat, érv és indok.

Egyik brassói ismerősöm éppen a napokban lepett meg azzal, hogy szerette volna megtekinteni a Házsongárdi temető történelmi sírjait, és a temető kapujában naiv érdeklődésére éppen arról értesült a Hadész hazafias érzelmű őrétől, hogy itt nem volt, nincs és nem is lesz Házsongárd, itt Cimitirul central (Központi temető) van és punktum.

Előbb-utóbb egy hozzáértő hivatalosság bizonyára azt is elmeséli majd, hogy itt soha nem élt semmiféle furcsa nevű Dsida Jenő, *Brassai Sámuel,* és nem is volt itt Házsongárdi temető, sem Szent Mihály-templom, Farkas utcai református templom, evangélikusokról, unitáriusokról, magyarokról, zsidókról vagy szászokról sohasem hallott ez a város… És így szépen, lassan úrrá lesz egy furcsa amnézia, a „gyógyító” felejtés.

Hogy ez kinek használ? Ennek mi az értelme, a hozadéka? Ezt most nem tudom. Egyet azonban igen: valakinek, valakiknek félni és féltenivalójuk van, valakinek, valakiknek rossz a lelkiismeretük.

Dsida így vall magáról: „A szenvedést is megkóstoltam már, néhány évig levert voltam és szomorú. Most huszonkét éves vagyok, de napról napra fiatalodom. Éjszakánként szépeket álmodom, rendületlenül hiszek Istenben és az emberekben. Hiszek a nőben, a versben, a szépség és jóság missziójában. Valami lesz belőlem, de még nem tudom, mi.”

Mindenesetre sokkal, de sokkal több, mint egy kolozsvári mellékutca ütött-kopott névtáblája.

Adorjáni Dezső Zoltán püspök
Erdélyi Egyházkerület

Ötéves szeretetintézmény

Hálaadó istentisztelet, műsor és szeretetvendégség keretében ünnepelték a Kaposszekcsői Evangélikus Diakóniai Otthon fennállásának ötödik évfordulóját az intézmény lakói, dolgozói, valamint a helyi és környékbeli evangélikus gyülekezetek tagjai a faluközösséggel együtt.

A bensőséges ünnepségen – *Gáncs Péter* püspök igei szolgálatát követően – az egybegyűltek közösen emlékeztek vissza az elmúlt esztendőkre *Aradi András* otthonépítő lelkész segítségével. A jelenről és a távlati tervekről az intézmény jelenlegi otthonlelkésze, *Szabó Szilárd* és a település polgármestere, *Csapó Tamásné* szólt. Egyházunk diakóniai osztályának képviseletében *Buda Annamária* mondott ünnepi köszöntőt.

Gáncs Péter többek között így fogalmazott igehirdetésében: „Meg kell tanulnunk ünnepelni, hálát adni." Nos, úgy tűnik, a püspöki tanács a jelenlévők között meghallgatásra talált: az ünnepi alkalmat kötetlen beszélgetés és jóízű falatozás, vidám együttlét zárta.

■ Szabó Szilárd *felvétele*

Kerületi lelkésztalálkozó

Több mint kilencven evangélikus lelkész élvezte az aszódi evangélikus gimnázium vendégszeretetét szeptember 7-én, hétfőn az Északi Egyházkerület lelkésztalálkozója alkalmával. Legfőbb napirendi pontként a konfirmáció kérdését vitatták meg. Az eszmecserében a tavaly megjelent *Tanuló közösségben –A konfirmációi oktatás kézikönyve* című kötet, illetve szerzői voltak az egybegyűltek segítségére.

■ Horváth-Hegyi Áron *felvétele*

Már nem színehagyott a színeváltozás

„Korábban fel sem tűnt, milyen szép!" – csodálkoztak rá oltárképükre szeptember 6-án, vasárnap délelőtt a domonyi evangélikusok. A festmény felújításáért ünnepi istentiszteleten adtak hálát a Pest megyei településen, megemlékezve egyúttal a templomszentelés kétszázharminckettedik évfordulójáról is.

A szerző felvétele

A közel egyéves munkával restaurált oltárkép *Raffaello* utolsó, *Krisztus színeváltozása* című művének másolata. Felső részén Jézus megdicsőülésének, alul pedig a megszállott fiú meggyógyításának történetét jeleníti meg.

Az evangéliumokban közvetlenül egymás után olvasható eseményeket *Mekis Ádám,* az Észak-Pest Megyei Egyházmegye esperese is – akinek a liturgiában *Sághy Balázs* helyi lelkész segédkezett *(képünkön)* – beleszőtte Lk 13,22–30 alapján tartott igehirdetésébe. Mint mondta, Isten országának ajtaján, azon a bizonyos szoros kapun itt a földi életben kell bemennünk. A hétköznapokban, mindennapi életünkben – amikor talán épp betegséggel, nyomorúsággal, hitetlenséggel, tehetetlenséggel küszködünk – kell látszania rajtunk, hogy Krisztus közelében szeretnénk sátrat verni, az üdvösség után vágyódunk, és annak elnyerésére törekszünk.

Maga a festmény egyébként feltételezhetően az 1800-as évek első harmadában készült; alkotója ismeretlen. A 19. század végéig a miskolci evangélikus templom oltárát ékesítette, onnan került Domonyba. A gyülekezet tavaly szembesült azzal, hogy milyen rossz állapotban van: a festékrétegek meglazultak és sok helyen le is peregtek, a lakkréteg elkoszolódott, oxidálódott, a vászon pedig elvékonyodott. Helyreállításával az egyházközség *Tordainé Bucsi Ágnes* festőrestaurátor művészt bízta meg.

Az 1 millió 870 ezer forint költségű projekt finanszírozásához a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsának pályázatán 1,2 millió forintot nyertek. (E testületet a múlt vasárnapi hálaadó alkalmon *dr. H. Hubert Gabriella* és *dr. Harmati Béla László* képviselte.) A hívek adományaiból is hasonló összeg folyt be. Az e célra szánt perselypénzekkel és az önkormányzat támogatásával együtt összesen 2,7 millió forint gyűlt össze. A fennmaradó összeget az oltár további részeinek restaurálására kívánják fordítani.

■ Vitális Judit

Szék fogadalma

Erdélyben, Kolozsvártól mindössze negyven kilométerre, a Mezőség puszta környezetében található virágzó szigetként az egyedülálló, nagy múltú magyar község: Szék. A királyaink által egykor városi rangra emelt település ma is őrzi hagyományait, lakóinak szorgalmát dicsérik tiszta portái, ápolt gyümölcsösei, művelt határa.

Az 1241-es tatár pusztítás után a ciszterciek által épített templom ma is áll, falai között tartották 1555-ben az első erdélyi protestáns zsinatot.

1717. augusztus 24-én, Szent Bertalan napján tatár portya prédálta fel a települést: sokakat lemészároltak, és a település mintegy hatszáz lakóját magukkal hurcolták. A maroknyi túlélő *fogadalmat* tett, hogy erről a gyásznapról örök időre megemlékezik, napján böjtöt tart, és háromszori istentisztelettel adózik a meghurcoltak emlékének.

Így történt ez idén is: zsúfolásig megtelt a hatalmas templom. Mindhárom prédikáció a zsidó nép egyiptomi meghurcoltatásával kapcsolatos ószövetségi igét vett alapul.

Délelőtt *Sógor Csaba* lelkész, európai parlamenti képviselő modern hangvételű igehirdetése nyitotta az események sorát. „Isten megkegyelmezett nekünk, és kiválasztott bennünket arra, hogy egy családban, ebben a gyülekezetben, ebben az országban, népünk körében példát mutassunk. (…) Ebben az országban is van, aki fél tőlünk. (…) Senki sem mondhatja ebben az országban sem, hogy neki több joga van ehhez a földhöz, mint nekünk. A világ mindig igyekezett leszámolni Isten gyermekeivel. Akkor van baj, ha már nem akarnak leszámolni velünk. Akkor már az egyház, Isten népe úgy hozzáigazodott a világhoz, a világ által diktált élethez, hogy már semmiféle veszélyt sem jelent a világ számára" – fejtegette igen bátor fordulatokkal a tiszteletes. Ehhez kapcsolódva felhívta a figyelmet a modern, globalizált világi életnek azokra a veszélyeire, amelyek fogyasztásra, javaink felélésére csábítanak.

Délben *Sallai Márton* helyi lelkész részletesen ismertette Szék település és a széki református egyház történetét. „Valamennyi széki büszke, hogy ilyen ősei vannak… Nem szabad elfeledni, hogy ez a fogadalom apáról fiúra, nemzedékről nemzedékre száll, amíg csak Isten közöttünk lakozik. (…) Hiszem, csak így tudunk méltó utódok lenni." Megrázó volt végighallgatni a tatárdúlást túlélők lejegyzett, eskü alatti vallomásait.

A délutáni istentiszteleten mértékadó politikai és közéleti személyiségek jelenlétében *Jánosi Lóránt* inaktelki lelkész emlékező beszédét hallgathatták meg a jelenlévők.

Az egyházi rendezvényekhez kapcsolódóan a közeli piactér színpadán kihangosított beszédet mondott többek között *Markó Béla,* az RMDSZ elnöke és európai parlamenti képviselője, *Csép Sándor* újságíró, *Gergely Balázs,* az Erdélyi Nemzeti Tanács megyei elnöke. Markó beszédének a közepén áramszünet borzolta a kedélyeket; elhangzott az „elvették az áramot" ismert kifejezés – a tömegrendezvényt a közlekedésiek mellett több civil ruhás rendőr is „biztosította". A szónokok kiemelték az összefogás és az újrateremtés erejét és fontosságát.

A számos, sokszor hosszúra sikeredett beszédet helyi fiatalok szólóéneke frissítette. A fiatalokból álló, helyi *Szalmakalap* táncegyüttes, *Filep Sándor* koreográfiájának bemutatásával bizonyította a híres széki tánchagyomány továbbélését.

Az eseménysort sajnos oda nem illő, harsány rockkoncert és tűzijáték zárta az éjszakai órákban.

■ Dévai György

Ki kíváncsi Kacsikára?

Nagyboldogasszony napján, augusztus 15-én ismét hallhatott anyanyelvén szentmisét az a néhány száz magyar ajkú moldvai csángó, aki eljutott az észak-moldvai Kacsika (Cacica) község római katolikus búcsújába. Annak, hogy a népviseletében felvonuló kis csapat csupán a kegytemplom mögötti szűk barlangkápolnában kapott – kihangosítás nélküli – lehetőséget, nem a meghívó jászvásári püspök az oka…

A szerző felvételei

1992 óta minden évben *Jáki Teodóz* győri bencés atya celebrálja a magyar misét, idén is ő viselte a Bákó környéki falvakból érkező résztvevők költségeit.

A nagy vallási-nemzeti felbuzdulás tehát továbbra is csak Csíksomlyóra korlátozódik, a kacsikai kegyhelyet látogató maroknyi magyar joggal érezheti magárahagyottságát a százezres tömegben.

Úgy látszik, hogy a magyarországi turistákat az sem motiválja kellőképpen, hogy a közelben találhatjuk az UNESCO világörökségi listáján szereplő bukovinai görögkeleti kolostorokat. Vagy majd megoldást hoz egy jövőbeli divathullám?

■ D. Gy.

„Ének volt számomra minden parancsolatod”

Témánknál maradva Ferenczi Ilona zenetörténész-egyházzenésszel

A riporter vallomásával kezdődik az írás: ez az interjú igen lassan jutott el az ötlettől a végső megvalósulásig. Az apropó *Ferenczi Ilona* kerek születésnapja, s ez alkalmat adott számomra olyan fontos témák felvetésére, amelyekre eddig még nem került sor – annak ellenére, hogy mint doktori témavezetőmmel évekig szakmai kapcsolatban álltunk. A közeli családi kötelék az oka a tegező megszólításnak.

– Hogyan alakult gyermekkorodban a zenéhez fűződő kapcsolatod? Milyen hitbeli és gyülekezeti élményekben volt részed?

– A zene mindig fontos volt számomra. Ötödik gyermek lévén eszmélésemtől kezdve mindig hallottam valakit gyakorolni a testvéreim közül. Sokszor a zongora alá bújva figyeltem a zenélésüket. Hamar elkezdtem rendszeresen zenét tanulni, előbb hegedülni, aztán zongorázni – ez utóbbit, mivel akkordjátékra könnyebben képes, jobban szerettem. Egy idő után – főleg felvételről – sok zenét hallgattam, ismertem meg.

Meghatározó zenei élményt jelentett számomra a miskolci evangélikus templomban hallott gyülekezeti éneklés is. Az énekek harmonizálására már korán felfigyeltem; ez volt az első zenei terület, ahol igazán otthon éreztem magam. Ez a 17–18. század zenéjét jelenti, innen indultam el aztán előre és visszafelé.

Hitbeli élményeim nem annyira az egyházhoz kötődnek, mint inkább a családhoz. Minden reggel és este áhítatot tartottunk énekléssel és igeolvasással, imádkozással. A szüleim hívő élete példamutató volt számomra. Lélekben rendkívül áldásos korszakot éltünk meg akkor, olyasmiben volt részem, amit az ember, ha jobb módban él, esetleg nem kap meg.

– Miért választottad a zenetudományi szakot?

– Először karvezetés szakra vettek fel a Zeneakadémiára. Az első zenetörténet-vizsgán megkérdezte *Bartha Dénes* professzor, nem akarok-e zenetudományi szakra menni. Másfél év múlva nyílt rá lehetőség. Érdekelt a zenetörténet, a zeneelmélet; majd később a zenei források kutatása, a zenei írásmód vizsgálata, ami rendkívül fontos a régi kéziratok értelmezéséhez. Hihetetlen, hogy egy zenemű írásmódja mennyire a zene lényegét tárja fel. Ezt adom most tovább a zenetörténész hallgatóknak.

– Mitől függött, hogy milyen korszakokat és témákat kutattál?

– Amikor az MTA Zenetudományi Intézetébe kerültem, először az európai népzenével foglalkoztam, katalogizálást végeztem. Hamar kiderült, hogy ez nem az én világom. A pozsonyi *Anna Hansen Schumann-kódexről* készült diplomamunkámat sem folytattam, hanem elkezdtem 16–17. századi, elsősorban magyar nyelvű gregorián forrásokkal foglalkozni. Ezekből a protestáns liturgikus könyvekből leginkább az *antifóna* műfaja érdekelt, amely leegyszerűsítve olyan funkciót tölt be, mint az aranymondás. Az is érdekes például, hogyan készítettek parafrázist olyan latin szövegből, amely nem felelt meg a protestáns dogmatikának. Most is éppen egy nagyszabású antifónakiadáson dolgozom.

Inspiráló az is, mikor bizonyos munkák folyamán új anyagokra derül fény, amelyek továbblendítik az embert. Ilyen volt a *Vietórisz-kódex* szlovák nyelvű egyházi énekeinek és a kódex kötéstáblájának összefüggése vagy például legutóbb *Johann Wohlmuth* naplójának felfedezése (erről az *Evangélikus Élet* ez évi 6. számában jelent meg beszámoló).

Legtöbb forráskiadásom a magyar nyelvű gregorián területéről kerül ki: példa rá az *Eperjesi,* a *Ráday* és a *Kálmáncsai graduál.* Tanulmányom jelent meg többek között az *Ajaki,* a *Tornai* és a *Csurgói graduálról.*

– Volt-e valaki, aki komoly hatást gyakorolt rád a tekintetben, hogy milyen témákkal foglalkozz?

– A hatvanas évek végén *Bartha Dénes* és *Bárdos Lajos* órái alapozták meg zenetörténeti és zeneelméleti szemléletemet. Majd a hetvenes

évek elején *Dobszay László* antifónakurzusokat tartott a Zeneakadémián; ekkor kezdtem el mélyebben érdeklődni a gregorián zene iránt. Éveken keresztül kódexekből írtam ki antifónákat és egyéb latin nyelvű liturgikus tételeket. Rajta kívül a ciszterci szerzetes *Rajeczky Benjamintól* kaptam sokat szakmailag és emberileg egyaránt. Tanulmányaim során nagyon sokat jelentettek *Szabolcsi Bence* szellemtörténeti és *Kroó György* barokk zenéről tartott előadásai.

– Vannak-e olyan munkáid, amelyekben összetalálkozik a zenetudomány és az evangélikusság?

– Példa erre az eperjesi evangélikus egyház és iskola számára készült *Eperjesi graduál* forráskiadása, valamint a magyar nyelvű gregoriánnal való foglalkozás. De említhetném a *Starck virginálkönyv* közreadását is, amely alkalmat adott Sopron 17. századi egyházi és zenei életének bemutatására.

– Vannak-e olyan, az evangélikus istentisztelettel vagy egyházzenével kapcsolatos témák, feladatok, amelyek feldolgozásában, megoldásában részt vettél vagy szívesen részt vennél?

– Nagy örömömre évek óta vezethetem Budavárban a húsvét hajnali istentiszteletet és a pünkösdi ökumenikus vesperást, alkalmanként az adventi és a böjti vesperát.

Úgy gondolom, jó volna, ha alakítanánk egy olyan kört, melyben egyházzenét érintő problémákról van szó, s ahol a gyakorló zenészek elmondanák, hogyan képzelik egyházzenei munkásságukat. Ezt azért is tartanám fontosnak, mert az utóbbi időben igen sok fiatal került kapcsolatba az egyházzenével, látókörébe, és mivel valamilyen képesítésük van, feljogosítva érzik magukat arra, hogy „maguktól” zenéljenek. Ezalatt azt értem, hogy odaülnek az orgonapadra, elkezdenek improvizálni, de szakmai hátterük – orgonatanulmányaik ellenére – hiányos. A korálkönyvet már nem használják, de az önálló korálharmonizáláshoz és előjátékhoz még nincs elég stílus- és műismeretük. Ezt pedig a gyülekezet szenvedi meg.

A kilencvenes évek közepén az *Evangélikus énekeskönyv* énekeiről, volt egy cikksorozatom melyben változtatási javaslatokat fogalmaztam meg. Ez akkor nem érte el célját; túl korainak bizonyult, ezért nem serkentett közös gondolkodásra. Ehhez kapcsolódik, hogy nemrégiben tartottam előadást a *Nemzetközi Himnológiai Munkaközösség (Internationale Arbeitsgemeinschaft für Hymnologie)* konferenciáján *Cenzúra és öncenzúra az egyházi énekben* címmel, melyben arról is beszéltem, hogy én mit csináltam volna másképp. Ha valamikor kialakulna egy énekeskönyv-szerkesztő bizottság, szívesen részt vennék a munkájában, de ehhez az kell, hogy hivatalosan is elismerjék: új énekeskönyvre időről időre szükség van, és erre időt, energiát kell szánni.

– Átéltél-e olyat, hogy valamilyen zene segítette vagy gátolta személyes hited megélését? Ezt azért kérdezem, mert gyakran tapasztaltam magamon, hogy – zenész lévén – hitbeli dolgokhoz önkéntelenül a zenén keresztül közelítettem.

– Ezt nagyon fontos kérdésnek tartom. Sokat gondolkodtam ezen, mert éreztem annak a veszélyét, hogy a zene a hit elé kerülhet – ami egyáltalán nem jó. Ezért sem tartom helyesnek azt a meghatározást, hogy „Bach az ötödik evangélista”, mert a zene nem helyettesítheti, csak közvetítheti az evangéliumot. Ezt akkor tudatosítottam magamban, amikor harmincöt évvel ezelőtt a János-passiót énekeltük. Az ember ugyanis könnyen belekerülhet egy olyan átszellemült állapotba, amikor a zene fontosabb lesz a szövegnél.

– Lehet-e ez ellen védekezni?

– Valószínűleg nem, de tudatában kell lennünk a veszélynek. Hallgatóként szabad engednünk, hogy a zene hasson ránk, de a legfontosabb az legyen, mit mond a szöveg. Zenészként is ezt kell tudatosítanunk magunkban: én is eszköz vagyok Isten dicséretében.

– Ha visszagondolsz az eddig megtett pályádra, van-e valamilyen íve; azt csináltad-e, amit szerettél?

– Talán szívesen részt vettem volna több gyakorlati zenélésben. Viszont vannak olyan témák, amelyekkel évtizedekkel ezelőtt foglalkoztam, és most nagy örömömre más szinten újra megtalálnak: ezek közül a legfontosabb a protestáns egyházak számára lefordított magyar nyelvű liturgia és további 16–17. századi magyarországi zenei emlékek.

Végezetül, bár nem a szakmához tartozik, de szeretném elmondani, hogy Isten tizennyolc évvel ezelőtt egy nagy családba állított. A feladatok elvégzéséhez sok erőt és áldást kaptam, a család és a gyülekezet egyaránt lelki ajándékot jelentett. Ezért az utolsó kérdésre, hogy vajon azt csináltam-e, amit szerettem, kiegészítő választ adnék: azt szerettem volna csinálni, amivel Isten megbízott engem.

■ Ecsedi Zsuzsa

Jegyzetlapok

(Napló, 2009)

■ Fenyvesi Félix Lajos

Esti beszélgetés. Régi barátok újra együtt. Vásárhelyen. „Nincs itt már semmi jó!” – mondja Péter. Mi is volt jó? – kérdezem magamtól. *Arany Jánost* és *Vörösmartyt* mindig jó volt olvasni, *Babits* sípoló gégeszavait… Akárhol ütöttem föl Márai naplóját, mindig találtam reményüzenetet… És *Csontváry* óriás vásznai a Nemzeti Galériában… *Bartók* századokat megelőző, dübörgő zenéje… És szülőföldem pusztuló tanyavilága, tiszta arcú szegényei. Óbuda ódon-szép házai, szűk utcái, fönt a Várban a kitűzött nemzeti zászló. Kis kocsmák, ízes, magyar ételekkel, bolhás mozik csodás filmekkel… Tisza-part vén fűzfákkal, Duna-part napozó leányokkal… És mi még? Sok veszendő szépség. De a gyönyörű anyanyelv, a magyar mindenütt ott ragyog. Minden más elhomályosodik az időben.

* * *

Szász János. A fiatal filmrendező amerikai meghívásáról beszél. Kint dolgozik, olyan ez – tréfálkozik a riporter –, mintha egy New York-i jönne ide, és színpadra vinné *Az ember tragédiáját.* „Nem pont olyan – mondja –, mert *A vágy villamosa* sokkal jobb!” Szegény fiú, csak átlapozta *Madách* remekművét, azért mond ennyi butaságot. Madách Imre drámáját játszották eddig a legtöbbet, a világszínpadon is osztatlan sikert aratott. Európa rendezői szinte versengenek a lehetőségért, hogy megmérettessenek. A *Tragédia* könnyedén lépi át az új századokat, és hirdeti: „Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál!”

* * *

Egri csillagok. *Gárdonyi* ma is lelkesítő, régi szép könyvében lapozok. Hol is van *Dobó István* kapitány esküje? Tudom-e még kívülről a szívszorító sorokat? Újraolvasok kedves részeket, fölidézem a veretes oldalakat. Egy mondat különösen megragad bennem: „Fájdalomból gyúrták az anyai szívet.”

* * *

Mansfeld Péter emlékezete. A tizennyolc évesen kivégzett fiatalember az 1956-os forradalmat követő kegyetlen megtorlás jelképévé vált. Halálának ötvenedik évfordulójára emlékeztek a róla elnevezett parkban. A Bolyai utca és az Apostol utca sarkán található ligetben táblát avattak: magyar és angol felirat hirdeti, ki volt a tragikus sorsú fiú. A világtörténelemben is példátlan *Mansfeld Péter* esete: a kádári önkény – példát statuálva – megvárta, amíg nagykorú lesz, s csak utána, másnap reggel 9 óra 20 perckor végeztette ki! Fiatal, tehetséges élet lobbant ki, hiszen ha élne, csak hatvannyolc éves lenne.

* * *

Tengerimalac. *Márai* írta valamelyik naplójában, hogy nápolyi lakásuk közelében minden délután kikötnek egy szamarat. Mikor sétára indul, az állat megismeri, és örömében felé nyerít. Én így vagyok a család tengerimalacával. Nincs már velünk, de ha nagy ritkán meglátogatom, amint belépek a kisszobába, mindig nagy visítással fogad. Megismer, s tudja, viszek a kedvenc ételéből, az édespaprikából. Kapaszkodik föl a rácson, majd kibújik a bőréből, úgy várja a meglepetést. Elmondhatom, ő az egyetlen élőlény a világon, akiről tudom, hogy mindig örül, amikor meglát az ajtóban.

* * *

Sorsközösség. Egyre mélyebb aggodalmat érzek veszendő magyarságunkért. A gyönyörű magyar nyelvért, ezért a szétszaggatott és eladott országért. Fájó ez a sok eltorzult arc, reménytelen tekintet. A sok újgazdag, ahogy lenézve beszél társaival, belerúg a szegényekbe… A legfontosabb: a legdrágább ezüstmetál autód legyen, és ez a jogcím már mindenre felhatalmaz. Ők ma a fölkent urak, pedig csak uraskodnak, ők ma a nagy magyarok, pedig csak magyarkodnak.

* * *

Zrínyi Miklós. A hadvezér. Érdekes adatra bukkantam a Révai-lexikon lapozgatása közben. Véletlenül nyitottam ki az ő oldalát, s meglepve láttam: tizennégy gyereke volt. *Frangepán Katalintól* volt a legtöbb, míg a második feleségétől egy árva fiú. Érdekes ez az apróság a kapitányról, a nagy családról, az Európát is meghökkentő férfias bátorságról. Visszapergetem az időt, odaképzelem magamat a várrom közelébe, és kérdezem: vajon mi lett a sok fiatalemberrel? Mi lett a sorsuk? Egy biztos, egyikük sem tagadta meg a magasztos eszméket!

Dalárdaünnep Sárszentlőrincen

1884-ben márványtáblával jelölték meg Sárszentlőrincen a volt algimnázium épületét és azt a házat, ahol *Petőfi Sándor* kosztos diákként lakott. Ez alkalomra *Sántha Károly* lelkész és *Eifert Henrik* kántortanító vezetésével megalakították a dalárdát. A gyülekezeti-községi férfikar közel száz éven át működött sokak örömére, öregbítve a község jó hírét.

A megalakulás 125. évfordulóját szeptember 6-án ünnepelte Sárszentlőrinc népe. A sekrestyében berendezett, gazdag anyagú dalárdatörténeti kiállítást *Renkecz József* nyugalmazott iskolaigazgató nyitotta meg, aki egykor maga is dalárdatag volt.

Az istentiszteleten *Győrffy István* zenetanár orgonált. A közösségi ház udvarán elfogyasztott ebéd után az együttlétet a *Pécsi Evangélikus Gyülekezeti Énekkar* műsora nyitotta, majd *Kaczián János* nyugalmazott levéltári tanácsos előadását hallgathatták meg az érdeklődők a sárszentlőrinci egyesületi életről. Sokakat meglepett, hogy 1890-től az 1950-es évekig huszonegy egyesület létesült és működött a faluban.

A kajdacsi asszonykórus éneke után a művelődési otthon udvarán még hosszan együtt énekelt az emlékező-ünneplő sereg, a közös nótázás éjszakába nyúlóan folytatódott egy közeli pincében.

■ Karl Jánosné Csepregi Erzsébet

A népi vallásosság nyomai Váci Mihály költészetében

▸ *Váci Mihálynak* (1924–1970) a szülőföldhöz, a Nyírséghez kötődő „magánmitológiájáról" már sokan és sok helyütt írtak, a költő maga is vallott erről, nemcsak lírában, prózában, hanem riportban, nyilatkozatban is, akárhányszor ezt megtehette. A nép mindennapjaihoz azonban szorosan hozzákapcsolódik a népi vallásosság, még a pártállami időkben is, kitörölhetetlenül. Tudta ezt jól Váci Mihály, aki lírájában a nép gyermekének, a „sokaság fiának" vallotta magát. Egy-két évtizednyi kommunizmus biztosan nem tudja kitörölni a nép lelkéből a népi vallásosság gesztusait, jelrendszerét, rögzült szimbólumait, hisz az a falusi és tanyasi parasztság mindennapjainak és ünnepnapjainak velejárója egy életen keresztül, a bölcsőtől a koporsóig. Liturgikus tárgyak, szertartások, szakrális szavak, imádságos formulák kapnak profán jelentést, vagy ágyazódnak profán környezetbe, a tájba vagy a munkások és parasztok gesztusaiba. Ez egyfajta sajátos, különleges, egzotikus színezetet ad az evangélikus hátterű Váci Mihály lírájának.

„Fekete-fehér templomaid,
mint gólyák az aszályban,
komolyan lépegettek – lelkekre vadászva.
Ezüst, arany lombok templomi zászlóraja
kísérte a Tiszát – a könyörgő zsoltárt.
Szállt fenn a folyó, a mennyekbe csavargó
előének, és mormoltak utána
a zarándok erdők."

(Édes hazám)

Papot szeretett volna nevelni Váci Mihályból az édesanyja. Ez a tény valami szelíd sugárzással mintha az egész költészetét átlebegné Váci Mihálynak, a legszelídebb és legemberibb hangú magyar szocialista költőnek.

„Szegény, papot, – énbelőlem! –
azt akart nevelni ő. Nem,
nem azért, mert a szentegyház
hatalmát vagy tán ilyen más
szervezetet támogatna,
csak mert azokról hallotta,
hogy áldott gyertyák fényénél
mind Isten nagy bőségén él."

(Anyám, add ránk áldásodat!)

Nem lett pap, sőt… Ám olyan verset vagy akár egyetlen verssort sem találtam termékeny költészetében, amelyben tiszteletlenül vagy gúnnyal írt volna a vallásról, vallásosságról, vallásos emberekről.

Inkább az lepi meg az olvasót, mennyire tájékozott volt a biblikus szimbolikában, és mennyi bibliai alak tűnik fel – többnyire profán közegben – költészetében. Versei hemzsegnek a bibliai utalásoktól, vallási szimbólumoktól, vonatkozásoktól, párhuzamoktól.

Megjelenik Jónás próféta alakja a *Százhúszat verő szív* és a *Csepergő időben* című versekben, Salome táncol Heródes előtt *(Salome tánca),* felbukkan Dávid és Góliát *(Dávidok),* az apostolok, a Jelenések könyvének szörnyei, Pilátus, József, az ács, Mária és igen gyakran maga Jézus.

Talán a legnagyobb kérdés az lenne, milyen volt Váci Mihály viszonya a hithez. Ennek a kérdésnek az elemzése, Váci kapcsolata, viszonya a transzcendens kérdésekhez egy másik esszé tárgya lehetne. Annyit azonban mindenképpen megállapíthatunk, hogy a hit fogalma számos versében felbukkan, de nem tételes vallásként, hanem valamiféle tisztaságvágy, valami dinamikus szépre, jóra ösztönző erő formájában:

„itt kell az egymást jelző emberek
között, a Mindenség háttere nélkül
meglelni feloldozó menedékül
az életre erőt adó hitet."

(Levél a Földről)

„Ki adhat hát nekem, ki írhat
kőtáblát?
Hitre, vigasztalásra,
reményre ki bírhat?
Nem kell az imádság,
amit számomra mások írnak."

(Isten után)

„Ilyen kívántam lenni én is, ott a
homokba szúrt nyárfa: – a tanító,
ki fénybe tör, ragyogó hit a lombja"

(Jegenye-fényben)

A kereszténység alaperényei, a szeretet, szelídség, alázat, bűnbánat, gyónás, lelkiismeret Váci Mihály egész költészetét aranyszálakkal szövik át. *Assisi Szent Ferenc Naphimnuszához* hasonló intimitás, gyengéd szálak fűzik a természet tárgyaihoz, a jegenyéhez, akáchoz, nyírségi aranyló búzakalászokhoz, naphoz, széhez, természeti erőkhöz, de még az egyszerű, köznapi tárgyakhoz is. „Akácaim, Krisztus fejét ölelő karotokkal fonjatok az égre tövisko-ronát" – írja a *Sírás* című versben.

A *Szelíden, mint a szél* című vers minden keresztény erényt magába foglal, szinte a Jézushoz tartozás programverse is lehetne a „ki bántott – azt vállon öleltem" heroikus isteni gesztusával. *Verseim* című, ars poetica-szerű költeményében saját verseit tépett rongyokba pólyált meztelen Jézusoknak nevezi.

Megdöbbentő párhuzam kínálkozik Assisi Szent Ferenc *Naphimnuszának* ihletettsége, tematikája és Váci számos verse között. Assisi Szent Ferenc írja a *Naphimnuszban:*

„Áldjon, Uram, Tégedet víz húgunk,
oly nagyon hasznos ő, oly drága, tiszta és alázatos.
Áldjon, Uram, tűz bátyánk, vele gyújtasz világot éjszakán.
Szép ő és erős, hatalmas és vidám."

Váci Mihály *Megcsalató* című versében a fenti Szent Ferenc-költeménnyel megdöbbentő a párhuzam:

„Ó, nővérfényű lámpák!
Szelíd húgocska-sugárkák!
Testvérke-lenge gyertyák,
s ti anya-gondú, cirógató petróleumlámpák."

Jellemző Váci költeményeire a versekben szereplő bibliai személyek, cselekmények és vallási szimbólumok profán környezetbe helyezése. A *Sírvers* című önironikus versben még az egyház latin nyelvű liturgikus szövegei is megjelennek: „Örök béke poraira! Deleatur soraira. Hangzott a Dies Irae". Röntgenglóriás szentekről ír *(A csontjaimra feszítetten),* a vasúti szemafort könyörgő úrfelmutatásként ábrázolja *(Nem tart vissza),* a vasúti pályamunkásoknak súlyos szegekkel van átverve a tenyerük *(A csomagtartón).* A cigaretta tömjénét modern gyóntatónak nevezi a *Beszélgetések* című versben, az *Eszpresszó* és a *Staccato* című versekben a „kávéházi szeglet" a gyónás helye és szakrális tér:

„És eszpresszók gyóntató asztalánál
gyufát tördelve éjjelig
mennyit tudtunk arról beszélni,
hogy csak beszélünk, évekig!"

(Eszpresszó)

„találkozók vallásos áhitata, presszók
sekrestye-homályai, füst, vita, átok"

(Staccato)

„Hogy gyónjak, kávézni hívom meg ismerőseim" – írta *József Attila.* Váci Mihálynál az eszpresszóban elszívott cigaretta és megivott kávé vagy féldeci szintén a gyónás, vallomás, őszinte emberi szó lehetőségét adja. A gyónás mozzanata számos egyéb versében is fel-felbukkan, legmegindítóbban talán a *Piros postaládák* címűben:

„Nektek szégyen, hazugság, félelem
nélkül vall bűn, szegénység, szerelem,
s őszintébben, mint oltárok előtt,
gyónnak nektek csalók és szeretők."

A szerelem élményét is keresztény szimbólumok formájában fejezi ki: „Szenteltessék meg ajkadon a csók, fénylőbben, mint az ostya" *(Zsoltár).*

„Mária! – ez a szó felkelti bennem a sírást:
– nem e tájon születtem!
Ó, üljél szelíd őszvér hátára, – menekülj,
ó, vigyél innen engem!"

(Ave Mária)

Pilinszky Jánosnak volt *Kassák Lajossal* egy jelentős, feltáró beszélgetése az *Új Ember* 1962. február 18-i számában. Ebben Pilinszky és Kassák a modern katolikus irodalomról beszélgettek. A beszélgetés kulcsmondatát így fogalmazta meg Kassák: „Egy igaz katolikus és egy igaz szocialista író ezer kérdésben találkozhat, míg egy rossz katolikus és egy rossz szocialista író szükségszerűen ellenfelei egymásnak." Pilinszky szerint ez a beszélgetés legmegszívlelendőbb tanulsága.

Váci Mihályhoz hasonlóan Kassák költészetében igen gyakran tűnnek fel a gyermekkori vallásosság élményei. Kassák verseiben Jézus rendszerint úgy jelenik meg, mint a proletárhősök előképe. A proletár költő, aki forradalmak és háborúk közt él, Jézusban egy olyan testvérre ismer, aki szegényen született, egyszerű munkásként, ácsként élt, a világtörténelem legnagyobb pacifistája volt. Kassáknak imponált egy ilyen proletár Messiás.

Kassákkal, a városi proletárok Jézusát felfedező költővel szemben Váci Mihály Jézusban a nép fiát, a szegényekkel, a nyírségi parasztsággal, cselédekkel és napszámosokkal sorsközösséget vállaló istenembert mutatja fel. Bár Váci esetében és értékrendjében helyesebb lenne talán „istenember" helyett „isteni" embert mondanunk. A nyírségi bokortanyák tájai és emberei fölé emelt eukharisztiaként, tiszta búzából készült ostyaként mutatja a magasba, a napba Jézust.

A költő számos versében Jézust önmagához hasonlítja:

„Ó, nyomorult, gazdag szegénység!
Mesebeli nyomorúság!
Bibliai legendaként élsz
imádó lelkemben tovább.
Mint Galilea méz mezőit
Jézus-zokogva hagyom el
tájad, mely majd ragyogva őriz
alkonyi porfelhőivel."

(Búcsú és üdvözlet)

„Mindnyájunk szíve ma-született Jézus,
imádatlan, meztelen didereg.
Várja köré terelt örömök nyáját,
hogy forró párát ráleheljenek.

(Betlehemes)

„ki bennem küldte el Fiát,
hogy csontjaimra feszítetten
megváltónk, a bomló Urán
Szegezze át a testem."

(A csontjaimra feszítetten)

Az *Apám* című versben édesapját azonosítja a megfeszített Jézussal. Váci Mihály édesapja vasutas volt és egy baleset következtében lebénult:

„Sínekre feszített! Feletted dübörögve zúg el
a zakatoló élet!
A talpfák szelíd rokona! A két szemem
két nagy könnycsepp teérted."

A Nyírséget, a szülőföldet, a szülőket és a nyírségi embereket egyfajta tündérien légies biblikus mitológiával imádja, a búzafényes szőke tájat transzcendens magasságokba emeli. A fent említett *Búcsú és üdvözlet* mellett az *Új úton,* a *Ritus,* az *Áldott vagy Te* és a *Verseim* című költeményei is bizonyítékai ennek:

„Ó bibliai szegénységű tájak
Fűvel benőtt elkerült útja te"

(Új úton)

„Emlegetem még olykor azt a tájat,
de csak ahogy Istent a nénikék.
Megszokott ritus lett már az imádat
és csak szentkép már a szülői kép.
Nincs egy percem, hogy előtte megálljak;
– csak keresztet vet néha rá a kéz."

(Ritus)

„Áldott vagy Te az asszonyok között,
kinek szívét szaggatva járja át
a fájdalom, hogy elveszik, akit
imádsz, a férfit, az ácsnak fiát,
a teremtőt, a csodákat tevőt,
halászok és pásztorok mesterét,
ki a pusztába ment, árva tanyák
népe közé, nyírségi sivatag
kísértőivel szembeszállani"

(Áldott vagy Te)

„Saruban jön mindig az isten,
a búzatáblák között visz át
gyalogútja, amelyen itt lenn
új égboltoknak nekivág."

(Verseim)

„Váci a bibliai szegénységből érkezett, és egész életében súlyos kereszteket hordott, s mint a prófétáik, hitte, hogy küldetése van a néphez…" – írja *Toldi Éva A szegénység, a szelídség és szolgálat költője* című könyvében.

Az *Áldott vagy Te* című versben szinte teljesnek mondható tárlatát kapjuk Váci Mihály metafizikájának, hisz ebben a költeményben önmagát profanizált „nyírségi" Jézusnak nevezi, saját édesanyját Jézus anyjával, a szenvedő Máriával azonosítja, a nyírségi homokfútta tájat pedig a bibliai sivataggal, a nyírségi parasztságot a Biblia népével. A Váci-versekben megszokott profanizálás is megjelenik ebben a versben: „feje köré, simító tenyerét átüti a robotok vasszege, keresztre vonják csürhe bajai".

Megállapíthatjuk, hogy a korabeli, Váci Mihály költészetéről a hetvenes években rögzült és dogmatizálódott kép módosításra szorul, hogy árnyaltabb képet kapjunk Váci személyéről és lírájáról. Vizsgálatunk segíthet abban, hogy más optikákon keresztül is rá tudjunk nézni olykor az életműre. Talán ezt segítheti elő ez a rövid esszé.

■ Bozók Ferenc

Velünk az Isten – nem csak karácsonykor

DVD-t adott ki az orosházi Immanuel zenekar

Az orosházi *Immanuel* zenekar immár DVD-n is hirdeti a megváltás örömhírét. A Dél-Alföld egyik „legfoglalkoztatottabb" keresztény könnyűzenei együttese a közelmúltban jelentette meg 2008 szentestéjén rögzített zenés áhítatát.

Az orosházi evangélikus gyülekezetben nagy hagyománya van a könnyűzenének. A tizen- és huszonéves lutheránus fiatalok már több mint egy évtizede rendszeresen szolgálnak gitárral, dobbal és szintetizátorral az egyházközség templomában. Új színfoltot jelent 2007 óta a város életében az *Immanuel* zenekar, amelynek evangélikus, katolikus és református tagjai nemcsak Orosháza templomaiban, oktatási intézményeiben és közterein játszanak, hanem gyakran meghívást kapnak a környező települések missziós és ifjúsági alkalmaira is.

Az evangélikus gyülekezet évről évre visszatérő karácsonyi éjféli istentiszteletén 2008-ban az *Immanuel* szolgált. Ahogyan *Körmöczi Zoltán* köszöntőjében elmondta: ezúttal nem a megszokott betlehemi történetet kívánták zenében elbeszélni. „Karácsony éjszakáján bejárunk hegyet-völgyet, falut és várost" – fogalmazott az együttes énekes-gitárosa.

Az istálló szalmájának gyakran idillikus ábrázolása helyett ezúttal valóban a ma emberéről, a huszonegyedik század bűnösének megváltásáról szóltak a dalok. A gyülekezet előtt megelevenedett a hajléktalan, az alkoholista családapa és a nyolc éve szüleivel

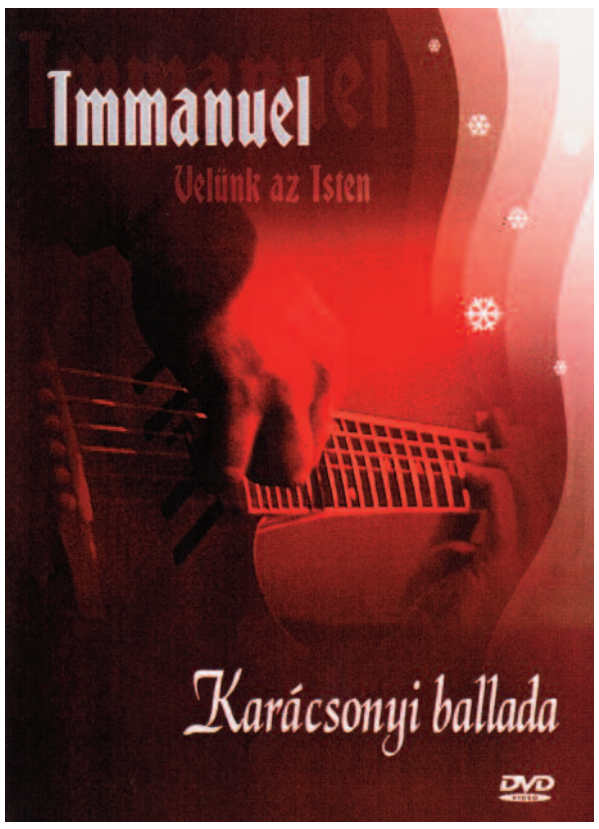

nem beszélő gyermek képe is. A tudatosan felépített áhítat zeneszámait hallgatva folyamatosan ismerjük meg az emberré lett Isten kegyelmét.

A dalok többségét a legismertebb kortárs magyar könnyűzenei szerzők – *Sillye Jenő, Csiszér László, Pintér Béla* – művei közül válogatta az együttes, de saját szerzeményeket is felvonultattak. Az áhítat egyik legmélyebb dala éppen a zenekar tagja, *K. Tóth László* által írt *Fohász,* amely az Istenhez vezető utat kereső ember imádsága: „Ha az út, amelyen járok, elágazik, felkiáltok az égre, s ő megmutatkozik…"

„A mai napon mindannyian húzunk egy tételt, amelyen ez a kérdés áll: kicsoda a megszületett Jézus Krisztus?" – mondta az istentiszteleten *Deák László* helyi lelkész, aki a Keresztelő János bizonyságtétele (Jn 1,19–28) alapján tartott igehirdetésében hitünk megvallásának fontosságára hívta fel a figyelmet.

Az *Immanuel* zenekar – kétségtelenül nem szokványos – karácsony esti áhítata nem csak a születés ünnepén aktuális. Az együttes lemeze télen-nyáron, hegyen-völgyön, faluban és városban hirdeti: „Immánuel! Velünk az Isten!"

■ L. J. Cs.

Az együttes honlapja: www.immanuelzenekar.hu. A lemez megvásárolható az orosházi evangélikus lelkészi hivatalban (5900 Orosháza, Thék Endre u. 2.) Ára: 600 Ft.

Szomorúság ellen Mosolytár

Szatíra- és karikatúragyűjtemény Vácott

Szomorú? Sok a gondja? Legszívesebben elfelejtene mindent és mindenkit? Akkor önnek Vácra kell utaznia, hogy megnézze az április 1-jén nyílt Mosolytárat! Az ország egyetlen szatíra- és karikatúragyűjteménye garantált kikapcsolódást és a bánatfellegek biztos elkergetését jelenti. S hogy a derűre jusson egy kis kellemes „ború" is, egy feketét is megihat a múzeum júliusban nyílt kávézójában.

sékben vagy *a nagy ho-ho-horgász* kalandjaiban.

De hogy komolyabb témákat is említsünk, megtekinthetjük, hogyan futott be Vácra az első gőzhajó, majd 1846-ban az első vonat, hogyan tekintette meg 1764 augusztusában *Mária Terézia* a tiszteletére emelt – és az országban azóta is egyetlen – diadalívet, vagy például hogyan történt az ominózus eset *Megyeri* egyetlen, sárga kabátjával és a tintával. *Petőfi* ugyanis Vácott írta meg *A tintásüveg* című versét, csakúgy, mint – szülei váci házában – az *Anyám tyúkját.*

A SZERZŐ FELVÉTELE

Vác történelmi levegőt árasztó, girbegurba utcáin végigsétálva, az Eszterházy utcai magángyűjtemény ajtaján belépve egy mesebeli Vácra érkezhetünk. A háromezer darabból álló kiállítás nagyobb részét ugyanis *Sajdik Ferenc* Munkácsy-díjas grafikusművész alkotásai teszik ki, aki megfestette a város utcáit, tereit, fontos történelmi és kultúrtörténeti eseményeit is.

Na de hogyan? Hát olyan „sajdikosan"! A kék, piros, fehér, sárga és rózsaszín házak fölött nagy orrú madarak röpködnek – csak nem köztük van a filmekből jól ismert Batman, azaz a denevérember is?! –, az utcákon vidám emberek kínálják portékájukat, tereferélnek, ha éppen nem esküvői menetben araszolnak a templom felé, egymás borát kóstolgatják a szőlőhegyen, vagy épp horgász-jószerencséjükre várnak a Duna-parton. A kutyák jóllakottan trécselnek, a lovak lógó orral búsulnak, a halak pedig vidáman ficánkolnak a vízben – akárcsak a Pom Pom-mesében vagy *a nagy ho-ho-horgász* kalandjaiban.

Papp László családi vállalkozásként létrehozott magángyűjteményében a mosolyra vágyók megtekinthetik az egykori szatirikus hetilap, a *Ludas Matyi* neves karikaturistáinak alkotásait is, mint például a lap egykori művészeti vezetőjeként is ismert *Toncz Tibor* grafikáit. Nagyobb kollekció látható *Szalma Editnek* a *József Attila Altatójához* készített meserajzaiból, *Z. Kovács József* különös munkáiból, *Vertel Andrea* kerámiamadaraiból és *Tóth Ernő* líraian groteszk festményeiből, szobraiból.

■ Boda Zsuzsa

Mosolytár – Szatíra- és karikatúragyűjtemény, Vác, Eszterházy út 10. (a főtér és a Duna-part között), Nyitva tartás: mindennap 10-től 21 óráig, pénteken–szombaton 22 óráig. A belépőjegy ára: felnőtteknek 500 Ft, nyugdíjasoknak és gyerekeknek 350 Ft. További információ: info@modernmuveszetigyujtemeny.hu; 20/383-0604.

Emlékezés Emil B. Lukáč lelkész, költő, műfordítóra

Emil B. Lukáč harminc éve, 1979. szeptember 14-én hunyt el Pozsonyban. Cikkeivel és tanulmányaival, de főleg műfordítói munkásságával nagy szolgálatot tett a magyar költészet terjesztése érdekében. Egész életében nagy buzgalommal dolgozott a szlovák–magyar kulturális kapcsolatok elmélyítésén, a két szomszédos nép együttműködésének megvalósításáért. Emil B. Lukáčot méltán nevezhetjük a magyar irodalom szlovákiai nagykövetének.

A Selmecbánya melletti Hodrusbányán született 1900. november 1-jén. Tízéves korában beíratták a környék akkor leghíresebb iskolájába, a selmecbányai evangélikus líceumba. *Klaniczay Sándor* magyar szakos tanár nyolc éven át volt osztályfőnöke. Lukáč felnőttként is meghatottan emlegette, hogy dolgozataihoz bíráló és dicsérő jegyzeteket fűzve fejlesztette stílusát. Mivel kitűnő tanuló volt, engedélyt kapott a tanári könyvtár használatára, mely a magyar irodalom kincsesbányája volt, és magyar fordításban olvashatta a világirodalom gyöngyszemeit is. Ott ébredt fel benne a magyar irodalom iránti érdeklődése és szeretete.

Visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy a Petőfi-önképzőkör tagjaként sokszor szavalt a selmeci közönség előtt. Elbeszélése szerint megrázó hatást tudott kiváltani a hallgatóságból *Gyóni Géza Csak egy éjszakára* című háborúellenes versének előadásával. Magyarul írta első verseit, melyek az *Új Idők* című lapban 1918-ban jelentek meg. Kedves tanára áttelepült Budapestre, és a fasori evangélikus gimnázium tanára lett.

Lukáč a lelkészi pályára érzett elhívást, ezért a pozsonyi evangélikus teológiára jelentkezett. Ezt elvégez-

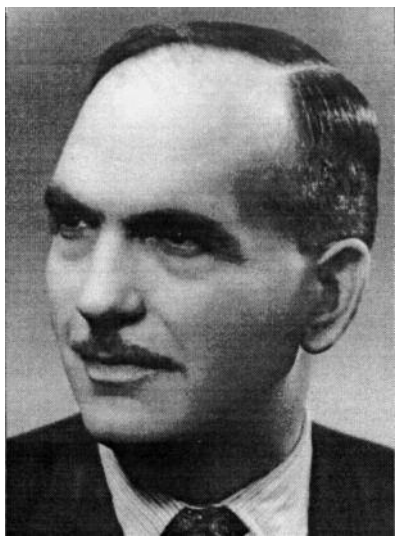

ve két évet Párizsban, majd egy szemesztert Lipcsében tanult. Hazatérve már felszentelt lelkészként gimnáziumi hitoktatói beosztást kapott, és az evangélikus diákszövetség vezetője lett.

Bekapcsolódott folyóiratok szerkesztőségi munkájába, olykor korrektori munkára is kérték. Közben szünet nélkül fordította külföldi költők verseit. Antológiákat adott ki. Kulturális munkája annyira lekötötte, hogy egyházi szolgálatáról lemondott, de még kiadta igehirdetéseinek gyűjteményét.

Műfordítói tevékenysége során a legrégebbi magyar költőktől kezdve, *Balassitól – Vörösmarty, Arany, Petőfi* alkotásait sem kihagyva – *Adyig* hatalmas szellemi kincstárral ismerkedett meg, s végezte ezek szlovák tolmácsolását.

A Magyar Pen Club elnöksége 1969 tavaszán műfordítói munkásságát díszoklevéllel és emlékéremmel tüntette ki. E budapesti ünnepélyen elhangzott beszédében céljaként jelölte meg, hogy az irodalom eszközeivel szolgálja a Duna menti nemzetek testvéri összefogásának elősegítését. Neve és munkássága Magyarországon is ismert lett.

Örömömre személyesen is megismerhettem őt. Egyházunktól ösztöndíjat kaptam 1972-ben, hogy a pozsonyi teológián tanulmányokat folytassak. Többször felkerestem őt kávéházi törzsasztalánál, ahol gyakran írók vették körül, és hallgatták előadásait, bölcs tanácsait. Asztalánál én is több alkalommal ülhettem. Élmény volt vele beszélgetni. Írók társaságában őt hallgatva a hétköznap is ünneppé szentelődött.

Egykori tanáráról nagy hévvel beszélt. Állította, hogy olyan nagy hatást egyik tanára sem tett értelmi és erkölcsi fejlődésére, mint Klaniczay. Többször hangsúlyozta, hogy az egymás szomszédságában élő nemzeteknek minden ideiglenes ellentét ellenére létezik bizonyos egymásrautaltságuk, mely mérsékli a politikai légkört is. Léteznek hidak is, melyeket semmi sem tud megrengetni, ilyen az egyházak és a kultúra képviselőinek a szolgálata.

■ Cselovszky Ferenc

HIRDETÉS

Meghívó

Szeretettel hívunk mindenkit a Magyar Pax Romana Zsinati Klubjának szeptember 21-én, hétfőn 17-től 19 óráig tartó programjára a Háló Közösségi Központba (Budapest V., Ferenciek tere 7–8. III. lépcsőház 2. em. 9.). Téma: *Mit tehetnének keresztény lelkészek, értelmiségiek és politikusok azért, hogy megosztott világunkban erősödjön a közjót szolgáló párbeszéd, együttműködés, a közös mag keresése?* Pódiumbeszélgetés három felekezet püspökével: *Beer Miklós* katolikus, *Fabiny Tamás* evangélikus és *Steinbach József* református püspökkel.

A hónap könyve – szeptemberben a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Keveházi László: „A kereszt igéjét hirdetni kezdtem" Sztárai Mihály élete és szolgálata

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 1950 forint.

http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu • Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

Százötven éves a protestáns pátens

■ Dr. Barcza Béla

A levert 1848–49-es forradalom és szabadságharc után *Haynau* táborszernagy, az önkényuralom hazai diktátora 1850. február 10-én egy kilenc pontból álló rendelettel felfüggesztette evangélikus egyházunk önkormányzatát, és rendeleteivel egy, az uralkodó által kormányzott kényszer-államegyházi forma megvalósítását erőltette.

Az egyes rendeletek után állandó jelleggel is meg akarta szüntetni a protestáns autonómiát. Már 1850-ben készen volt számunkra a százegy szakaszból álló törvényjavaslat,

A pátens „ötletgazdája", Leo von Thun-Hohenstein

amelynek a végrehajtását azonban nyolcvan lelkész és tanár tiltakozása egy ideig visszatartotta.

Módosított, rekatolizáló törekvések is korán jelentkeztek: *Thun* osztrák közoktatásügyi miniszter már 1851-ben jelentette a császárnak, hogy az egész oktatásügyet a római katolikus klérus szigorú felfogásának kell áthatnia. A sérelmek orvoslását kérő protestáns küldöttségeket nem bocsátották az uralkodó elé.

1855. augusztus 18-án *Ferenc József* megállapodást kötött *IX. Pius* pápával messzeható kiváltságok biztosításának céljából. A jozefinizmus hatásából szinte semmi sem maradt. Az uralkodó célja az volt, hogy nemzetközi, tekintélyes szövetséget szerezzen magának a katolikus egyházban, és ennek segítségével drasztikus, nyers intézkedésekkel, hatalmi szóval lépjen fel ellenünk. A hazai protestantizmust is megkísérelte beállítani politikai céljai szolgálatába, a katolicizmus mögött, amolyan „másodosztályú" államegyházi jelleggel.

1859. szeptember 1-jén császári pátens (nyílt parancs) jelent meg, amelyet egy nappal később követett a végrehajtási utasítás; ezt Thun miniszter szeptember 11-én léptette életbe.

A pátens nyílt és durva beavatkozás volt a hazai protestantizmus törvényalkotó és szervezeti életébe Erdély kivételével. Még 1859. október 8-án is jelent meg újabb rendelet, amely megtiltotta a régi egyházkerületek szerinti gyűlések megtartását.

Ezután megindult az országos méretű tiltakozás. A tiszai kerületi közgyűlés Késmárkról már 1859. szeptember 29-én írásban kérte az uralkodótól a pátens visszavonását, december 15-én pedig a rendőrség feloszlatta tiltakozó kerületi gyűlésünket Pesten. Vezetőink közül *Zsedényi Ede* felügyelőt és *Máday Károly* lelkészt perbe fogták, börtönre ítélték, de nemsokára kiszabadultak. Mintegy száz személy ellen indult büntetőeljárás. (Voltaképpen *Tisza Kálmán* közéleti szereplése is a pátens elleni állásfoglalásával kezdődött.)

A pátens ellen folyó küzdelem jelentős része lett az osztrák abszolutizmus elleni harcnak. Ez az ellenállás támogatta a néptömegek nemzeti mozgalmait, amelyekben a birtokos osztály bizonyos fokig együtt vett részt a parasztsággal.

Végül tizenegy evangélikus egyházmegye szerveződött a pátens szerint, és két új egyházkerületet is szerveztek, igazodva a katonai kerületek beosztásához: a pozsonyit és az újverbászit, de ez utóbbi nem tudott megalakulni.

A felfüggesztett szuperintendensek (püspökök) helyére az államhatalom „adminisztrátorokat" állított. (Állítólag a kormány az egyes protestáns adminisztrátori munkakörök betöltésénél katolikus püspökök véleményét is kikérte.) A két protestáns egyház élére tíztagú „főkonzisztóriumot" szánt a rendelkezés, de ezt a javaslatot csak a többségében német és szlovák hívekből álló dunáninneni evangélikus egyházkerület fogadta el.

Veszélyben forgott iskoláink nyilvánossági joga. Nemcsak a magasabb egyházi tisztségviselők, hanem a lelkészek és falusi tanítók megválasztásához is a hatóságok jóváhagyására volt szükség.

Az egyházi sajtó általában pátensellenes volt. Küzdött ellene a *Pesti Napló,* a *Magyar Sajtó* és a *Pester Lloyd* is.

A tiltakozás egyházunkban nem volt egységes, mert a gyülekezetek között is meghasonlás keletkezett: a pesti magyar és német egyházközség például az autonóm egyházhoz tartozott, viszont a szlovák egyházközség a „pátenses" pozsonyi egyházkerülethez.

Az 1860. május 15-én megjelent rendelet csak részben vonta vissza a pátenst, és az így megszervezett egyházkerület és egyházmegyék fennmaradtak a kiegyezésig.

Az egyetemes gyűlés többször hiába kérte a pátens teljes visszavonását. Erre – a politikai helyzet alakulása és a nagyfokú közfelháborodás miatt – csak a kiegyezés után, *Eötvös József* miniszter közbenjárására került sor 1867. május 15-én. Egyházunk pátens szerinti szervezetei ekkor visszatértek régi helyükre.

A kiegyezés után protestáns egyházainkat esetenként a szabadelvű katolikus államférfiak is támogatták – például *Deák Ferenc*– a teljes egyenlőségért folytatott küzdelmükben. Így azután elérhették a vallásfelekezetek viszonosságáról szóló, 1868. évi 53. tc. megszövegezését és elfogadását is.

Irányi Dániel már 1869-ben sürgette az általános vallásszabadságot. Egyházaink számára ekkor és ezután sem szűnt meg a „másodosztályú" államegyházi lét veszélye. Sajnos nem is tudtunk mindig ellenállni ennek. Évtizedeknek kellett még eltelni, amíg a „másodosztályúságból" teljes közjogi egyenlőségre jutottunk.

AZ EVÉLET

Bibliai teremtéstörténet

Személyes hitvallás

Nagyon örültem *Simonfi Attila Evolúció kontra bibliai genezis* című cikkének (*Evangélikus Élet,* 2009/32. szám, augusztus 9.). A tudomány oldaláról közelíti meg a kérdést, és felhívja a figyelmet arra is, hogy a serdülőkorban lévő gyermek feketén-fehéren szeret gondolkodni, ezért azt hiszi, hogy ha a Biblia szövegében az van, hogy Isten hat nap alatt teremtette a világot, akkor az csak hatszor huszonnégy órát jelenthet.

Ezt a szűk gondolkodásmódot továbbvisszük az életünkben, mert a konfirmáció a serdülőkorra esik, és itt sokszor megáll a hitbeli fejlődés. De legtöbbször a tudományos gondolkodás is elakad ennél a szintnél. Aki tovább tud tanulni, annál a cikkíró feltételezi, hogy bekövetkezik az a felismerés, „hogy a tudományos nézetek saját kulisszáikon belül legalább annyira ellentmondásosak, vagy még inkább azok, mint a teológikusak". Továbbá „fontos kiemelni, hogy a többértelműség csak a lusta elmét idegesíti, a többértelműség valójában – a kevesebb »helyen« több információ elvén – gazdagságot jelent".

Az igazság keresése

Szeretném ezt a gondolatot folytatni és bemutatni, hogy egyes kérdésekre többféleképpen lehet felelni, és mégis mindegyik igaz lehet.

Ha megkérdezik tőlünk, hogy miért, hogyan születik egy gyermek, akkor elmondjuk, amit biológiából tanultunk. Ez egy tökéletes természettudományos felelet.

De ha erre a kérdésre egy fiatal házaspár elmondja, hogy mióta várták már a gyermekük születését, és hogy ez milyen nagy örömöt jelentett a számukra, hogyan készítették a kiságyat, hogyan vásárolták a kis ruhákat, sőt a játékokat is… A kérdésre a szülők nem a biológia szintjén, hanem az emberi érzelem szintjén válaszolnak. Ez a magasabb szint magába foglalja a biológiát is. Nem tagadja a másik szintet, hanem „magasabbról" szemléli.

Ennek a kérdésnek van azonban egy harmadik, vallási szintje is: Isten adta nekünk ezt a gyermeket! Ezzel nem tagadják az előző két szint igazságát, de aki ezt mondja, már rájött, hogy az emberi erőlködés magában kevés egy gyermek születéséhez. Az élet titka több, mint az emberi tudomány. Ráadásul ha meglátjuk, hogy Istentől kaptuk a gyermeket, akkor belehelyezzük őt a világmindenség folyamatába: élete nem véletlen, esetleges, hanem értelmes és célja is van. Az örök élet távlatát kapja meg a gyermek! A gyermeknevelésben ennek a távlati gondolkodásnak igen fontos helye van, hogy felelősen és jól neveljük gyermekeinket.

Az elmúlt százötven évben *Darwinnal* kapcsolatban sokszor hibáztak, mert ellentétben akarták látni az evolúciót a bibliai kijelentéssel, s ezért nem vették figyelembe, hogy a *természettudományos vizsgálat és a hitbeli felfogás más síkon felel a kérdésre. A kettő akkor is más, ha hasonló szavakat használunk.*

Ne a saját gondolatainkat keressük a Bibliában!

Meg kell tanulnunk, hogy a Bibliában ne a 21. század gondolatvilágát keressük, mert az csak áttételesen íródott nekünk. Elsőnek ezeket a teremtéstörténeti igéket a kétezerötszáz-háromezerötszáz évvel ezelőtti embereknek kellett megérteniük, az ő hitvallásuk lett, hogy kinek látják Istent, és mi a viszonya Istennek a világhoz és az emberhez.

Vegyük észre, hogy ez az isteni kinyilatkoztatás igen egyszerű embereknek szólt: a felbomlott őskközösség egyszerű vándorló pásztorainak, esetleg a faekével dolgozó földműveseknek. Nekik akkor azt kellett megérteniük, hogy kicsoda Isten, és mi a kapcsolatuk nekik Istennel. Ezek az emberek nem értének a 21. század okoskodását. Például: a bűneset előtt halandó vagy halhatatlan volt-e az ember? Vagy: a semmiből teremtette Isten a világot? Eltorzítjuk a Biblia mondanivalóját, ha a magunk kérdéseit akarjuk kiolvasni belőle, és nem az eredeti üzenetet szólaltatjuk meg. (Ötszáz-ezerötszáz évvel a teremtéstörténet leírása után alakult ki a láthatatlan világ képe az egyszerű emberekben is, és ezért olvashatjuk most már a *Zsidókhoz írt levélben: „Hit által értjük meg, hogy a világokat Isten szava alkotta, úgyhogy a nem láthatókból állt elő a látható."* (Zsid 11,3)

Gondoljunk bele abba, hogy három-négyezer évvel ezelőtt mi is volt a *magántulajdon: csak az, amit az ember maga állított elő, és magának készített.* A pipa, a pásztorbot, amit én faragtam, az edényem, amiben én főzök és így tovább – személyes tulajdon. A többi dolog: a nyáj, a föld, a gyümölcsfa és egyebek – közös volt.

Ha innen vizsgáljuk a teremtés történetét, egyszerre világos lesz a 21. század embere számára is, hogy nem azért sorolja fel a Biblia a napot, a holdat, a növényeket, az állatokat, az embert, hogy ezzel a teremtés fejlődési sorrendjét adja meg, hanem azért, hogy jelezze: mindezt a teremtő Isten alkotta, tehát az *ő tulajdona, őhozzá tartozik.* A magántulajdon fogalmát alig ismerő emberekkel kellett megértetni valahogy, hogy *a teremtett világ Istené, és ők személyesen is Istenhez tartoznak.*

1Móz 2 mutatja, hogy félreértjük a Bibliát, ha sorrendiséget, fejlődési irányt keresünk benne, hisz az eltér az előző fejezettől. (Ebben előbb teremti Isten az embert és utána az állatokat és növényeket). Másra akar tanítani, nem a sorrendiségre.

Ha Isten alkotott mindent, ebből az következik, hogy *neki tartozunk felelősséggel.* Kicsit jobban belegondolva megérezzük azt a felelősséget, ahogyan az ősi hitvallás elmond mindent: nem írja le a nap vagy a hold nevét, csak nagy és kis égitestekről beszél, hogy a szomszéd népeknél istenként tisztelt nap és hold ne zavarjon bele az egyszerű emberek hitébe.

Aztán ott van az a csodálatos, ismételt megállapítás: íme, minden jó – *nem egy elátkozott világot teremtett Isten.*

Ráadásul mindezt ránk bízta, nekünk készítette – *szeretetből.*

Szívesen beszélek a teremtéstörténet ma is érvényes üzenetéről, mert a bölcs és szerető Istenről, az ő hatalmáról szól.

A kíváncsiskodó, a *hogyan teremtette Isten a világot* kérdést firtató embertársaimat pedig a természettudósokhoz küldöm azzal, hogy ott ugyan megismerhetik a teremtett világ számtalan törvényét és csodáját, de magát a teremtő Istent nem. Ott csak megsejtjük, hogy csodálatos a bölcsessége, a teremtettség rendje. (Mint ahogy elmegyünk megcsodálni a Parlament épületét, de a Duna-partján nem találjuk meg a tervezőjét, csak dicsérhetjük tervezői képességét. Azt viszont nem szoktuk mondani a Parlament szemlélésekor, hogy az magától keletkezett, vagy véletlenül épült.)

A Biblia – nekünk szóló levél

A Biblia nem egy Istentől kapott dogmatikakönyv, amely emberi fogalmaknak és az emberi elképzeléseknek megfelelően írja le a mindenható Istent – mert őt emberi fogalmakkal leírni, emberi fogalmakba beleszorítani nem lehet. A Bibliában azt látjuk, hogyan cselekedett Isten a kiválasztottakkal, hogyan ismertek fel egyre többet Istenből, és hogyan formálódik lassan, majd hogyan teljesedik ki a folyamat végén Jézusban az Istenről való istenismeretünk.

A Biblia nem Isten tulajdonságait veszi tételes sorrendbe, hanem Isten cselekvését írja le, ahogyan ő a világgal, az emberekkel, illetve velünk cselekszik. Bibliánk elején ezért nem olvashatjuk az ilyen alapvető „igazságokat" – első tétel: Isten öröktől fogva van. Második tétel: Isten teremtette a világot. Harmadik tétel: Isten teremtette az embert stb. Ezek már dogmatikai tételek, megállapítások, amelyekben az ember próbálja a hitbeli felismeréseit összefoglalni. Ezek jogos emberi *következtetések* a Biblia első lapjainak történéseiből levezetve. De tanuljuk meg, hogy a Biblia nem dogmatikakönyv, ezért ne használjuk dogmatikakönyvként.

De ne használjuk a dogmatikai felismeréseinket sem Bibliaként, isteni kijelentésként, mert azok emberi következtetések. (Ezért vannak eltérő egyházi dogmák, irányzatok, noha mindegyikük a Bibliára hivatkozik.)

Amikor a Bibliát a kezünkben tartjuk, és elkezdjük olvasni, a Szentlélek csodálatosan megeleveníti a Szentírás szavait és történeteit, s azok egyszerre nekünk szóló üzenetté válnak. Úgy érezzük, hogy nemcsak egy öreg történelemkönyvet tartunk kezünkben, hanem nekünk szóló levelet. Azon keresztül eljutunk a bennünket szerető örök Istenhez, aki életünknek értelmet és célt ad. Megtapasztaljuk, hogy törődik velünk, sőt „megbeszélhetjük" vele dolgainkat, így személyessé válik a hitünk. Végül boldog felismerésünk lesz és saját hitvallásunkká válik *Luther Kis kátéban* megfogalmazott szövege: „Hiszem, hogy Isten teremtett engem minden teremtményével együtt. Ő adta testemet, lelkemet…"

Missura Tibor *(Budapest)*

NYÁRI POSTÁJÁBÓL

Válaszlevél *Az unalmas prédikáció* című tanulmány szerzőjének

Tisztelt Herényi István!
Kedves Testvérem!
Bátorkodom a nyár folyamán *Az unalmas prédikáció* címmel két részben közölt, igen kihegyezett cikkedhez (*Evangélikus Élet,* 2009/30. és 31. szám)megjegyzéseket fűzni. Én ugyan egyszer elkezdtem írni egy hosszabb dolgozatot a prédikálás tudományáról, vagy ha jobban szereted: művészetéről, de mint annyi minden, ez is torzó maradt. Viszont a *Lelkipásztor* – emlékezetem szerint – kétszer is hozott cikket tőlem *A textustól a prédikációig* címmel a '90-es években. Ezenkívül három olyan „kátéprédikációs" könyvet írtam magyarul (talán még megvásárolhatók a Huszár Gál könyvesboltban), amely az itteni gyülekezetben elmondott igehirdetéseimet tartalmazza.

Ezekről nem hallottam negatív kritikát, itteni gyülekezetemben pedig sokszorosítani kellett az egyes igehirdetéseket, mert szétkapkodták. És hogy a dicsekvésem csúcsára érjek, elmondom egyik egykori (német) konfirmandusom apjának esetét.

Natalie-nak úgy kellett „rákényszerítenie" a saját, vallástalan (és elvált) apját, hogy jöjjön el a konfirmáció előestéjén tartott, itt szokásos felkészítő istentiszteletre. S amikor a család meghívásának eleget téve feleségemmel másnap megjelentünk náluk az ünnepi kávéra, az ajtót személyesen nyitó papa rám támadt: szóval maga az, aki a tegnapi estémet tönkretette! S amikor rákérdeztem, hogy mivel követtem el ezt a rémes tettet, azt felelte: nem hagyott a hosszú heti munkám után aludni a templompadban – kénytelen voltam odafigyelni!

Úgy látszik, azok közé tartozom, akiknél általában nem alszanak el a prédikáció alatt a hallgatók… De most akkor lássuk a megjegyzéseimet!

Cikkednek örültem, mert szóvá kellett már egyszer tenni – nem egy igehirdetőnek, hanem egy hallgatónak – azt a fajta munkánkat, amelyben az egyház jövője szempontjából életbevágóan fontos kérdésről van szó. Ám aki ezt megteszi, annak óvakodnia kell pontatlan általánosításoktól és az „unalmas prédikáció" imamalomszerű ismétlésétől.

Abban is igazad van, hogy „az igehirdetés az ige üzenetének tolmácsolása". *Színlátás* című könyvemben ugyan megmutattam, hogy lehet az igét még színekkel is közvetíteni, de hogy a prédikálás „csak egy formája lenne csupán" az igehirdetésnek, az csúsztatás, és legfeljebb a fele igaz. Számomra a prédikáció mindig is *viva vox,* amely nem független tőlem, az igehirdetőtől.

De hát mi is tulajdonképpen az, amit te Isten igéjén értesz? A prédikáció lényegében sem „interaktivitástól", sem kérdezősdi megrendezésétől, sem „show-betétektől", sem fiatalok, öregek véleményétől nem függő vállalkozás. Én így felelnék: a jó (és nem unalmas) prédikátor az, aki a jó gépkocsivezetőhöz hasonlítható. Szimultán figyel az úti jelzésekre, és tartja szemmel az utat, amelyen „él". Magyarul: igazán ismeri és „fogja", érti az igét (útjelzők), és teljesen az útra és utastársaira, a gyülekezetére figyel. Lehet unalmas az ilyen prédikáció? Aligha!

Ez persze két dolgot tételez fel. Az Isten igéjének alapos tanulmányozását és a róla való „elmélkedést" – ami nagy fáradsággal és erőt igénylő igényességgel járó feladat. És a „publikum" (ezt csabai káplán koromban hallottam egy idős lelkésztől) minél pontosabb ismeretével, méghozzá nem az éppen divatos pszichológiai értekezések, hanem személyes találkozások alapján. Egyik nehéz, a másik se könnyű feladat, de megéri az ügy érdekében.

Gyökössy Bandi bácsi tanítványaként kérdezem: hogyan merészel egyáltalán prédikálásra vállalkozni az, aki az emberi élet és magatartás, gondolkodás és reakcióképesség legelemibb ismereteivel nem rendelkezik? Ezeket pedig csak nagyon szoros és szorgalmas kapcsolatteremtéssel lehet elsajátítani.

Ha a fiatal prédikátorokat már tanulmányi idejükben legfeljebb doktoranduszságra és nem a családlátogatások elemi ismereteire tanítják meg, s ha mint gyakorló lelkészek többet ülnek a számítógép előtt, mint gyülekezeti tagjaik otthonában, akkor tényleg „unalmas közhelyre" redukálják igehirdetői szolgálatuk termékét.

Igazad van abban is, hogy „aki nem jön ki emelkedett lélekkel…" De ez – ezt magad is látod! – még nem jelenti azt, hogy a melletted ülő teljesen osztaná a te csalódásodat. Sőt azt mondanám legszívesebben – saját tapasztalatom alapján –, hogy ahogyan egy igehirdető nem mindig áll prédikátorsága magaslatán, s a teljesítményt sehol se lehet egy hőfokon tartani, úgy lehetnek a hallgatónak is rossz napjai. Ezeken pedig a legjobb prédikáció is falra hányt borsó lehet.

Ami a fiatalságot illeti, abban is igazad van. De ott nem is a prédikációval való szembesülés áll az első helyen, hanem modern világunk ajánlatainak tömkelege, s ezek között a prédikáció tényleg csak egy a többi között. Háttérként annál inkább hiányzik az, amit reformátorunk soha nem győzött eleget hangsúlyozni, hogy például a *Kis kátét* családfőknek írta a családon belüli katekézis szükségessége okán! Mai kifejezéssel élve: fiatal generációink áldozatai a vallási szocializálásra képtelen vagy azt szándékosan elmulasztó szülőknek. Nem inkább arra szoktatják őket, hogy az áruházban dúskáljanak, és ragadják meg a legelső „vallási" árut? Ezek közé pedig nem tartozik a prédikáció.

Abban is igazad van, hogy mi mindenről lehet hallani mai prédikációkban. Pár éve egy berlini napilap egy egész éven át meghallgatott százhúsz, templomban elhangzott prédikációt. Mondanom sem kell, hogy katasztrofális összértékelés lett a vége: a szemétgyűjtéstől a tibeti kérdésig, az azonos neműek frigyétől az iraki háborúig, a génmanipuláció veszélyeitől az invitro-nemzésig mindenről volt szó, de alig a tulajdonképpeni vallásról. Magam pedig a kegyes Stuttgartban hónapokon át vártam arra, hogy az istentiszteleteken legalább egyszer imádkozzunk Jézus nevében (Jn 16,23)! Amikor a zsinat prédikátorának ezt megírtam, válaszra sem méltatott. A „titok" megfejtése: így a legolcsóbb megúszni a 4–5. pontokban követelt kemény munkát!

A svéd *Mattsonnak* igaza lehet még ma is sokszor: amit legtöbb római katolikus pap „szentbeszéd" címén még hozzácsap a szentírásolvasáshoz, azt nyugodtan nélkülözheti a gyülekezet. Jaj nekünk azonban, akik azzal hencegünk, hogy „az ige egyháza" vagyunk, ha az igeolvasást és a prédikációt csak amolyan „blokknak" tekintjük, és nem az istentisztelet csúcsának.

Azt, hogy „nem igaz, hogy a szószékről mindig Isten igéje szól", bizonyos megszorítással elfogadom. S ehhez még egy saját anekdota: egy presbiterem a német gyülekezetből az istentisztelet után lelkendezve mondta: mindig örömmel és szívesen jövök istentiszteletre, ha maga prédikál! „Miért?" – piszkálódik az egóm. „Mert maga mindig az igazat mondja!" „Jaj!" – válaszolom. Ilyen nagy felelősséget nem merek vállalni, de afelől szeretném megnyugtatni, hogy soha olyat nem prédikálok, aminek az igazságáról én magam ne lennék meggyőződve…

A prédikálás kemény feladat, mert Isten rakja rám teherként, és mert ennek megértéséért meg kell dolgoznom. A prédikálás tehetsége karizma, ahogy te mondod, s az vagy van, vagy nincs. Ez isteni ajándék, s ezt semmiféle izzadás nem pótolhatja.

A prédikáció hallgatása is legalább ilyen kemény munka, amelyet nehezít a hallgató mindenkori diszponáltsága vagy indiszponáltsága.

A jó prédikáció csak *közös munka eredménye* lehet: az igehirdető megizzad készítése közben, mialatt a jövendő hallgató nagyon buzgón könyörög a vasárnapi prédikátor és prédikációja sikerültében. Mert egymásra vagyunk utalva!

Tisztelettel:

Gémes István *(Stuttgart)*

Plagizálni szabad!

Nagy érdeklődéssel olvastam *Herényi István Az unalmas prédikáció* című kétrészes írását. *(Az írás az* Evangélikus Élet *július 26-ai és augusztus 2-ai számában jelent meg. – A szerk.)* Mondanivalójával egyetértek, s szeretnék csatlakozni hozzá néhány egészen rövid észrevétellel.

– Ha a lelkésznek bármilyen oknál fogva saját tarsolyából nem lenne mondanivalója, merítsen nyugodtan a rendelkezésre álló igen sokféle prédikációskötet (postilla) valamelyikéből, és mondja el sajátjaként.

Hallottam egy történetet (*Balikó Zoltántól*), mely szerint egy megfáradt, öreg lelkész rátalált egy prédikációgyűjteményre, s attól kezdve abból merítette prédikációit. A gyülekezetben nagy ébredés támadt, a hitélet megerősödött.

– A német közvélemény-kutatással ellentétben úgy érzem, hogy az istentisztelet legnagyobb érdeklődésre számot tartó része a prédikáció.

– Ne elégedjünk meg még különleges esetben sem egy ötperces igehirdetéssel, még akkor sem, ha az bármilyen tömör is. Gondoljuk meg, hogy egész héten mennyi istentelenség zúdul a hívek fejére. Használjuk ki a húsz-huszonöt percet a Krisztusnak odaszánt élethez szükséges ismeretek közlésére, adott esetben adekvát igékre támaszkodva. Emlékezzünk rá, hogy Pál apostol éjszakába nyúlóan prédikált.

– Én is úgy érzem, hogy a lektorok bevonása az istentiszteletbe csupáncsak egy divatos dolog. Az ördög nagy mester ugyanis abban, hogy az igéről elvonja a figyelmet. Például azzal, hogy ilyen-olyan frizurával, öltözékkel, hanghordozással stb. hogyan állhat valaki a gyülekezet elé. A megszokott lelkész esetében az elhangzottakra koncentrálhatunk.

– Az úgynevezett interaktív igehirdetéssel kapcsolatos buktatók – notórius hozzászólók, nyilvánosságtól félők – reális veszélyek.

Röviden: a jó prédikáció jegyei a második részben leírt három pontban jó összegzést nyernek.

■ Légrádi György *(Pécs)*

MÉNYES GYULA FELVÉTELEI

Adalékok a magyar fémpénzek történetéhez

Lapunk idei 34–35. (augusztus 23–30.) összevont számában tartalmas cikk jelent meg a magyar fémpénz történetéről. Szerzőjének alapos tárgyismerete indított e kiegészítő hozzászólásra.

Szent István pénzveréséhez meg kell említenem: az Eötvös Loránd Tudományegyetemen azt tanultam, hogy az első magyar dénárokon lándzsa volt, *lancea regis* = „a király lándzsája, királyi lándzsa" felirattal. Ugyanis a *Szilveszter* pápától küldött zárt korona után István – szuverenitása elismeréseként – a német császártól aranylándzsát kapott.

Ennek bibliai háttere Saul lándzsája vagy dárdája: 1Sám 13,22; 18,10; 19,9–10; 20,33; 22,6; 26 fej.; 2Sám 1,6. (A héberben három szó is jelenthet döfő- vagy hajítófegyvert.) Lándzsa szavunk összefügg a francia *lancer* = „dobni" igével; a magyarban csak a *kopja* szó egyértelműen döfő szálfegyver. Nem véletlen egyébként, hogy az 1535 és 1719 között vert orosz kopek érméken a kopját tartó nagyfejedelmet, illetőleg a cárt ábrázolták (történeti-etimológiai szótár).

István utóda, unokaöccse, a velencei *Orseolo Péter* a magyarok zsarnoka volt. Oroszlánként ordító németekkel és fecskeként fecsegő olaszokkal vette magát körül. Az *Árpád* véréből való *Bonnyát* és *Benyhét* megölette (nyilván politikai okból), nem úgy, mint a szent király, aki merénylőjének megkegyelmezett, *Vazult* nem fosztotta meg életétől, három fiát pedig futni hagyta. (Közülük *András = Endre,* majd *Béla* utóbb István királyi székére is került.)

Pétert a fellázadó magyarok – élükön István sógorával, *Aba Sámuellel* – elkergették. Ő a császárhoz futott, és az aranylándzsa átadásával felkínálta neki az ország hűbéruraságát.

A császári hadakkal küzdve Aba Sámuel Ménfőnél elesett, és Péter visszaülhetett a trónra, immár a császár hűbéreseként – míg le nem váltották a *Vata* vezette hadak és a pogány *Levente* megkeresztelkedett bátyja, Endre orosz apósának fejszései.

Megjegyzendő, hogy a korabeli rézpénzt a déli határvédő-ütköző bánságokban verték. A báni (nevét őrzi a román *lei* váltópénze, a *bani*) bizony *banális* értékű volt.

Dr. Zsigmondy Árpád *(Hatvan)*

MILYENEK A FINNEK?

Először ösztöndíjas koromban helsinki csoporttársaim szegezték nekem a címbeli kérdést – mint ahogyan a Néprajzi Múzeumban a finn köztársasági elnök, *Tarja Halonen* is említette a kiállítást megnyitó beszédében: a finneket (is?) nagyon érdekli, milyennek látják, gondolják őket. A diákok is arra voltak kíváncsiak, milyen kép él róluk a magyarok fejében. Nos, ugye, szőkék, kék szeműek, az országukat hó födi, s ha nem is jegesmedvék, de rénszarvasok vannak mindenfele. Elcsodálkoztak, s jót derültek a válaszon – tekintve, hogy egyetlen szőke lány ült a teremben, a kék szemű kifejezés pedig hiszékenyt, naivat jelent finnül… Ennyit a sztereotípiákról.

Szerencsére a Néprajzi Múzeum kiállítása nem ezeket a „látatlanban" kialakított véleményeket gyűjtötte össze, hanem inkább azt mutatja meg, milyennek ismerhették meg a finnekkel kapcsolatba került emberek – kutatók, utazók, építészek, sport- és zenerajongók stb. – az északi nyelvrokonokat. Gyönyörűen öntötte versbe *Weöres Sándor* a *Rongyszőnyegben:* „Ki minek gondol, az vagyok annak…" Másnak ismeri meg a finneket az, aki egy multinacionális cég alkalmazottjaként dolgozik náluk néhány évig, és másnak, aki testvér-gyülekezeti úton tölt köztük egy-két hetet.

S hogyan lehet az összegyűjtött emlékeket itthon átadni? Mozaikokban. Első ránézésre ezt teszi a kiállítás is – bemutatja a néprajzi, nyelvi gyűjtések anyagát, mutat valamit a finn zenéből, iparművészetből, kicsit a szaunakultúrából, kicsit a sportéletből… Valami azonban számomra összeköti ezeket a mozaikdarabokat; megmutat valamit a kiállítás abból, amit én nagyon szeretek a finnekben: azt, ahogyan a régi és új, ősi és modern magától értetődő természetességben tud náluk/bennük egyszerre jelen lenni.

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Nehéz ezt elmagyarázni. A hagyományőrzés számukra nem a régi dolgok befagyasztott őrzését jelenti, hanem azok élő alkotóelemei mai kultúrájuknak. A régészeti leletek motívumkincsei alapul szolgálnak a mai iparművészeknek, megjelennek a divatos ékszereken; az ősi szauna beépül a lakótelepi lakások fürdőszobájába (pincéjébe, padlására), és még sorolhatnám oldalakon keresztül.

A kiállítótermekben is az fogott meg, ahogyan a muzeológusok, az élethez hasonlóan, egymás mellé helyezték a régit és az újat. A háncsedények, régi használati eszközök mellett kaptak helyet a *Fiskars* szerszámok, a *kantelék* mellett a tinédzserek körében nálunk is oly' igen népszerű metálegyüttesek, mint a *Korpiklaani* vagy az *Ensiferum*. A régi síbotok mellett ott látjuk a legmodernebb nordic walking botokat, a régi népviseletek mellett pedig a mai „népviseletet", a *Marimekko*-termékeket. (Megjegyzem, a finnbarát magyaroknak is ezek a névjegyei – egy-egy Marimekko tárca/táska/mappa stb. ott bujkál majd mindannyiunknál.)

Bátran ajánlom a kiállítást mindenkinek, aki járt már Finnországban, s szívesen felidézi az emlékeit, nézze meg: *Ilyenek a finnek?;* s azoknak is, akik még nem voltak: *Milyenek a finnek?*

A kiállítás – *(M)ilyenek a finnek? – Finnország magyar szemmel* – 2010. november 28-ig tekinthető meg Budapesten, a Néprajzi Múzeumban.

■ Darvas Anikó

Fabiny Tamás püspök Finnországban

A finnországi Jyväskyläbe látogatott *Fabiny Tamás,* egyházunk külkapcsolatokért felelős püspöke – felesége társaságában – augusztus 18. és 21. között. Először teológiai konferencián vettek részt. A tanácskozásra azoknak a gyülekezeteknek a lelkészei és világi vezetői kaptak meghívást, amelyeknek testvér-gyülekezeti kapcsolatuk van magyarországi, észtországi és oroszországi evangélikusokkal.

A több mint száz résztvevő előtt tartott előadásában a püspök egy – a gyenesdiási Kapernaum-otthonban látható – festményből indult ki. A képen három, a vihar által megtépázott fenyő látható: az allegorikus szándék szerint Magyarország, Finnország és Észtország…

Hazai egyházi életünkről szólva Fabiny Tamás a beszélgető és a vigasztaló egyház modelljét vázolta fel, különös tekintettel a testvérgyülekezeti kapcsolatokra.

A konferenciát követően a magyar vendégek a finn egyházi napok rendezvényeit látogatták meg. A mintegy tizenötezer résztvevő több tucat hitépítő, zenei és közéleti program között válogathatott. Az egyik programpont egy, az elmúlt húsz év történéseit érintő kerekasztal-beszélgetés volt. Ennek keretében Fabiny Tamás, *Matti Repo* tamperei és *Július Filo* nyugalmazott szlovákiai püspök *(képünkön)* cserélt eszmét *Jussy Rytkönen* lelkésznek, a *Kotimaa* című hetilap vezető szerkesztőjének moderálásával.

Az egyházi napokon részt vett a debreceni gyülekezet négyfős, valamint a nyíregyházi gyülekezet tizennégy fős küldöttsége is.

■ EvÉlet-infó

FOTÓ: JUSSI RYTKÖNEN

HIRDETÉS

A Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség a tulajdonában lévő, 1071 Budapest, Damjanich u. 28/b alatti ingatlanához árajánlatokat vár kivitelezőktől *kéményseprőjárda felújítása* és/vagy *kéményjáratok bélelése* feladatokhoz. A szükséges ingyenes dokumentáció a lelkészi hivatalban vehető át hétköznapokon 9-től 13 óráig. Tel.: 1/322-2806; e-mail: fasor@lutheran.hu. A pályázatok beadási határideje: szeptember 25.

HIRDETÉS

A boldogság változik

Finn egyházi napok – Jyväskylä 2009

▶ **Közép-Finnország nagy egyetemi városa és egyúttal Debrecen testvérvárosa is Jyväskylä. Még a hatvanas években kezdeményezte a város gyülekezetének elnöksége a kapcsolatfelvételt a Debreceni Evangélikus Egyházközséggel. Ez a kommunista uralom alatt megtörtént, *Szabó Gyula* esperes idején, és a kapcsolat a két város evangélikus gyülekezete között mindmáig eleven és intenzív. Nincs olyan év, hogy ne jöjjön tőlük hozzánk valaki, vagy mi ne menjünk hozzájuk. Baráti kapcsolatok szövődtek, ezeket a gyülekezetből többen is ápolják, immár évtizedek óta.**

Idén Jyväskylä volt a házigazdája a kétévente megrendezésre kerülő finn egyházi napoknak.

Ha rákérdeztem egy-egy programpontra, akkor gyakran kaptam azt a választ: a központban intézték, hogy így legyen. De a helyi gyülekezeti vezetés azért karakteresen meg tudta mutatni saját arculatát. Ez több alkalommal is fiatalos, néha formabontó alkalmakban nyilvánult meg.

A rendezvény nyitányára például a házigazda gyülekezet vezető lelkésze, *Jukka Keskitalo* kerékpárral, védősisakkal a fején gurult be, és a helyi polgármesterrel beszélgetett arról, hogy miben rejlik a boldogság lényege. A polgármester egy csajkát hozott magával, mint a boldogságnak a szimbólumát, hiszen az étellel teli tál, mely köré összegyűlik egy-egy család, az összetartozás, a gondoskodás, a jó érzés jelképe, vagyis a boldogságé. Jukka Keskitalo lelkész pedig a boldogság és boldogtalanság dialektikájáról beszélt, mondván, hogy a boldogság érzését annak köszönhetjük, hogy Isten nehézségeket is ad nekünk, amelyeket le kell küzdenünk, és egy-egy ilyen, a nehézségek feletti győzelem feltétele a boldogságunknak.

A bőséges programkínálatból nem volt nehéz kiválasztani azokat, melyek érdekesnek ígérkeztek. Magyar viszonyokhoz képest feltűnő volt a finnek elkötelezettsége és intenzív érdeklődése más kontinensen működő vagy a létükért küzdő testvéregyházak iránt.

A misszió százötven évét áttekintő rendezvényen három felkért előadó volt: egy Nepálból, egy Etiópiából és egy Japánból.

A Nepálból érkezett *dr. Rokaya* katartikus előadást tartott arról, hogy a keresztény misszió milyen mélyen hatotta át a nepáli társadalom egészét, és hogy legfőképpen az erőszak visszaszorulása és az emberi szabadságjogok komolyan vétele és egyre szélesebben megnyilvánuló igénye lett az a gyümölcs, melyet minden Nepálban élő ember a kereszténység hatásaként ismerhet fel. Beszéde után egy vastag rabláncot emelt fel, megrázta, majd ledobta annak demonstrálásaként, hogy ahol felhangzik Jézus Krisztus megváltásának örömhíre, ott a rabláncok lehullanak, nemcsak spirituális értelemben, hanem a mindennapi élet konkrét valóságát tekintve is.

Dr. Chaltu Deressa Etiópiából érkezett, és megrendítő szavakkal beszélt arról, hogy az ő küldetése – a Mekane Jesu Egyház tagjaként – többek között az, hogy kifejezze háláját az evangélikus misszió iránt, mert eljött az ideje annak, hogy ők, afrikaiak visszaadják azt, amit kaptak. Deressa asszony szerint a Mekane Jesu Egyház kulcspozícióban van abban az értelemben, hogyha sikerül egy olyan törzset az evangélium számára megnyerniük, amelyiknek a területe több állam határán is átnyúlik, akkor ezzel sikerülhet pacifikálni Kelet-Afrika jelenleg véres konfliktusoktól terhes területeit.

Tanulságos volt a japán küldött felszólalása is, aki azért adott hálát, hogy Japánban senkin semmilyen nyomás nincs arra nézve, hogy keresztény legyen; sem egzisztenciális, sem politikai nyomás, így nagyon kevés a keresztény, aki azzá lett, az viszont tényleg semmi másért, mint a tiszta élő és ható evangéliumért lett az.

Raimo Lainét addig nem volt szerencsém ismerni, de – mint szolgatárs – mély benyomást tett rám, és sorsunkban is találtunk közös vonásokat, hiszen ő is négy fiút nevelt. Raimo tíz évet töltött Szenegálban, az ottani evangélikus misszióban. Ennek gyümölcseként a belvárosi templomban tartott szombat esti istentisztelet a szenegáli testvérek liturgiáját követte. Raimo számos szenegáli éneket lefordított finnre, és ezeket autentikus hangszerekkel – sok-sok, kézzel vert dobbal – kísérték a fiatalok. Egy kisebb tánccsoport pedig szenegáli táncokkal fejezte ki azt a felszabadult örömöt, melyet az evangélium ébreszt az emberi szívben.

Az istentisztelet után még sokáig hangzottak a templom előtti téren a dobok, s dobbantak a mezítlábas talpak. Felügyelőnk, *Pazár István* meg is jegyezte, hogy valahol ez lenne minden istentiszteletnek a célja: sursum corda – emeljük fel szívünket!

Az egyházi napok rendezvénysorozatnak egyébként magyar meghívott előadója is volt *dr. Fabiny Tamás* püspök személyében, aki *Matti Repo* finn, illetve *Július Filo* nyugalmazott szlovák püspökkel fórumbeszélgetésen vitatta meg, milyen volt a kereszténység helyzete Európában az elmúlt húsz évben.

Többször is hallhattuk, amikor finn testvéreink hálát adtak azért, hogy finnek lehetnek: talán ennek a stabil identitástudatnak a gyümölcse az élénk érdeklődés más egyházak élete és más kultúrák iránt? Hozzájuk képest mi magyarok igen sokat foglalkozunk magunkkal, és igen keveset másokkal.

A hatalmas központi rendezvénysátor előtt a három nap alatt végig ott állt egy csónak; az egyház hajója? A záróalkalmon aztán ez az ütött-kopott csónak megelevenedett. Előkerült egy szimbolikus horgony is, melyet a jyväskyläi testvérek átadtak Lahti város gyülekezeti delegációjának. Az illetékes püspököt pedig – a delegációval együtt – beültették a csónakba, és kitolták a rendezvénysátorból, miközben mi, jelenlévők – egy ismert dal ütemére – egymást átkarolva hullámoztunk. „A boldogság változik", de a forrása – hiszem – ugyanaz!

■ Réz-Nagy Zoltán

„Gondolj rájuk, percre állj meg…”

Idős úr a peronon egy forró nyári délután. Lassan csuklott össze és került a földre. Sorra mentek el mellette a vonathoz siető emberek, feltehetőleg azt hivén, hogy részeg. Pedig nem az volt, „csupán” rosszul lett.

Valaki végre megállt mellette, vízzel kínálta, más segítség után szaladt. A valamelyest hűvösebb váróterem távol volt, a legközelebbi pad is nagyon messze állt, legalábbis az úriember erejéhez mérten. Aztán megérkezett a vasúttársaság alkalmazottja, és a szomszédos vonatba segítette az idős embert, hogy legalább le tudjon ülni. Majd levette róla a vastag, kötött kardigánt.

Megtették, amit lehet – gondoltam, és rossz érzésekkel telve bár, de továbbmentem, hiszen a vonatom perceken belül indult. Ám még sokáig nem ment ki a fejemből az idős férfi. Tűnődtem a továbbsiető emberek érzéketlenségén, és azon aggódtam, vajon hazajut-e épségben ebben a melegben, és van-e egyáltalán valaki, aki várja otthon, vigyáz rá, és gondoskodik róla…

Az eset kapcsán eszembe jutott a sokszor hallott szállóige is, amely szerint nem szabad megöregedni… Persze tudom, ez az óhaj csupán pusztába kiáltott szó, hiszen semmit nem tehetünk az öregedés és a halál ellen. Habár még fiatal vagyok, már én is napról napra érzékelem magamon a jeleket, látom, ahogy egyre őszül a hajam, szaporodnak a ráncaim…

És a magam módszereivel már most készülök is az öregedésre. Nemcsak a testi és lelki egészségem megőrzésére törekszem, hanem elsősorban tudatosan „másként gondolkodó” vagyok. Mert míg napjainkban mások talán „félnek” a szépkorúaktól és a múló időtől – hisz századunk a mindenáron való fiatalság, erő és egészség hirdetésének időszaka –, én „csakazértis” szeretem őket. A tekintetükben megbúvó fájdalmat éppúgy, mint a néha megcsillanó cinkos huncutságot. Történeteiket a „régi szép időkről”, ráncaikat, amelyeket hosszú, nehézségekkel teli éveik írtak az arcukra, az életnek azokat az általuk felismert bölcsességeit, amelyeket csak ők adhatnak tovább nekünk, fiatalabbaknak.

Bizonyos vagyok abban, hogy szegényebbek lennénk és leszünk azáltal, ha a mindennapok rohanásában nem tudunk lassítani és megállni, hogy szeretettel és teljes figyelemmel hallgassuk őket, a nagyszülők előttünk járó generációját.

És ha ez egyedül mégsem menne? Akkor majd megállít maga az élet. Talán épp egy szomjúságtól és melegtől elpilledt idős úr képében a vasúti peronon egy forró, nyári délután.

■ Gazdag Zsuzsanna

Mai történet

Mobilinternetet telepíteni a számítógépre egyszerű feladat. Még nekem is, aki nem vagyok egy született informatikus. De biztos, ami biztos, ebben a 21. századi hétköznapi műveletben már járatos kollégáimtól használati utasítást is kértem. A jó tanács így hangzott: legyek „együttműködő” a telepítésre váró programmal. Ha megjelennek a párbeszédpanelek, a nekem szóló, eldöntendő kérdésekre mindig *igennel* válaszoljak. S egyáltalán, egyezzek bele mindenbe, amit az okosan megalkotott kis szerkezet (a modem) kér tőlem. Néhány egyszerű művelet az egész, csak hagyjam magam lépésről lépésre vezetni. Így is lett: az internet települt. Néhány nap múlva új kincsem birtokában a világhálót böngészve az alábbi kis, fantázia szülte, mai történetre bukkantam. Ha a főszereplővel könnyen azonosulni tudunk, s meglepő hasonlóságot fedezünk fel, netán mélyebb, benső, lelki rokonságot kezdünk el érezni: nos, az nem a véletlen műve lesz…

– Jó napot kívánok! Miben segíthetek?

– Hát, hosszas megfontolás után úgy döntöttem, installálni fogom a *Szeretetet*. Végigvezetne, kérem, a folyamaton?

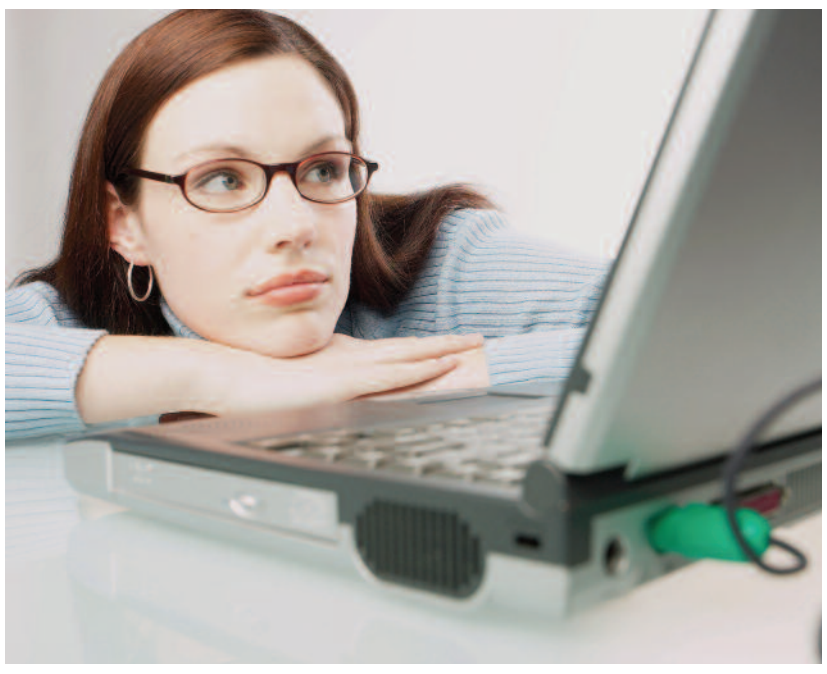

– Rendben, szívesen segítek. Készen áll az indulásra?

– Hát, nem vagyok egy műszaki zseni, de azt hiszem, készen állok. Mit kell először tennem?

– Első lépésként nyissa meg a szívét. Megtalálta a szívét?

– Igen, de egy csomó más program is fut jelenleg. Lehet telepíteni a Szeretetet, miközben ezek futnak?

– Milyen más programok futnak?

– Lássuk csak, van *Múltbéli megbántódás, Alacsony önértékelés, Harag* és *Neheztelés*. Ezek futnak éppen.

– Nem gond, a Szeretet fokozatosan törölni fogja a Múltbéli megbántódást a jelenleg működő rendszeréből. A hosszú távú memóriában esetleg megmaradhat, de már nem fog megzavarni más programokat. Végül a *Szeretet* felül fogja írni az Alacsony önértékelést a saját moduljával. A *Harag* és a *Neheztelés* programját teljesen ki kell kapcsolnia. Ezek a programok megakadályozzák a Szeretet megfelelő installálását. Ki tudja kapcsolni ezeket?

– Nem tudom, hogyan kell kikapcsolni őket. Meg tudja mondani?

– Örömmel. Menjen a *Start* menübe, és indítsa el a *Megbocsátást.* Ezt addig kell ismételnie, amíg a *Harag* és a *Neheztelés* teljesen ki nem törlődnek.

– Rendben, kész! A *Szeretet* automatikusan elkezdte telepíteni magát. Ez normális?

– Igen, de ne feledje, önnek csak az alapprogram van meg. El kell kezdenie kapcsolódni más szívekhez, hogy hozzáférjen a frissítésekhez.

– Hoppá! Máris kaptam egy hibaüzenetet! Azt mondja: „Hiba! A program nem fut külső egységeken.” Most mit tegyek?

– Ne aggódjon! Ez azt jelenti, hogy a *Szeretet* program belső szíveken való futásra lett tervezve, de az ön szívén még nem futott. Kevésbé technikai nyelven ez csak annyit jelent, hogy önnek először saját magát kell szeretnie, mielőtt másokat szerethetne.

– Tehát most mit tegyek?

– Gördítse le az Önelfogadás menüt, majd kattintson az alábbi fájlokra: *Megbocsátok magamnak 2.0, Felfedezem az értékeimet 1.5, Tudomásul veszem a korlátaimat 3.0.*

– Rendben, kész.

– Most másolja őket *Az én szívem* könyvtárba. A rendszer felül fog írni minden zavaró programot, és kijavítja a hibás programozást. Ezenkívül törölnie kell a *Terjengős önkritikát* az összes könyvtárból, és kiürítenie a kukát, hogy biztosan eltávolítsa teljesen, és soha ne jöhessen újra elő.

– Megcsináltam. Jé! A szívem új fájlokkal telik meg! Mosoly jelent meg a képernyőmön, és a *Béke* meg az *Elégedettség* bemásolja magát mindenfelé a *Szívembe*! Valamint az egész rendszerem melegedni kezdett. Ez normális?

– Sok esetben. Másoknak eltart egy ideig, de végül minden helyreáll a megfelelő időben. A rendszer melegedése normális, és javítja a Szív működését, ne aggódjon! Egyébként jó érzés, nem?

– De, csak szokatlan.

– Szóval a *Szeretet* telepítve, és rendesen fut. Még egy dolog, mielőtt letennénk. A *Szeretet* ingyenes program. Figyeljen rá, hogy továbbítsa ezt és különféle változatait mindenkinek, akivel kapcsolatba kerül. Ők is megosztják majd másokkal, és viszonzásul visszajuttatnak önhöz is új és izgalmas változatokat.

– Nagyon szépen köszönöm!

Imádkozzunk!

Mennyei Atyánk! Köszönjük neked, hogy Jézus Krisztus által van megújulás. Látod: nélküled régi, rossz, hibás, káros, ártó, működésképtelen programok futnak életünkön át. Köszönjük neked, hogy nem hagysz minket ezek foglyaiként. Van megoldásod, frissítésed, vadonatúj, megelevenítő, életünket megváltó programod számunkra, amelyet Jézusban adsz nekünk. Kérünk téged, végezd el rajtunk a szükséges telepítést, és te indíts újra minket. Ámen.

■ K. D.

HETI ÚTRAVALÓ

Áldjad, lelkem, az Urat, és ne feledd el, mennyi jót tett veled! (Zsolt 103,2)

Szentháromság ünnepe után a 14. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi azt hirdetik, hogy csak akit a Szentlélek elevenít meg, az tudja Urát és Istenét szívből dicsőíteni, csak az tud neki mindenért hálát adni, miként Dávid tette ebben az Isten irgalmáról szóló énekében. Ma is: *„Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!”* S ti is: „Magasztaljátok az Urat, mert jó, mert örökkévaló az ő kegyelme!” (Zsolt 118,1; LK) A hálás samaritánus egyedül tette ezt; *„amikor látta, hogy meggyógyult, visszatért, és fennhangon dicsőítette Istent. Arcra borult Jézus lábánál, és hálát adott neki.”* Ám testi megtisztulásnál többet kapott: *„Kelj fel, menj el, hited megtartott téged”* – örökre! (Lk 17,15–16.19) Mi is kérjük ily megtartó hittel: *„Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!”* (Zsolt 90,12) „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme.” (GyLK 728) S az őt félők bátran kiálthatják: *„Abbá, Atya!”*, mert akiket Isten Szentlelke vezérel, űz s megelevenít, azok az ő gyermekei! *„Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is…”* (Róm 8,15.17) *Luther* írja: „Aki erős hittel és szilárd reménységgel hiszi, hogy Isten gyermeke, az valóban az is, mert ilyent senki sem hihet Szentlélek nélkül. Az örök élettel sincs különben. Bírnod kell a Szentlélek bizonyságtételét, hogy az örök élet Isten kegyelméből valósággal is a tied lesz.” Az Úr Krisztus Jézus apostola hálát ad Timóteus képmutatás nélküli hitéért Istennek – mi mikor tettünk így legutóbb? –, és mindnyájunkat emlékeztet: *„…nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.”* (2Tim 1,7) A vakon született ember a testi és lelki szemeit egyaránt megnyitó Emberfiában dicsőítette az Úristent, miután látott és hitt! *„És leborulva imádta őt.”* (Jn 9,38) Ámde azok is *„boldogok, akik nem látnak és hisznek”* megváltó Urukban és Istenükben! (Jn 20,29) Pál hálát ad imádságaiban Istennek Filemon hitéért és szeretetéért, *„amely az Úr Jézus és minden szent iránt”* van benne (Filem 5). Az ő megtért, „hasznos” rabszolgája az Úrban szeretett testvérré lett! Halála előtt, a templom építésére szánt önkéntes adományok összegyűjtése után Dávid hálaimájában így áldotta Istent: *„Tied, Uram, a nagyság, a hatalom és a fenség, a ragyogás és a méltóság… Most azért, Istenünk, hálát adunk neked, és dicsérjük a te fenséges nevedet.”* (1Krón 29,11.13) Mi is tegyük ezt naponta! A Fiú és az Atya kölcsönösen megdicsőíti egymást Jézus halálra adásában és feltámasztásában: *„Most dicsőült meg az Emberfia, és az Isten dicsőült meg őbenne…” – „…az Isten is (…) megdicsőíti őt.”* És akik megtapasztalták Isten szeretetét Krisztusban, azok a Lélek által képesek erre: *„…ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!”* (Jn 13,31.32.34) Pál állhatatosságra buzdít, és hálát ad testvéreiért *„akiket szeret az Úr”*, s elhívott az üdvösségre, *„hogy így részesüljetek a mi Urunk Jézus Krisztus dicsőségében”* (2Thessz 2,13.14). „A Szentháromságnak… / Dicséret, dicsőség, / Legyen magasztalás, / Most és mindenkoron / Örök hálaadás!” (EÉ 40,3)

■ Garai András

Vezethet a krízis katarzishoz?

Konferencia a válságról – bizakodó svédekkel és magyarokkal

Balatonszárszón szeptember 1–4. között rendezték meg a harmadik svéd–magyar lelkészkonferenciát. A közel harminc résztvevő a Déli Evangélikus Egyházkerület és a Linköpingi Egyházkerület partnerkapcsolatának gyümölcseként immár második alkalommal tartott angol nyelvű teológiai konzultációt Magyarországon.

Megdöbbentő információkat tárt a hallgatók elé *dr. Hetesi Zsolt* csillagász előadása az emberi mohóságról, a felelőtlen fogyasztásról, a környezetünket és civilizációnkat fenyegető összeomlásról. *Szabó B. András* a gazdasági világválságról szólt. A fiatal doktorandusz rámutatott azokra a lehetőségekre, melyek által az egyház katalizátorként szolgálhat: lelkigondozással, diakóniával és az igehirdetéseken keresztül.

Dr. de Hulster Nagy Dorottya a társadalmunkban jelen lévő kisebbségekkel, a bevándorlókkal kapcsolatos kérdésekre adható lehetséges válaszként a nyitott gyülekezet képét vázolta fel. *Bakay Péter* és *Lázár Zsolt* olyan proaktív egyházi projekteket mutatott be, melyek szintén a társadalmi krízist orvosolják kézzelfogható eredményekkel (cigánymisszió Sárszentlőrincen, gyülekezeti diakónia Szarvason). A lelkészi szolgálatban jelentkező kríziseket tárták a résztvevők elé *dr. Joób Máté, dr. Varga Gyöngyi, Päivi Pykäläinen* és *Jonny Karlsson*.

Gáncs Péter és *Martin Lind* püspökök szerint a két egyházkerület partneri kapcsolatának jövőjét nem fenyegeti krízis. Hamarosan újabb öt esztendőre kívánják meghosszabbítani a két egyházkerület közötti, immár egy évtizedes együttműködési szerződést, mert mindkét fél szeretné folytatni az egymástól való tanulást.

■ Jóné Jutasi Angelika

Energiaital – miért is?

SZÓSZÓRÓ

Rovatgazda: Balog Eszter

Kedves német barátaimmal nyaraltam együtt augusztusban, és ahogy lenni szokott, rengeteget beszélgettünk. Az egyik diskurzusunkra különösen is jól emlékszem. Valahogy a németországi fiatalokra és a szokásaikra terelődött a szó. Megtudtam, hogy úgy isszák az energiaitalokat, mint a vizet. Vagyis a nagy átlag kizárólag energiaitalt fogyaszt. Ezen meglepődtem, és tovább faggattam barátomat, vajon miért is van ez.

Megtudtam, hogy a német ifjak tizennyolc éves korukig nem vásárolhatnak alkoholt. Viszont energiaitalt igen, korlátlan mennyiségben – tulajdonképpen így kompenzálják alkoholvásárlási és -ivási igényüket.

A nagy átlagról elmondható, hogy hétfőtől péntekig tanulnak vagy dolgoznak, majd szombaton jól „felpörgetik” magukat, vagy berúgnak, aztán átalusszák az egész vasárnapot. A következő szombaton ugyanígy, és ez ismétlődik újra, hétről hétre… Német barátom úgy látta, hogy durva játék áll emögött: a túlzott felpörgéssel, a magukat részegre ivással mind azt akarják megmutatni, hogy nekik semmi nem szabhat határt. Őket nem lehet korlátozni. Az a keményebb fickó, aki meg tudja mutatni a többieknek, milyen sokat tud inni, vagy mennyire fel tudja magát pörgetni.

Beszélgetésünk óta én is jobban figyelek az energiaitalokra. Láttam, hogy a magyar fiatalok is kartonszámra veszik ezeket. És hallottam, hogy a „felpörgős bulizás” nálunk ugyanúgy dívik. Talán hasonló okokból. De vajon tudják-e, akik energiaitalt vásárolnak, hogy mit is isznak egyáltalán?

„Az energiaital olyan *üdítőital,* amely egy bizonyos ideig fokozza az emberi szervezet anyagcseréjét, az ébrenlétet és a teljesítőképességet” – írja a *Wikipédia*. Fennakadok az *üdítőital* szón, hiszen ezek koffein alapú termékek, ezért hogyan is lehet egy kalap alá venni őket a hagyományos üdítőkkel? No mindegy.

Tovább böngészve néhány internetes oldalt megtudom, hogy több országban tilos ezeknek az italoknak a forgalmazása, például Olaszországban, Dániában és Norvégiában egyáltalán nem forgalmazzák őket. Franciaországban csak a taurin nélküli energiaitalok forgalmazása engedélyezett. (Aki nem hallott még a taurinról: ennek az anyagnak az extrém magas mennyisége a szervezetben mérgezést okoz, valamint hasmenés, depresszió, rövid távú memóriavesztés és fekély is lehet a következménye. Néhány esetben hasfájást, rosszullétet, függőséget okozhat.)

Az energiaitalok fő összetevői a gyorsan felszívódó és élénkítő cukor és koffein. De tartalmaznak ezeken kívül mást is, például vitaminokat. Nézzük meg, milyen hatással jár az utóbbiak, illetve az egyéb összetevők túladagolása.

– A B_2-vitamin túladagolása többek között hasmenést és fokozott vizeletelválasztást okozhat. Viszketés, zsibbadás, égő érzés, fényérzékenység is felléphet, különösen száz milligrammnál nagyobb adagok egyszerre történő elfogyasztása esetén.

– A B_6-vitamin túladagolása hosszú távon idegkárosodáshoz vezethet.

– Egy másik alkotóelem a ginszeng. Ha túl sok kerül belőle a szervezetbe, álmatlanságot, orrvérzést, fejfájást, idegességet, hasmenést, bőrkiütéseket és hányingert okozhat.

– A niacin nagy dózisban májkárosodáshoz vezet.

– A taurinról már esett szó. De itt kell megjegyezni, hogy aki alkohollal fogyasztja az energiaitalt, garantáltan rosszul lesz. A taurin és az alkohol kölcsönhatásából ugyanis mérgező vegyületek alakulhatnak ki. Márpedig sajnos divat a fiatalok körében, hogy energiaitallal és alkohollal „felpörgetve” indulnak buliba. Az alkohol ugyan egy határig maga is fedezi a megnövekedett energiaszükségletett, ugyanakkor az egyéb összetevőkkel együtt már kiszámíthatatlan a hatása. Például diszkóba menet bajt okozhat, mivel az alkohol és a koffein vízhajtó hatása összeadódik. Tánc közben egyébként is megnő a folyadékszükséglet, de folyadékot már nem visznek be: ez rosszulléthez, kiszáradásos tünetekhez vezethet.

– A koffeinről: az energiaitalok koffeintartalma egy deciliter folyadékban általában harminc milligramm, ez dobozonként két dupla kávénak felel meg. Azért tér el a hatása a kávé hatásától, mert az egyéb komponenseknek köszönhetően jóval hosszabb ideig tart.

Tovább böngészve a neten megtudom, hogy bár az energiaitalokat már több mint tíz éve ismerik és fogyasztják Magyarországon is, rendelet vagy szabvány máig nem készült az ilyen termékekben felhasználható speciális összetevőkről. Hazánkban – az uniós elveknek megfelelően – már két éve nem is engedélykötelesek, csak a piaci kontroll működik. Vannak olyan uniós országok, ahol bizonyos szabályok vonatkoznak ugyan rájuk – Németországban például meghatározzák a koffeintartalom felső értékét –, de itt is kettős jogszabály él, hiszen az importból származó termékre ezek a megkötések nem vonatkoznak. Az EU szakértői foglalkoznak az energiaitalok kérdésével, és remélhetőleg hamarosan sor kerül egy jogszabály kidolgozására, amely az egészségügyi kockázatokra való tekintettel állapítja meg az ilyen típusú italokban található hatóanyagokra vonatkozó határértékeket.

Végezetül: miért is isszák hát, akik isszák? Azért biztos nem, mert szomjasak, hiszen nem szomjoltó, hanem épp ellenkezőleg, anyagcsere-fokozó hatásuk van. Divatból? Fura egy divat, hiszen tízforintos előállítási költségért lehet kifizetni kétszázötven–ötszáz forintot! A szervezetedet építik a vitaminok? Ugyan már, azok a gyorsabb anyagcsere-folyamatok miatt vannak benne! Felpörget? Jó időbeosztással, heti órarenddel, a feladatok rangsorolásával és kiadós alvásokkal kitűnően lehet előrehaladni.

És végezetül: keresztény álláspontunk az, hogy testünk a Szentlélek temploma. Ezért felelősségünk vigyázni magunkra abból a szempontból is, hogy mit iszunk meg. Különben is, csak így egyszerűen: miért innál meg olyat, ami árt neked?

■ Balog Eszter

Meseíró, rajzoló anyuka

***Bartos Erika* neve a kisgyerekes szülők számára már valószínűleg ismerősen cseng, hiszen az általa írt és rajzolt mesekönyvek igen népszerűek az óvodások körében. Erika könyveiben három gyerekéről – Annáról, Petiről és Gergőről – mesél egyszerűen, érthetően.**

A fiatal anyuka ma már sokkötetes szerző. Két mesekönyvsorozata mellett van néhány egészen kicsiknek való fényképes mesekönyve és egy verseskötete is. Az *Anna, Peti és Gergő* sorozatban Erika a gyerekei hétköznapi történeteit meséli el: például születésük csodáját, a testvérféltékenység és veszekedések drámáit, a nagy családi kirándulásokat, nyaralásokat. És hogy még hitelesebb legyen a történet, a szerző minden mese végére odailleszti az adott eseményhez kapcsolódó fényképet.

A *Bogyó és Babóca* sorozatot szintén a csemetéi ihlették. Babóca megfontolt, felelősségteljes katicalány, Bogyó pedig mindenre nyitott, eleven, élettől duzzadó csigafiú. A szereplők gyakran veszekednek, csúfolódnak, de a mese végére mindig kibékülnek, és újra együtt játszanak.

Anna, Peti és Gergő anyukája

Erika épp olyan tiszta és sugárzó, amilyennek a meséi alapján képzeltem. Csupa derű és mosoly, akárcsak az *Anna, Peti és Gergő* sorozat mesebeli anyukája. Lelkesen idézi fel a kezdeteket.

– Amikor Petit vártam, olyan mesekönyveket kerestem, amelyekkel felkészíthetném Annát a kistestvér érkezésére. Mivel nem találtam olyat, amit egy kétéves kislány is megérthet, magam kezdtem el mesélni a témáról, és hogy jobban megértse a kislányom, rajzoltam is hozzá. Azt gondolom, a világ legtermészetesebb dolga, ha az elsőszülött aggódik, amikor kiderül, hogy rövidesen osztoznia kell valakivel a szülei szeretetén, figyelmén. Ezt az aggodalmat akartam csökkenteni Annácskában. El is értem a célomat, mert örömmel várta a kistestvért, és nem akarta visszaküldeni a kórházba pár hét múlva. Persze azért a testvérféltékenységet ő is kifejezte a maga módján. Aztán ezeket az első meséket elkérték az ismerősök, lefénymásolták, és lassanként terjedni kezdett. Ekkor egy kiadó fantáziát látott benne, és már tudatosan kezdtem el úgy formálni a történeteket, hogy az mások számára is hasznos legyen. Ahogy nőttek a gyerekek, megkérdeztem az ő véleményüket is. Előfordult, hogy kérték, bizonyos eseményekről ne írjak. Ilyen volt például a bilire szoktatás. Aztán eszembe jutott, hogy a gyerekeim lassanként kinövik ezt a sorozatot, ekkor kezdtem el írni a Bogyó és Babócát. A katicalány és a csigafiú változatlan figurák, itt már nem köti a kezemet a valóság, velük sok minden megtörténhet.

MÉSZÁROS GÁBOR FELVÉTELE

Természetesen Erikáéknál komoly szertartása van az esti meseolvasásnak. Náluk apa mondja az esti mesét, kinek-kinek igénye, óhaja szerint. Mindhárom gyerek kiválasztja, hogy aznap mit szeretne hallani, bekuporodnak az ágyba, és csillogó szemekkel figyelnek. Sokszor még anya is mesél, de ő már fejből, a gyerekekkel együtt alakítva a történetet. Erika szerint a hosszú meséléssel együtt is elég korán ágyba kerülnek a csemetéi.

– Reggel aztán én viszem a nagyokat iskolába, Gergőt pedig apa szállítja az óvodába. Délután összegyűjtöm őket, együtt teszünk-veszünk otthon. Hétvégenként gyakran megyünk kirándulni, kell nekik a friss levegő.

Erika rendszerint napközben dolgozik, mikor a gyerekek iskolában, óvodában vannak, illetve éjszaka, amikor már alszanak. Bár építészként végzett, és évekig dolgozott is a szakmájában, most a maga ura.

Vége a sorozatnak

– Sokáig munka mellett írtam a meséket, és előfordult, hogy az ebédszünetben volt csak időm elszaladni, hogy egyeztessek a kiadóval.

Most otthonról dolgozom, magam osztom be az időmet. Elég szigorú határidőket szabok magamnak, de nem panaszkodom. Arra van időm, amire szánom. Nagy örömmel végzem a munkámat, mert rendkívül sokrétű, kreatív tevékenység, és állandóan tele vagyok ötletekkel, tervekkel. Hol mesét írok, hol rajzolok, máskor verseken gondolkozom. Ez utóbbi persze ihlet szülte dolog, igen változatos helyzetekben jönnek az ötletek.

Most adtam le az *Anna, Peti és Gergő* sorozat utolsó három kötetét. Mindhárom gyerekemnek szenteltem egy-egy könyvet, melybe külön-külön gyűjtöttem össze a főszereplőről szóló történeteket. Ezekkel a kötetekkel szeretném lezárni a sorozatot. Korábban elhatároztam, hogy ha Annácska tízéves lesz, abbahagyom ennek a sorozatnak az írását, mert azt gondolom, hogy a kamaszkor történései már csak ránk tartoznak.

De rengeteg új tervem van. Például a verseskötetemet egy fiatal, tehetséges zenészekből álló együttes szeretné megzenésíteni, sőt vannak érdeklődők, akik rajzfilmet terveznek a történeteimből. Természetesen folytatom a *Babóca* sorozatot is, és továbbra is szívesen járok könyvtárakba, könyvesházakba, ahol a kicsiknek vetítem a meséimet, ha időm engedi.

A kreativitás derűssé tesz

Őszintén megvallom, nemigen láttam még Erikához hasonló kiegyensúlyozott, derűs háromgyerekes anyukát. Nagyon kíváncsi voltam, hogy csinálja. Megtudtam, hogy számíthat a nagyszülők támogatására, annak ellenére, hogy egyik nagyi sem budapesti. Szerinte a kicsi gyerekek bearanyozzák az ember életét. Ők még olyan tiszták, hogy ez hat azokra is, akik velük foglalkoznak. Persze azért neki is vannak rossz napjai, amikor csak morog mindenen, de a kreativitás üdén tartja őt. Erika nemcsak verseket, meséket ír, rajzol, hanem örömmel díszíti, színesíti a lakásukat mindenféle kiegészítővel. Ő az a típus, aki már kamaszkorában is maga varrta a ruháit. Most Annát tanítja varrogatni.

– Állandóan szöszmötölünk otthon valamivel: gyurmázunk a gyerekekkel, rajzolunk, festegetünk, sütögetünk, társasjátékozunk, mikor mihez van kedvük – magyarázza lelkesen. – Tévét nem szoktunk nézni. Nem tudatos elhatározásból ered a dolog, hanem magától alakult így; a családban senkinek nincs igénye arra, hogy a tévét bámulja. Helyette moziba, bábszínházba járunk, semmi jóról nem maradnak le a gyerekeink. És persze rengeteget mesélünk. Varázslatos műfaj ez: odakuporodunk együtt a könyv köré, és ez olyan meghittséget ad, amit a tévé nem képes biztosítani.

■ Jánosi Valéria

„Isten munkatársai vagyunk.” (1Kor 3,9)

EPOT

EVANGÉLIKUS PRESBITEREK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA

Az evangélikus presbiterek országos találkozója (EPOT) délelőtti fórumbeszélgetésének két résztvevőjével is hosszabb interjút készített a Magyarországi Evangélikus Egyház központi internetes honlapjának szerkesztője, *Bolla Zsuzsanna.* Az alábbiakban e két beszélgetésből vett idézettel szeretnénk ráirányítani olvasóink figyelmét a szeptember 12-i eseményre, illetőleg annak tematikájára. *(Az interjúk teljes terjedelmükben a* www.evangelikus.hu *címen olvashatók.)*

Az egyik nagy gyógyszeripari cégnél dolgozó *Győrfi Károly* vegyészmérnök alapképzettségű gazdasági szakember; 1986 óta az óbudai gyülekezet presbitere, 2006 óta pedig felügyelője.

– Ön szerint mi egy gyülekezetben a presbiterek feladata?

– Szükséges lenne definiálni, hogy milyen a jó presbiter. Javasolnám is egy olyan pár oldalas kiadvány elkészítését, amelyben kifejtenénk ezt. Reformátusoknál van egy jól forgatható könyvecske erre, ezt át lehetne ültetni evangélikus formába. Ha az emberek tudnák, konkrétan mit is várnak el tőlük, mit is kell tenniük, akkor tükörbe tudnának nézni, és szembesülnének azzal, amiben hiányosságok vannak.

Véleményem szerint a presbitérium feladata az infrastruktúra megteremtése: világítás, fűtés, templom, parókia rendbetétele. De ez mind „díszlet”, ha tartalommal nem töltjük meg. A presbitereket is be kell vonni a lelki építkezésbe. Lehet áhítatok és imaközösségek tartására is felkérni őket. Tanulhatunk egymástól imádkozni. Ha hittel, ráérzéssel, Istenre figyelve tudunk közösen imádkozni, abból mindannyian épülünk.

A hit óriási erő. A kommunizmus győzelmében hetven évig hittek. A nemzetiszocializmusért harcoltak az esztelen végig. Ma bálványimádás van: a pénz mindenhatóságában hisznek, aztán az egészség megroggyan, és vége mindennek. Az istenhit azonban kikezdhetetlen. Ez az egyetlen, ami stabil. Ha istenhitem van, akkor erős vagyok, és a nehéz feladatokat, nehézségeket is könnyebben hidalom át, az örömömet is másképp élem meg.

A presbitériumnak igazi csapatnak kell lennie. Együtt kell munkálkodni. Jó, ha mindenre van szakember, pénzügyekre, építésre, gazdasági dolgokra más és más ember figyeljen. A céges csapatmunka tapasztalatait az egyházban is lehet hasznosítani.

Világi munkánkat nyugodtan alkalmazhatjuk az egyházi életben is. Én menedzserszemléletet hozok be az egyházba. Delegálom a feladatot a gyülekezetben, irányítok. Hiszem, hogy egy gyülekezetet is menedzselni kell. Ezen sok minden áll vagy bukik. Mi egy szent ügyet menedzselünk, és nem profitot hajhászunk, mint egy cég. Ezen felül áll a lelkiség, ami számomra rendkívül fontos, de egy szeretetvendégség a lebonyolításról szól.

Vallom, hogy már most kell készülni a 2012-es presbiteri választásra. Fontos szempontnak tartom egy presbiternél, hogy legyen vénája, elkötelezettsége arra, hogy képezze magát.

* * *

Fábri György, az MTA korábbi kommunikációs igazgatója, a Mindentudás Egyetemének egyik fő szervezője Csömörön, evangélikus családban és közösségben nőtt fel.

– A nyolcvanas évek végén a rendszerváltozás óriási helyzeti változást idézett elő az egyházban. Ugyan a puha diktatúra könnyebb volt, mint a háború utáni, egzisztenciális veszélyekkel, lelki megnyomorításokkal terhes időszak, mégis egyfajta fellélegzésnek lehettünk tanúi. Felbukkant azonban egy bizonyítási kényszer: a korábbi időszakot sok megaláztatásban, méltatlan leszorítottságban megélt egyház fel akarta mutatni a maga fontosságát, szükségességét, életrevalóságát. Sok sérelem halmozódott fel, sok bántást kellett elszenvedni, miközben még ezek az elnyomott helyzetek sem voltak tiszták. Ennélfogva a váltás sem volt egyértelmű és tiszta, nem tudtunk a múlton igazán túllépni. Emiatt felgyűlt sokféle lelki görcs, én az egyházban jelenleg tapasztalható negatív jelenségek többségét ennek tudom be.

Feltűnő a számokhoz és mennyiségekhez való ragaszkodás: legyen sok hívőnk, legyen sok templomunk, legyen sok intézményünk. Ezt meg lehet érteni olyan évtizedek után, amikor az intézményeket be kellett zárni, a hívőket próbálták elidegeníteni. A kilencvenes években ezeket a materiális dolgokat biztos alapoknak vélték az egyházban, hiszen végre lehetett konferenciákat tartani, szeretetintézményeket működtetni. Miután évtizedeken át azt hallottuk, hogy az egyház sajátos módon ki fog halni, természetes volt az is, hogy a hívek számával is elkezdtek foglalkozni: mégis mennyien maradtak meg az elmúlt évtizedek után? De a kövekhez és számokhoz való ragaszkodásba az egyház mintha begörcsölt volna.

Ráadásul egy hosszú távon ép lélekkel nem tartható kapcsolat formálódott a döntéshozatal, a kormánypolitika és az egyház között. A politikához, a nyilvánossághoz és a hatalomhoz való viszony az érdekérvényesítésben, a javak visszakapásában hasznosnak mutatkozott, de a kialakult rossz kompromisszumokon itt az ideje, hogy túllépjünk.

– Hogyan lehet ezeket a görcsöket feloldani? Hogyan tudnánk mielőbb a köveken és a számokon túllépni, az intézményesülésen, állami kapcsolatrendszerhez való viszonyon változtatni?

– Ilyen görcsökön mások is átmentek, az egész ország, de éppen az egyháznak van jó sorsa a legtöbb társadalmi intézményhez képest, hiszen van mihez vissza-, de még inkább előrenyúlnia. Az igében, az Istennel való találkozás megélésében, a kegyelemben van annyi tartalék, mozdító erő, ami feloldja a görcsöket, ami odébb lendíti az egyházat. Lelki ébredés csak a Lélektől jöhet. Lehet, sőt kell is reformokat, stratégiát csinálni, de mindenekelőtt olyan emberek kellenek, akik megtalálják azokat a lelki erőket, amelyek a lelki ébredést motiválják.

Megvendégelt angyalok

Van egy különleges falu Magyarországon, ahol – bár hihetetlennek hangzik – angyalok laknak. Hogy ezt csupán az elfogultság mondatja-e velem, vagy tényleg igaz, kiderülhet a következőkből...

Arnót Borsodban van, Észak-Magyarországon, Miskolc mellett. Kicsi nyáj, hatalmas múlttal. A fáma szerint 1565-től élnek itt evangélikusok. Volt idő, amikor sok ezren tartoztak ide, hiszen artikuláris helyként a környék teljes evangélikussága – Miskolctól Sajókazáig – Arnótra járt.

Jelenleg majdnem kétszázan vagyunk a számontartottak. De… A szinte teljesen keresztelő nélkül eltelt hosszú évek véget érni látszanak, s úgy tűnik, megfordul a tendencia. Az elmúlt két-három évben több mint tíz kisgyermek részesülhetett a szentségben, és vált ezáltal – megvallottan is – Isten gyermekévé, egyúttal potenciális résztvevőjévé a gyermekek részére is szervezett, játékos gyülekezeti programoknak, áhítatoknak. A fiatal szülők nem mentek el külföldre vagy az ország másik felébe – mint ahogyan ezt fájdalmasan meg kellett szoknunk –, hanem a faluban telepedtek le. Egyre többen… A gyülekezet pedig lassan elkezd megújulni.

Hogy a távolabbról érkezők is idetaláljanak, szerettünk volna egy laza, kötetlen hangulatú, mégis egyértelműen egyházi és *evangélikus* programot tartani. Ahol mindenki akkor jön vagy megy, amikor kedve tartja, addig marad, ameddig szeretne, nem kell túl sokat alakítania a viselkedésén, és közösségben lehet.

Aki tudja, mit jelent a keresztelési anyakönyv éveken át tartó tömör bejegyzése: „Ebben az évben keresztelő nem volt”, az azt is tudja, mit jelentett, amikor ezen a délelőttön újra gyerekek rohangáltak önfeledten a parókia udvarán. Evangélikusok – és nem csupán azért, mert a lelkész gyerekei vagy rokonai. Ugrálóvár és medence, homokozó, focilabda és tollas az udvaron. És nemcsak a gyerekek élvezték mindezt, hanem az őket elkísérő jó néhány fiatal szülő is, akik sátrat állítottak, vagy éppen csocsóasztalt szereltek össze.

A gyülekezet felnőtt tagjai ebédre érkeztek. A babgulyás – hogy lássa mindenki, hogyan is kell ezt csinálni – kora reggel óta készült a bográcsban. A süteményestálak, a sörösrekeszek vagy éppen a helyi pálinka hirtelen közösségformáló tényezővé minősültek át.

Délután négy órakor kezdődött a valódi csoda. A sok, mindig siető ember a napot kettéosztó, kellemesen hűvös templomban tartott áhítat után úgy döntött, maradna mégegy kicsit. Visszaültünk az asztalokhoz. Nem kellett különleges program, koncert, előadás – csak beszélgettünk. Aztán valaki énekelni kezdett.

Szépet és régit. Ami bár nem róla szólt, mégis tudtuk, hogy igaz. Időközben befutottak a munkából érkező fiatal párok is. A generációs különbség eltűnni látszott. Este fél kilenckor indult haza az utolsó kis csoport.

Jézus azt mondta, az Isten országa közöttünk van. Egymáson keresztül, egymás között építjük. És ezek az egyedi módon megépített falak nem elválasztanak bennünket, hanem barátságossá tesznek. Olyan emberré, aki bár maga nem tudja, mégis Isten eszközévé válik, és az Isten szeretetét teszi vagy teheti kézzelfoghatóvá a vele találkozó számára. Angyallá válhat. Olyan angyallá, akit valaki – talán tudtán kívül – megvendégel.

Mint Arnóton.

■ Buday Barnabás

HIRDETÉS

Meghívó papnétalálkozóra

Örömmel adjuk hírül, hogy Isten segítségével szeptember 25-től 27-ig ismét megrendezhetjük Balatonszárszón az országos papnétalálkozót, amelyre ezúton is hívjuk minden aktív papné testvérünket.

A találkozó címe: *Együtt az úton. Házasságom titkai*

Ezúttal *Döbrentey Ildikó* meseíró lesz a vendégünk, aki anyaságról, emberi kapcsolatokról, az imádság erejéről osztja meg velünk gondolatait. Az áhítatokat és az istentiszteletet *Cserhátiné Szabó Iza* fóti lelkész tartja.

Hagyományainkhoz híven lesz néptánc, kreatív foglalkozás, ötletbörze, reggeli torna, szauna, játék és sok-sok beszélgetés.

A jelentkezéseket e-mailben szeptember 12-ig várjuk. Részletesebb programot a jelentkezőknek szeptember 20-ig küldünk.

Gáncs Péterné (gancsmarti@vipmail.hu), Fabiny Katalin (katalin.fabiny@lutheran.hu)

HIRDETÉS

Ezúton tudatjuk, hogy *id. Zászkaliczky Pálné* elhunyta alkalmából koszorúmegváltás címén a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület Alapítványnak az evangélikus egészségügyi központ (kórház) részére elkülönített számlájára 66000 Ft, azaz hatvanhatezer forint adomány érkezett. Az adományokért köszönetet mondunk. *„Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.”* (Mt 5,7)

A Fébé elnöksége

HIRDETÉS

„Adjatok hálát az Istennek, az Atyának mindenkor mindenért!” (Ef 5,20)

Meghívó

A bagolyirtási Názáret-templomban (Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9.) felszentelésének 15. évfordulója alkalmából szeptember 20-án 11 órakor ünnepi istentiszteletet tartunk. Igét hirdet: *Madocsai Miklós.* Erre az alkalomra és az azt követő vendéglátásra szeretettel hívjuk és várjuk.

Előzetes jelentkezését, kérjük, szeptember 12-ig tegye meg a 20/824-5536-os flottás mobilszámon *Herzog Csabánál.*

Az egyesület elnöksége

Budapestről, a Népstadion autóbusz-állomásról 7.45-kor közvetlen járat indul a Mátrába (Fallóskútra), melyről a Bagolyirtás, Belker-üdülő megállónál kell leszállni.

HIRDETÉS

DUNA

A Duna Televízió *Isten kezében* című műsora szeptember 19-én 12.05-kor kezdődő adásának címe: *Evangélikus presbiterek országos találkozója.* A Magyarországi Evangélikus Egyház első alkalommal szervezi meg idén a presbiterek országos találkozóját (EPOT). Ez az első olyan találkozó, amely kimondottan gyülekezeti presbitereknek szól. A konferencia célja, hogy az evangélikus egyház valóban az élő kövek egyháza lehessen. Szerkesztő-riporter: *Erhardt Ágoston.* Rendező-operatőr: *Horváth Tamás.*

Istentiszteleti rend • 2009. szeptember 13.

Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: Gal 5,16–24; 1Móz 28,10–19. Alapige: Jn 6,60–66. Énekek: 225., 234.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv., teremtés ünnepe) Bence Imre; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Madocsai Miklós; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Grendorf-Balogh Melinda; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferencr; du. 6. (asztali beszélgetések) Keveházi László; **VII., Városligeti fasor 17.** de. háromnegyed 10. (angol, úrv.) Aradi György; de. 11. (úrv., tanévnyitó) Pelikán András; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **IX., Gát utcai katolikus templom** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. dr. Fabiny Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (vespera) dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv., tanévnyitó) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Grendorf Péter; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Grendorf Péter; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (tanévnyitó) dr. Solymár Mónika; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** de. 2.; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. 11. Herzog Csaba.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Templomtervrajz ajándékba

Emléknap Tengelicen

A *Gindli* család által a múlt század elején alapított Tolna megyei Tengelicen sokáig nem volt sem templom, sem helyben lakó lelkész. A hittanórákat az iskolában tartották. Huszonhat évesen, a lutheri–bonhoefferi hivatás életprogramjával felvértezve került a településre 1935-ben *Lehel Ferenc* (1909–2002) evangélikus lelkész, hogy megkezdje szolgálatát. Nevéhez fűződik a templomépítés ötlete.

BODA LÁSZLÓ FELVÉTELE

A tervezéssel *Sándy Gyula* építészt, műegyetemi tanárt bízták meg. Lehel Ferenc járta az ország evangélikus gyülekezeteit, adományokat gyűjtött. A nemes célra való adakozás, az erőfeszítések eredményt hoztak: megépült az evangélikus templom, 1937. május 2-án szentelte fel *Kapi Béla* püspök.

A gyülekezet szeptember 6-án emléknappal tisztelgett – születésének századik évfordulója alkalmából – templomépítő lelkésze előtt. Felavatták emléktábláját, *Nagy Zoltán* sárszentlőrinci népi fazekasmester alkotását *(képünkön).* A táblát a néhai lelkész fia, *Lehel László* – ugyancsak evangélikus lelkipásztor, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet igazgatója – és *Füller Mihály* helyi lelkész leplezte le. A gyülekezet nevében *Mülbert Györgyné* és *ifj. Szinger Árpád* helyezett el koszorút.

Az emlékünnepségen részt vett – a település vezetői, egyházi elöljárók, illetve a falu apraja-nagyja mellett – Lehel Ferenc felesége, a kilencvenéves *Hilda* néni és családja is. A délelőtti istentiszteleten a Lehel Ferenc nyomdokán haladó szombathelyi lelkész, *Gregersen-Labossa György* prédikált. Délután *Temesi Ágnes* osztotta meg gondolatait az egybegyűltekkel, énekelt a *Mécses* csoport, majd az ifjúság *Noé bárkája* című jelenetén derülhetett a hallgatóság.

Szeretetük és hálájuk jeléül a Lehel család tagjai a gyülekezetnek ajándékozták – bekeretezve – a templomépítéshez készített eredeti tervrajzokat, melyek mindeddig a birtokukban voltak.

A jó hangulatú, olykor könnyeket is előcsalogató emléknapot a gyülekezet tervei szerint követi még egy sárbogárdi, székesfehérvári, illetve szombathelyi kirándulás is – Lehel Ferenc emlékére.

■ Evélet-infó

Sztehlo-gyerekek – de elsősorban Isten gyermekei

Szemtanúk és utódok ünnepe a hatvani evangélikus templomban

Több mint száz hatvani és nagytarcsai evangélikus gyűlt össze a hatvani templomban szeptember 6-án a *Sztehlo Gábor* templomépítő lelkész születésének századik évfordulóján tartott ünnepi megemlékezésen. Igehirdetésében *Fabiny Tamás,* az Északi Egyházkerület püspöke a hetvennégy éve Sztehlo Gábor remegő hangján felhangzó textus alapján hirdette Isten újra és újra lehetőséget adó szeretetét és kegyelmét.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Bár a háromszori *„Szeretsz-e engem?”* kérdés – János evangélista tanúságtétele szerint – az idősödő Péternek szólt, az akkor huszonöt éves lelkész még nem sejthette, milyen nagy tervei vannak vele Megbízójának, hányszor kell majd végigtusakodnia élete során ennek a kérdésnek mélységeit és ugyanakkor megtapasztalnia Isten szeretetének csodáját.

A püspök által mondottakra rímelt mindaz, amit *D. Keveházi László* – magát is Sztehlo-gyermeknek valló – nyugalmazott esperes, egyháztörténész, a Sztehlo Gábor által alapított Gaudiopolis (Örömváros) első miniszterelnöke idézett fel személyes élményeire és kutatásaira hagyatkozva. Olyan emberre emlékezünk – mondta –, aki önmaga is Jézustól megkérdezett volt, és aki a Jézus iránti szeretetből szerette embertársát is, és annak segített, még az akkori hatalom ellenében is, aki éppen rászorult.

Az ünnepség meghittségét tovább fokozta a hatvani gyülekezet múltjában – Sztehlo Gábor szolgálata révén – osztozó nagytarcsai gyülekezet énekkarának szolgálata *Bálint Ágnes* vezényletével. A finnül is felhangzó, *Áldjad én lelkem...* kezdetű énekünkkel a Sztehlo Gábor által kiépített és a máig is élő külföldi testvérkapcsolatokra emlékezhettek a jelenlévők. *Benczúr László,* az Északi Egyházkerület felügyelője még inkább hangsúlyozta: egymásra épülő közösséggé és az építést panasz nélkül végző szolgálókká kell lennünk.

Fatalin Helga, a gyülekezet lelkésze röviden ismertette a templomban látható kiállítást, szólva a fotókról, dokumentumokról és a templomépítő-lelkész személyes tárgyairól. A már így is teljesnek tűnő gyűjteményt *Gregersen-Labossa György* lelkész, egyházunk diakóniai bizottságának elnöke egészítette ki a hozzá különös módon eljutott eredeti templomtervrajzzal.

A megható és sok-sok személyes hangot megszólaltató ünnepi istentisztelet a templom oldalán lévő Sztehlo-emléktábla megkoszorúzásával zárult abban a reményben, hogy a maroknyi közösség méltón szívén viseli a jövőben is azt az ügyet, melyet első, templomépítő lelkésze és utódai képviseltek Isten országának dicsőségére.

■ Horváth-Hegyi Áron

Két hét múlva kezdődik a teremtés hete

Beszélgetés Jerabek-Cserepes Csillával, az Ararát teremtésvédelmi munkacsoport tagjával

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Kézdy Edit

– Ne is az idei évvel kezdjük, hanem az előzményekkel! Mióta foglalkoztatja a Magyarországi Evangélikus Egyházat, hogy a környezetvédelem vagy – a teológusok által ma már elfogadottá vált szóhasználattal – a teremtésvédelem ügyét beillessze az egyházi életbe?

– A Szentírás egyértelmű feladatot ad az ember számára a teremtett világot illetően: az Éden kertjének őrzése és művelése – nem pedig a mai értelemben használt, kizsákmányoló uralkodás –, a szövetséges társakkal való együttműködés mind iránymutató kell, hogy legyen számunkra.

Az egészséges testi-lelki élethez hozzátartozik a tiszta, élhető környezet, ez pedig ma már egyre több ember számára elérhetetlen. A 20. század közepétől kezdve a környezet állapotának riasztó mértékű romlása nyomán egyre fontosabbá vált a környezetvédelem ügye. Az 1960-as évek végétől nemzetközi szinten már a különböző egyházak, egyházi szervezetek is reagáltak az „ökológiai riadóra”.

Magyarországon úttörő munkát végzett – *Széchey Béla* vezetésével – a közel húsz éve tevékenykedő Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend. Ezenkívül több, az elmúlt években indult kezdeményezés is megemlíthető: a természetismereti ifjúsági táborok, az ökoszeminárium a teológián, a Szélrózsán működő környezetvédelmi sátor, az egészséges életvitel kialakításához segítséget nyújtó életmódtábor és az *Evangélikus Élet Ararát* rovata is az elindult munka egy-egy szála. Ezért tekinthető fontos lépésnek, hogy tavaly ősszel megalakult az Ararát teremtésvédelmi munkacsoport, melynek *Gáncs Péter* püspök úr is tagja, hiszen így ezek a szálak összeértek.

– Ki kezdeményezte a teremtés hetének megünneplését? Úgy emlékszem, hogy ebben több szervezet is szerepet játszott.

– Igen, megpróbálom röviden összefoglalni. Az Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózat célul tűzte ki a fenntarthatóság gondolatának érvényre juttatását a gyülekezeti életben. A hálózat egyik munkacsoportjának feladata volt, hogy a teremtés ünnepét bevezesse az egyházi liturgikus gyakorlatba. A munkacsoport az ünnep megtartására a szeptember elseje és október második vasárnapja közötti időszakot javasolta, a különböző felekezetek hagyományaira alapozva, mint az ortodox egyházi esztendő kezdete, aratási hálaadás a protestáns gyülekezetekben, *Assisi Szent Ferenc* ünnepe.

Az Európai Egyházak Konferenciája és a Püspöki Konferenciák Európai Tanácsa a 2007-ben Nagyszebenben rendezett 3. európai ökumenikus nagygyűlésén szintén elkötelezte magát, hogy a fenti időszakot a teremtés védelméért és a fenntartható életstílus elterjedéséért való imádkozásnak szenteli. 2008 decemberében a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) közgyűlése a szeptember utolsó és az október első vasárnapja közötti időszakot találta a legalkalmasabbnak a teremtésvédelmi hét meghirdetésére. Idén ez szeptember 27. és október 4. közé esik. Ez alkalomból jelent meg augusztus elején *A hét nap csodája* címmel az a füzet, amely az ünnepléshez kíván segítséget nyújtani.

– Nagyon tartalmas kiadvány, és csak azért nem kérdezem a részletekről, mert az Evangélikus Élet *augusztus 23–30-i dupla számában már esett róla szó. Tényleg nagyon szerencsésnek tartom, hogy a meditációk, énekek és versek mellett szinte minden oldalon ott vannak a környezetünk állapotát bemutató, elgondolkodtató adatok is. Ez azt sugallja, hogy az imádság és a tettek szorosan összetartoznak.*

– Valóban ez volt a szándékunk. Azt szeretnénk, hogy mindazok, akik részt vesznek egy ilyen alkalmon, feltöltődjenek, és rácsodálkozzanak a teremtett világ ajándékaira, de át is érezzék saját felelősségüket. Az irodalmi, képzőművészeti illusztrációk kicsit más megvilágításba helyezik azt, amit nap mint nap tapasztalunk, vagy a napi hajszában észre sem veszünk.

Igyekeztünk olyan egyszerű praktikákat is összegyűjteni, amelyek az egyéni és közösségi életben egyaránt használhatók. A segédanyagot úgy állítottuk össze, hogy ne csak az ajánlott teremtésvédelmi héten, hanem más gyülekezeti alkalmakkor is elő lehessen venni.

– Mennyire lesz ökumenikus a teremtés hete?

– Ahogy már korábban is említettük, a füzetet – és az ünnepre felhívó plakátot – a MEÖT tagegyházaihoz tartozó gyülekezetek és intézmények kapták kézhez. Így megvan a lehetősége, hogy a helyi közösségek ökumenikusan, egymással együttműködve hirdessék meg az alkalmat. Hiszen olyan, mindnyájunkat érintő közös ügyről van szó, amely jó alkalmat teremt az ökumené megélésére is. A tavaly szeptemberben a Deák téren rendezett teremtésünnepi istentisztelethez hasonló lesz idén szeptember 27-én a zuglói evangélikus templomban, amelyre felekezeti hovatartozás nélkül várunk mindenkit.

– Mit gondol, hány evangélikus gyülekezetben és intézményben fogják idén megünnepelni a teremtés hetét?

– Ezt nehéz előre megmondani. Tudom, hogy a lelkészekre rengeteg információ zúdul, de remélem, hogy a többszöri híradásunk és a kiküldött – a honlapunkról is letölthető – kiadvány valódi segítséget nyújt. És bizonyára minden gyülekezetben vannak olyanok, akik elkötelezettséget éreznek a teremtésvédelem ügye iránt. Őket arra biztatjuk, hogy vegyenek részt ennek az alkalomnak a megszervezésében. Ha néhány lelkes ember elkezd egy munkát, akkor egyre több feladatot talál, és közben a közösség is formálódik. Jó lenne, ha a gyülekezetek egymást is ösztönöznék, ezért kérjük, hogy a teremtés hetében megvalósult eseményről küldjenek beszámolókat és képeket az *ararat@lutheran.hu* címre.

– Mit tanácsol azoknak, akik csak most, ezt az interjút olvasva kaptak kedvet ahhoz, hogy megünnepeljék a teremtés hetét? Már csak két hét maradt a kitűzött időpontig.

– Úgy gondolom, még nem késő belevágni, hiszen rengeteg lehetőség van arra, hogy a helyi közösségek megszervezzék a saját ünnepüket. Számos gyülekezetben istentisztelet keretében máig megtartják az aratási hálaünnepet, ehhez szervesen kapcsolódhat az alkalom. De szervezhetnek külön esti imaórát, tarthatnak áhítatot a szabadban, beszélgethetnek a témáról bibliaórán, ifjúsági órán, hittanórán. És persze jól teszik, ha az összejövetel után elültetnek egy fát a templom körüli kertben.

A gyülekezetek mellett szeretnénk az intézmények, az iskolák, szeretetotthonok figyelmét is felhívni az ünnepre, hiszen a közösségi élet itt is lehetőséget teremt a közös imádkozásra, éneklésre, beszélgetésre. Talán a kezdet nehéz, de reméljük, egyre több helyen lesz folytatása…

■ Gadó György Pál

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Olvasói levél a tanévkezdéshez

Gyermekeink, unokáink elindultak az új tanévben. Gondolataink, imádságunk kíséri őket.

A televízió jóvoltából augusztus 31-én délelőtt sok nézővel együtt örömmel élhettük át az evangélikus tanévnyitó istentiszteletet a szombathelyi evangélikus templomból. Az esemény mellett nem mehetünk el szó nélkül, ezért ez az olvasói levél.

Szombathely a szülővárosom, közel áll a szívemhez. Ismerjük jól a gyülekezet életét is. Nyugdíjas korunk óta sokszor, sokféle szolgálatot végeztünk ott férjemmel. Az istentiszteletek már *Fehér Károly* lelkész szolgálata alatt is látogatottak voltak, új lelkészük, *Gregersen-Labossa György* is fáradhatatlanul dolgozik, nem fél az újításoktól sem.

De térjünk vissza a tanévkezdő istentisztelethez. Négy esztendővel ezelőtt Szombathelyen egy nehézségekkel küzdő iskolát akartak bezárni. A gyülekezet bátran jelentkezett az iskola átvételére, egy merőben új kezdet elindítására. Nem kis feladatot vállalt, amikor sokszor rosszindulat, anyagi nehézségek kísérik az egyház ilyen jellegű szolgálatát. Ezt a hátteret látni kell, hogy értékeljük a szombathelyi gyülekezet erőfeszítését.

Igaz a lelkész igehirdetésben elhangzott megállapítása, hogy egyházunknak akkor lesz jövője, ha alapozó munkáját komolyan veszi. Magam az alföldi pilisi gyülekezetben szolgáltam évtizedekig, munkám fő része a gyermek- és ifjúsági munka volt, több hittankönyv írásában is részt vehettem. Hittanbeíratás előtt (akkor szabálytalanul) bejártuk a falut, hogy biztassuk a szülőket a beíratásra.

Augusztus 31-én szívet melengető, jól felépített, szépséges istentiszteletben volt részünk. Az igehirdetés erővel hatott, nem titkolta a nehézségeket, de bátorítóan beszélt a jövőről, arról, hogy az alapozás munkájának Isten kegyelméből van jövője. Figyeltük a gyermekek csillogó szemét, a szülők imádságát, az énekkarok szolgálatát, a tanári kar együttműködését, az igazgató szép szavait.

Köszönjük ezt az élményt és a lelkész igehirdetését is. Kérjük Istent, vezesse tovább a szombathelyi iskolát és egyházunknak ezt a munkáját, mi pedig tegyünk meg mindent – ki-ki a maga helyén – felelős szeretettel, hogy egyházi iskoláinkon áldás legyen, és egy új nemzedék növekedjék és erősödjék a hitben.

Kevehází Lászlóné Czégényi Klára *(Kőszeg)*

HIRDETÉS

Több szem többet lát

Hitoktatói konferencia a Parakletos Könyvesház szervezésében Debrecen, 2009. október 2–3.

Bemutató, tapasztalatcsere és műhelymunka *Evert Kuijt 365 bibliai történet gyermekeknek és tanítóknak* című bibliai feladattárához kapcsolódva, mely hasznos lehet azoknak is, akik már ismerik és használják a feladattárat, s azoknak is, akik most szeretnének megismerkedni vele.

A konferenciához kapcsolódva pályázatot írunk ki *Én így használom a 365 bibliai történetet* címmel.

A konferenciára megjelenik a teljes Bibliát feldolgozó 365 bibliai történet feladattárának DVD-változata is! A DVD megvásárolható a konferencián, könyvvásárainkon, vagy megrendelhető 3900 Ft-ért + postaköltség.

Tel.: 76/463-106 (Parakletos Könyvesház), 20/552-5673 (Damásdi Dénesné). E-mail: parakletos@parakletos.hu.
Honlap: *www.parakletos.hu.*

HIRDETÉS

A Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközség (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) helyet adott minden hónap 1. és 3. péntekén este 6 órától a névtelen társ- és kapcsolati függők csoportjának, amelyben tizenkét lépéses anonim, önismereti programot lehet elsajátítani, öntevékeny csoportban. Cél: harmonikus pár- és egyéb emberi kapcsolatok kialakítása. Információ: *www.tarsfuggok.hu,* tel.: 70/454-6434.

* * *

A Rákosszentmihály–Sashalmi Evangélikus Egyházközségben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap 2. és utolsó péntekén este 6 órakor *Párbeszéd szívtől szívig – Együttműködő kommunikáció* címmel tartunk tréninget. Érdeklődni: 1/405-4877.

HIRDETÉS

Egyházunk múltja a „gyógyító emlékezés” jegyében

A Pesti Evangélikus Egyház – Deák Téri Egyházközség fórumsorozatának ötödik alkalmát szeptember 28-án, hétfőn 18 órakor tartják a Budapest V., Deák tér 4. szám alatti gyülekezeti teremben. Téma: *„Modus vivendi”. 1958– 1987: Káldy Zoltán püspöksége és a diakóniai teológia.* Előadók: *dr. Cserháti Sándor, dr. Fabiny Tibor, Zászkaliczky Péter.* Kérdések és hozzászólások. Moderátor: *dr. Harmati Béla.* A vonatkozó évekről történeti-egyháztörténeti áttekintést adunk kézbe. Minden érdeklődőt szeretettel vár az egyházközség elnöksége.

* * *

Következő alkalom: október 19. hétfő, 18 óra. Fórum 6.: *1958–1987: „Modus vivendi” – Káldy Zoltán püspöksége. A Lutheránus Világszövetség nagygyűlése – Budapest, 1984.* Előadók: *dr. Reuss András, dr. Fabiny Tamás, Tóth-Szöllős Mihály.*

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szeptember 18-án, pénteken 14.30-kor tartja tanévnyitó istentiszteletét és ünnepi ülését a budapest-zuglói evangélikus templomban (Budapest XIV., Lőcsei út 32.). Igét hirdet: *Gáncs Péter* püspök. Ünnepünkre szeretettel meghívjuk.

Dr. Csepregi Zoltán rektor

A *Farkasréti ökumenikus esték* következő alkalmán, szeptember 14-én, hétfőn 18.30-kor *Mékli Attila* római katolikus káplán *Keresztény identitásunk, keresztény hitünk közös alapja* címmel tart előadást és vezet beszélgetést. Mindenkit szeretettel várnak a szervezők! Cím: evangélikus–református templom, Budapest XI., Németvölgyi út 138.

HIRDETÉS

Kedves Testvérem! Szeptembertől új csoportok indulnak Budapesten (VIII., XI., XVIII., XXII. ker.) és vidéken (pl. Szigetszentmiklós) a keresztény elváltak felkarolása és gondozása céljából. A kezdeményezés elnevezése: VálóHáló. Ha szeretnél többet megtudni, hívd a 20/770-3390-es telefonszámon *Endreffy Juditot.* Áldjon meg az Úr!

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.
Referencia: www.harangontes.hu.
Levélcím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu; gombosmi@invitel.hu.

APRÓHIRDETÉS

Tatabánya belvárosában (a főiskolától öt percre) másfél szobás, felújított, első emeleti, távfűtéses lakás megbízható albérlőknek kiadó. Érdeklődni a 20/824-2018 egyházi flottás telefonszámon lehet.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból szeptember 13-ától szeptember 20-áig

VASÁRNAP

22.15 / m1
Kinek a papné (amerikai romantikus vígjáték, 1996) (119')
Henry Biggs atyának van miért imádkoznia. A templom, amelyben a nyáját terelgeti az erkölcsös élet felé, meglehetősen romos állapotban van. Az egyházközösséggel sincs minden rendben. A környékbeli bandák rendszeresen zaklatják a híveket, próbálják bomlasztani hitüket. Ráadásul gyönyörű feleségével – a templom kórusvezetőjével – sem értik meg egymást az utóbbi időben. Imái végül meghallgatásra találnak. Csakhogy a segítség, amelyért könyörgött, fenekestül felfordítja az életét…

HÉTFŐ

11.00 / PAX
Kerékpártúra egyháztörténeti utakon (útifilm)
17.25 / Duna Tv
Liszt Ferenc (magyar tévéfilmsorozat)
XVI/1. rész
18.00 / Bartók rádió
200 éve született Felix Mendelssohn, 150 éve halt meg Louis Spohr
A Liszt Ferenc Kamarazenekar tagjai játszanak
19.35 / Bartók rádió
A Rastatt énekegyüttes és a Les Favorites hangversenye
19.40 / Kossuth rádió
Weöres Sándor versei Sebő Ferenc megzenésítésében
20.00 / HBO
Bakancslista (amerikai filmdráma, 2007) (97')

KEDD

5.20 / m1
Hajnali gondolatok
12.05 / Bartók rádió
KLASSZ – MR Fesztivál 2009
Az Osztrák–Magyar Haydn Zenekar Haydn-hangversenye
14.35 / Kossuth rádió
Tér-idő Törékeny támaszunk, a család, 1. rész
18.00 / Viasat History
Ez a civilizáció (angol dokumentumfilm-sorozat, 2007)
1. rész: Istenek világa
20.30 / Duna Tv
Szász vártemplomok Erdélyben (magyar dokumetumfilm-sorozat) Szászfehéregyháza, Mese
22.10 / Duna II. Autonómia
Az utolsó kántortanító (magyar dokumentumfilm, 2004) (45')
22.40 / m2
Az emigráns (egyiptomi–francia film, 1994) (144')

SZERDA

8.00 / Duna Tv
Léptünk koppan ódon köveken (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008)
13.05 / m2
Kínai kancsó (magyar tévéfilm, 1973) (49')
13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva…”
A református egyház félórája
13.55 / m2
Kerekek és lépések
26/26. rész: Bezártuk a kört
19.35 / Bartók rádió
Till Fellner hangversenye Beethoven zongoraszonátáiból
21.30 / Duna Tv
Katyn (lengyel játékfilm, 2007) (117')

CSÜTÖRTÖK

7.15 / Duna Tv
Megyejáró (magyar ismeretterjesztő magazin)
Békés megye
12.05 / Bartók rádió
20. budapesti Bach-hét 2009
h-moll mise
14.05 / Kossuth rádió
Arcvonások
Kásás Zoltán vízilabdaedző
15.06 / Hír Tv
Megmaradtak maradéka (magyar dokumentumfilm, 2007)
16.40 / PAX
Schweitzer József (portréfilm)
19.35 / Bartók rádió
A Suisse Romande Zenekar hangversenye
Mahler: IX. szimfónia
23.50 / m1
Koncertek az A38 hajón
Színpadon a Harcsa Veronika Quartet

PÉNTEK

7.10 / Duna Tv
Magyarország kincsei: templomok – Szent Simon és Júdás Tádé-plébániatemplom, Simontornya
7.20 / Duna Tv
Isten kezében (26')
11.10 / PAX
Jézusnak zenélek (zenés film) (38')
18.10 / m2
Úton a halállal (magyar portréfilm, 1996) (54')
19.40 / Kossuth rádió
Esti csendben…
Nemzetek, népek altatódalaiból
22.45 / Duna Tv
Száműzöttek (hongkongi játékfilm, 2007) (105')
24.00 / Bartók rádió
Elmúlt Zsámbék Jazz Openek legjava
Szabó Dániel és barátai koncertje

SZOMBAT

12.05 / Duna Tv
Isten kezében (26')
Evangélikus presbiterek országos találkozója
13.46 / Bartók rádió
500 éve született Kálvin János
A Károli Gáspár Református Egyetem Ráday kamarakórusa és a Pesterzsébet-Központi Református Egyházközség énekkara énekel
16.55 / Duna Tv
A Vatikán titkai (lengyel dokumentumfilm-sorozat, 2005) (27')
21.01 / Kossuth rádió
Az öreg halász és a tenger
Hangjáték Ernest Hemingway kisregényéből Ottlik Géza fordítása alapján
24.00 / Bartók rádió
Ars acustica
Lendvay Kamilló: A mennyei város

VASÁRNAP

10.30 / m1
Egyházi naptár
10.45 / m1
Református magazin
11.10 / m1
Metodista ifjúsági műsor
15.05 / Bartók rádió
Musica Sacra (egyházzenei magazin)
15.10 / m2
Rekviem egy templomért
21.45 / Duna Tv
Világsztárok éjszakája (magyar dokumentumfilm, 2009)
(40')
22.06 / Hír Tv
Új Eldorádó (magyar dokumentumfilm, 2004) (76')
22.20 / Duna Tv
Négy éjszaka Annával (lengyel játékfilm, 2007)
(100')

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Amikor a nép vezetői látták, hogy milyen bátran beszél Péter és János, és felfogták, hogy ők írástudatlan és iskolázatlan emberek, elcsodálkoztak. Fel is ismerték őket, hogy Jézussal voltak. ApCsel 4,13 (Zsolt 109,31; Lk 17,11–19; Róm 8,/12–13/14–17; Zsolt 119,65–72) Azt szokták mondani, hogy az ember ruházata, viselkedése, keze és arca sok mindent elárul róla. Minket, keresztényeket pedig különösen is elárul a beszédünk. Ami a szájon kijön, az a szívből jön. Jézusról beszélni nem tanultság kérdése, hanem a szív kérdése. Induljunk erre a mai napra azzal a fohásszal, hogy szeretnénk, ha rajtunk és bennünk felismernék, hogy Megváltónkhoz tartozunk, és este tudjunk majd hálát adni érte, ha ezt ma megélhettük. – Uram, add, hogy felismerjék általam a te hangodat, cselekedeteidet, és hogy hozzád tartozom!

Hétfő
Titeket, akik egykor Istentől elidegenedtetek, és ellenséges gondolkozásúak voltatok gonosz cselekedeteitek miatt, Krisztus most megbékéltetett emberi testében, halála által. Kol 1,21–22 (Zsolt 107,3.8; 2Tim 1,1–6/7/; 4Móz 23,13–30) Sajnos sokan élnek haragban még családon belül is. Mindez tükörként mutatja, hogy békétlenség uralkodik felettünk. Ezt feloldani csak Jézus értünk adott halálának elfogadásában lehet. Csak az tud megbocsátani és megbékülni, aki már megtapasztalta, hogy Isten neki is megbocsátott. Az ő szeretete irántunk erősebb volt, mint a haláltól való félelme. Értünk ment a halálba, hogy életbe vihessen. – Uram, segíts megértenem, amit értem tettél, hogy megérthessem mások nyomorúságát, és tudjak megbékélni velük általad!

Kedd
Ami nekem nyereség volt, kárnak ítéltem a Krisztusért. Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Fil 3,7–8a (2Móz 20,3; Jn 9,24–38/39–41/; 4Móz 24,1–25) A piacgazdaság korában különösen is sokat mondogatjuk: nyereség. Szinte minden erről szól. Kinek milyen nyeresége volt. Ha nem hozta meg a várt nyereséget a tevékenység, akkor kár volt az egészet csinálni. Ha nincs nyereség, az kár. Pál apostol úgy lett azzá, aki lett, hogy rádöbbent: az igazi nyereség Jézust megnyerni, és a legnagyobb kár őt elveszíteni. Sajnos mi többnyire úgy nyerünk, hogy Jézust veszítjük el érte. Így a kárból végül kárhozat lesz. – Uram, add, hogy mulandó javakért ne tagadjalak meg, hanem tudjam érted mindazt kárnak ítélni, ami tőled elválaszthatna!

Szerda
Ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk. Róm 14,8 (1Sám 2,6; Filem 1–16/17–22/; 4Móz 27,12–23) Lehet, hogy gondolkodtunk már azon, miért csak akkor vesszük észre, hogy kik is azok, akik minket szeretnek, amikor elveszítjük őket. Ahogy a gyerek is csak akkor veszi észre, hogy milyen jó dolga van a szülői házban, amikor onnan elkerül. Sajnos Istent is csak akkor vesszük észre, amikor már mindent elvesztettünk. – Uram, add, hogy ma tudjak annak örülni, hogy a tiéd lehetek!

Csütörtök
Mivel a bölcsek kijelentést kaptak álomban, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza hazájukba. Mt 2,12 (2Móz 13,18a; 1Krón 29,9–18; Lk 12,1–12) A Szentírás elején ezt olvassuk: Isten kijelentése. Az élet nagy kérdéseiben nem különleges álmokban vagy a csillagokban kell keresnünk Isten akaratát, hanem kijelentésében, a Bibliában. Nem más ez a könyv, mint útmutató az élethez, használati útmutatás önmagunkhoz, Isten szerelmes levele hozzánk. – Uram, adj vágyat, hogy olvassam és szeressem hozzám intézett szavadat!

Péntek
Péter és János felment a templomba, a délutáni imádkozás idejére, délután három órára. ApCsel 3,1 (Zsolt 84,2; Jn 13,31–35; Lk 12,13–21) Az óra a modern ember bilincsének is mondható. Beosztjuk a napunkat órákra és percekre, hogy mikor mit kell majd tennünk. Sokan rohannak a tévé képernyője elé, ha a kedvenc műsoruk órája közeleg. Vajon hányunknak van imádkozásra elkülönített órája naponként? Az Úrral töltött idő mindig gazdagon megtérül. Aki az idő Urával megbeszéli a napi tennivalóit, annak többet tartogat az idő és a mai nap. – Uram, életem ideje is a kezedben van. Segíts megtennem azt, ami akaratoddal egyezik, és segíts feladnom azt, ami nem kedves előtted!

Szombat
Krisztus bűneinket maga vitte fel testében a fára, hogy miután meghaltunk a bűnöknek, az igazságnak éljünk. 1Pt 2,24 (Zof 3,14–15; 2Thessz 2,13–17; Lk 12,22–34) A mondat fordítva minden bizonnyal könnyebben megélhető lenne, és többnyire azt is éljük meg. Meghalunk az igazságnak, de élünk a bűnnek. Aki így él, azt egyszerűen óembernek mondja a Szentírás. Nem is tudunk mást tenni, erre kényszerít a bennünk ható bűn. Csak amikor Jézusra tekintünk, és hozzá kiáltunk, akkor válik erőtlenné és hal el a kereszten a bűn bennünk tomboló ereje, és támad fel bennünk Jézus ereje és igazsága. – Uram, segíts megharcolnom a hit harcát, és elnyernem az örök életet!

■ Sándor Frigyes

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line**: www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line**: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők**: Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kőháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás**: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 209377